

วารสารวิชาการ
ศึกษิตาลัย
Sueksitalai Journal

P-ISSN : 2730-3330 ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2567)

E-ISSN : 2822-1168 Vol.5 No.1 (January– April 2024)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

พิมพ์จำนวน 500 เล่ม

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน / ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม / ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

วารสารศึกษิตาลัย เป็นวารสารวิชาการของวัดศรีสุมังคล์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเผยแพร่ผลงานวิจัย ผลงานสร้างสรรค์ และผลงานวิชาการของนักวิชาการ ในมิติทางด้านพุทธศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสหวิทยาการ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น

ที่ปรึกษา

พระเทพวชิรคุณ,รศ.ดร.

เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระศรีวชิรโมลี

รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระครูภาวนาธรรมโมชิต,ดร.

เจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย

พระครูอนุกุลวรกิจ

เจ้าอาวาสวัดศรีสุมงคล

บรรณาธิการบริหาร

พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ,ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระมหาประหยัด ปญญาโร,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

กองบรรณาธิการ

พระเดชขจร ขนฺติโร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระมหาจำนงค์ สิริวัฒนโธ,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ดร.กัมพล นะวัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระธีระศักดิ์ ธมฺมาโร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

รศ.ดร.รักชนก แสงภักดีจิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

รศ.ดร.ไพโรจน์ บัวสุข

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผศ.ดร.ปาริชาติ ทุมพันธ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

ดร.สกุล อันมา

มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.จุฬารัตน์ วิชานาติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผศ.ดร.เกษญา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

นายแสงจ้อย อินทรจักร

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

นายขจรศักดิ์ วิเศษสุนทร

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นายอภิวัฒน์ชัย พุทธจร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

นางอิงอร บุตรศรีมา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระมหาจตุตธ กิตติยุตโต

วัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง)

พระมหาวิชฌนพงศ์ สุทธิวิธเมธี

วัดชัยพร

งานบันทึกข้อมูล

พระเจษฎา จารุธมโม

วัดศรีสุมังคล์

นายกิตติศักดิ์ พรหมกุล

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศิลปกรรม

นายเทวราช เจริญเวทย์

พิสูจน์อักษร

นายสุวิทย์ ขาวนอก

นักวิชาการอิสระ

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

นายจันทวี ชัยสว่าง

ไวยาวัจกรวัดศรีสุมังคล์

นายชาญไชย พิมพ์คำ

ไวยาวัจกรวัดเนินพระเนา

สำนักงาน : 962 หมู่ 9 วัดศรีสุมังคล์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000

โทรศัพท์ : 086 889 4578, 087 853 1097

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ ถนนประจักษ์ศิลปาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000

โทรศัพท์ : 0-4246-0082

บทบรรณาธิการ

วารสารศึกษิตาลัยฉบับนี้ เป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-เมษายน 2567 ซึ่งเป็นวารสารราย 4 เดือน โดยวารสารศึกษิตาลัยได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ได้ถูกจัดกลุ่มคุณภาพวารสารประจำปี พ.ศ. 2565 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 2 (TCI ฐาน 2) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 ในการนี้วารสารศึกษิตาลัยได้รับการพิจารณาตีพิมพ์บทความจากนิสิตนักศึกษา และนักวิจัยจากหลายสถาบันการศึกษา และได้ปรับปรุงทั้งรูปแบบและเนื้อหาให้มีคุณภาพและตรงตามข้อกำหนดที่ TCI กำหนดไว้ทุกประการ

วารสารฉบับนี้ มีจำนวน 10 บทความ ซึ่งมีเนื้อหาหลากหลายจากนักวิชาการและนิสิตนักศึกษาจากหลายสถาบันการศึกษา แบ่งเป็นบทความวิชาการ จำนวน 1 บทความ และบทความวิจัย จำนวน 9 บทความ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 กลุ่มคือ 1) กลุ่มบทความด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 บทความ ได้แก่ บทความวิชาการเรื่อง แนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในอัมมจักกัปปวัตตนสูตร โดย เจริญ มุลยาพอ, พระครูภาวนาธรรมโฆสิต, พระมหาประทีป อภิวิฑฒโน, และพระวันชัย ภูริทตโต 2) กลุ่มบทความด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 บทความ ได้แก่ บทความวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดย ภาวิณี เกื้อนกุล, รังสรรค์ อินทน์จันทน์, และสิทธิพร สุทร บทความวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดย จิระวัฒน์ ศรีบัวทอง, รังสรรค์ อินทน์จันทน์, และเสาวลักษณ์ นิกรพิทยา และบทความวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม โดย พรุ่ง วงษ์น้อย, เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา, รังสรรค์ อินทน์จันทน์ 3) กลุ่มบทความด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 บทความ ได้แก่ บทความวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย โดย จักรพันธ์ บุญญะรัง, และทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ บทความวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ โดย ระวีวรรณ คำทะริ, และทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และบทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดย มาเต็ม พิศศรี, เยาวเรศ ใจเย็น, และวิวัฒน์ เพชรศรี 4) กลุ่มบทความวิจัยด้านนิติศาสตร์ จำนวน 1 บทความ ได้แก่ บทความวิจัยเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาตให้ควมรวมกิจการในธุรกิจโทรคมนาคม โดย กรกฎ ผมงาม, อัจฉราพร สีหวัฒน์ 5) กลุ่มบทความด้านตลาดดิจิทัล จำนวน 1 บทความ ได้แก่ บทความวิจัย

เรื่อง แนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชนในพื้นที่ทะเลบัวแดง จังหวัดอุดรธานี โดย อาภาภรณ์ โพธิ์กระจ่าง, นฤมล ชลโฉม, และอรพรรณ เดชา 6) กลุ่มบทความด้านนิเวศวิทยาชุมชน จำนวน 1 บทความ ได้แก่ บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย โดย อนันต์ คติยะจันทร์, เจษฎา มุลยาพอ, ภัณฑิลา น้อยเจริญ, เดชขจร ภูทิพย์, และจำนงค์ ผมไผ

บทความทั้ง 10 บทความนี้ ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการ และได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ปรับแก้ไขและผู้นิพนธ์ได้แก้ไขตามผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำแล้ว จึงทำให้บทความมีคุณภาพสามารถนำไปอ้างอิงในทางวิชาการได้

ขอขอบคุณผู้นิพนธ์ทุกท่าน ที่ส่งบทความมาตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้สละเวลาในการอ่าน ให้คำแนะนำ และประเมินบทความด้วยความเป็นกัลยาณมิตร และขอขอบคุณกองบรรณาธิการทุกท่านที่ได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการจัดทำวารสารฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงสามารถเผยแพร่ทันตามกรอบเวลาตามที่วารสารกำหนดไว้

(พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ, ผศ.ดร.)

บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กองบรรณาธิการ	ก-ค
บทบรรณาธิการ	ง-จ
สารบัญ	ฉ-ช
บทความวิชาการ	
แนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในรัชมัจฉกัปวัตตนสูตร	1-14
THE CONCEPT OF PROPAGATION OF ENGAGED BUDDHISM IN DHAMMACHAKKAPPAVATANA SUTTRA	
เจษฎา มุลยาพอ, พระครูภาวนาธรรมโฆสิต, พระมหาประทีป อภิวัตโน,	
พระวันชัย ภูริทัตโต	
บทความวิจัย	
แนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่	15-28
การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย	
GUIDELINES FOR ENHANCING ORGANIZATION LOYALTY OF TEACHERS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NONG KHAI	
จักรพันธ์ บุญธรรมรัง, ทนงค์ดี คุ่มไข่น้ำ	
แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่	29-42
การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ	
THE GUIDELINE FOR PROMOTING ACTIVE LEARNING MANAGEMENT FOR TEACHER UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BUENG KAN	
ระวีวรรณ คำทะริ, ทนงค์ดี คุ่มไข่น้ำ	

- การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3** 43-56
DEVELOPMENT OF AN ACTIVITY PACKAGE USING BRAIN BASED LEARNING TO PROMOTE STUDENT'S THAI READING SKILLS FOR PRIMARY SCHOOL GRADE 3 STUDENTS
มาเต็ม พิศศรี, เยาวเรศ ใจเย็น, วิวัฒน์ เพชรศรี
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี** 57-70
FACTORS AFFECTING THE HAPPINESS OF PEOPLE IN NONG FAI SUBDISTRICT LAO KHWAN DISTRICT, KANCHANABURI PROVINCE
ภาวณี เกื่อนกุล, รังสรรค์ อินทน์จันทน์, สติพร สุนทร
- ปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี** 71-84
PROBLEM AND NEEDS OF THE PEOPLE THAT AFFECT THE PUBLIC ROADS OF THE NONG LU SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION SANGKHLABULI DISTRICT, KANCHANABURI PROVINCE
จิระวัฒน์ ศรีบัวทอง, รังสรรค์ อินทน์จันทน์, เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา
- ความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม** 85-98
RELATONSHIP OF PROBLEMS WITH SOLUTIONS TO THE PROBLEMS OF PEOPLE IN ELECTION DISTRICT 6 NAKHON PATHOM PROVINCE
พรุ่ง วงษ์น้อย, เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา, รังสรรค์ อินทน์จันทน์
- การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย** 99-112
DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL LEARNING RESOURCES OF HUAI LUANG RIVER COMMUNITY IN NONG KHAI PROVINCE
อนันต์ คติยะจันทร์, เกษฎา มุลยาพอ, ภณทิลา น้อยเจริญ, เดชขจร ภูทิพย์, จ้านงค์ ผมไผ

แนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชนในพื้นที่ทะเลบัวแดง จังหวัดอุดรธานี	113-126
STUDY OF DIGITAL MARKETING TO PROMOTE COMMUNITY PRODUCTS IN PINK WATER LILY LAKE, UDON THANI PROVINCE	
อาภาภรณ์ โพธิ์กระจ่าง, นฤมล ชลโฉม, อรพรรณ เตชา	
ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการในธุรกิจ โทรคมนาคม	127-140
LEGAL ISSUES REGARDING THE APPROVAL OF A MERGER IN THE TELECOMMUNICATION BUSINESS	
กรกฎ ผ่องาม, อัจฉราพร สี่หวัตนะ	
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารศึกษิตาลัย	141-141
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	142-155

แนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร*

THE CONCEPT OF PROPAGATION OF ENGAGED BUDDHISM
IN DHAMMACAKKAPPAVATTANA SUTTRA

เจษฎา มุลยาพอ

Jesada Munyapho

พระครูภาวนาธรรมโฆสิต

Phrakru PhavanaThammakosit

พระมหาประทีป อภิวัตโน

Phramaha Prathip Aphivaddhano

พระวันชัย ภuritโต

Phra Wanchai Bhuridatto

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Mahachulalongkoomrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand.

E-mail: Jesada.mun@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย สาระสำคัญของธัมมจักกัปปวัตตนสูตร และวิเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ปัญจวัคคีย์ สาระสำคัญของพระสูตรนี้ ประกอบด้วยความเมตตาการหมกมุ่นในกามคุณอันน่าใคร่ น่าพึงพอใจ ที่ปิดบังใจให้เป็นทุกข์ และการทำตนให้ลำบากอันเป็นเหตุแห่งความกระวนกระวาย กระสับกระส่าย อึดอัด ขัดเคือง ทั้งกายและใจ เพราะที่สุดโต่งทั้งสอง เป็นความต้องการปรารถนา เป็นความเชื่อที่พยายามแสวงหาลาภยศสรรเสริญและความสุขเพื่อครอบครองให้มากที่สุดตามความปรารถนา และอีกอย่าง การทรมานตนเองเพื่อต้องการความปรารถนาด้วยการทรมาน แม้กระทั่งชีวิตเพื่อให้พ้นจากทุกข์ และพุทธองค์ทรงแสดงความจริงสูงสุด ได้ทางออกคือทางสายกลาง ได้แก่ ปัญญา ศีล และสมาธิตามลำดับ ซึ่งเป็นกระบวนการปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ และทรงแสดงสัมมาปฏิบัติอันเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้อง ที่เรียกกันว่า อริยมรรคมีองค์แปด ที่พระพุทธองค์ทรงเรียกว่า ทางออกจากทุกข์ที่ถูกต้อง ทางสายนี้เป็นอิสระจากเชิงบวกหรือเชิงลบ เรียกว่าทางสายกลาง คือการไม่ติดทั้งบวกและลบ ทางที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้นี้ จึงเป็นทางสายใหม่ที่ถูกต้อง มีความปลอดภัย เป็นทางนำไปสู่ความสิ้นความอยาก ได้อิสระ ท่านโกณฑัญญะหนึ่งในปัญจวัคคีย์ ได้ฟังพระธรรมเทศนาธัมมจักกัปปวัตตนสูตร โดยท่านได้รู้แล้ว มีดวงตาเห็นธรรม และพระพุทธเจ้าทรงบวชด้วยวิธีเอหิภิกขุ พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม

*Received: 9 April 2024; Revised: 25 April 2024; Accepted: 26 April 2024.

เพื่อประโยชน์สุขแก่มนุษยชาติเป็นอันมาก ถือว่าเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมชาวโลกอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การเผยแผ่, ธรรมจักษุกับปวัตตนสูตร, พุทธศาสนาเพื่อสังคม

Abstract

This academic article aims to study the meaning and significance of the Dhammacakkappavattana Sutta, and analyze the propagation of Buddhism for society presented in this sutta where the Buddha expounded to the group of five ascetics. The crux of this sutta comprises the infatuation and indulgence in sense pleasures which veil the mind in suffering, and the practice of self-mortification causing restlessness, anxiety and torment of both body and mind - both extremes stemming from cravings, beliefs striving for gain, praise, and maximum sensual gratification according to desires. Additionally, it discusses self-torment through extreme ascetic practices, even sacrificing life itself to escape suffering. The Buddha expounded the ultimate truth and the path of moderation as the way out - namely, wisdom, moral discipline and concentration respectively as the practice to end suffering. He taught the right practice called the Noble Eightfold Path, which he described as the correct way out of suffering. This middle way is free from positivity or negativity, detached from both. The path the Buddha comprehended is thus a new, correct, and secure way leading to the cessation of cravings and the attainment of freedom. Kondañña, one of the five ascetics, having heard the Dhammacakkappavattana Sutta, gained the vision of the Dhamma. The Buddha admitted him to the monastic order through the "ehi bhikkhu" process. The Buddha expounded the Dhamma for the true benefit and happiness of humanity, which can be considered the genuine propagation of Buddhism for global society.

Keywords: Propagation, Dhammacakkappavattana sutta, Engaged Buddhism

บทนำ

พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมจักษุกับปวัตตนสูตร คือ การหมุนวงล้อธรรมให้เป็นไป ใช้เป็นเครื่องหมายหรือเป็นสัญลักษณ์ในทางพระพุทธศาสนา มีลักษณะเป็นรูปวงล้อ มี 8 ชี ซึ่งหมายถึง มรรคมีองค์ 8 และ 12 ชี หมายถึง อากาโรของอริยสัจ 4 ธรรมจักร เป็นชื่อที่เรียกในการประกาศธรรมหรือการแสดงธรรมครั้งแรก คือปฐมเทศนา หรือการเทศน์กัณฑ์แรกของพระพุทธเจ้าที่ทรงแสดงแก่ภิกษุปัญจวัคคีย์ ที่ป่าอสิปตนมฤคทายวัน ซึ่งเรียกเต็มว่า ธรรมจักษุกับปวัตตนสูตร ซึ่งรูปธรรมจักรบางแห่งมี

กว้างหมอบอยู่ 2 ข้าง ซึ่งได้แสดงถึงการประกาศธรรมครั้งแรกในป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ธรรมจักร หมายถึง หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมด เพราะเป็นสิ่งที่พระพุทธองค์หลังจากทรงค้นพบหลักธรรมแล้ว ต้องการให้ธรรมของพระองค์ทรงหมุนไปในโลก

คำว่า ปฐมเทศนา คือ เทศนาครั้งแรกในพระพุทธศาสนา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) เป็นคำเรียกเทศน์กัณฑ์แรกของพระพุทธเจ้า ทรงแสดงแก่ปัญจวัคคีย์ ได้แก่ พระโกณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี เมื่อวันเพ็ญกลางเดือน 8 ปฐมเทศนาที่มีชื่อว่า ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งเรียกสั้น ๆ ว่า ธรรมจักร ซึ่งมีเนื้อหากล่าวถึงอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ คือผู้ตรัสรู้อย่างสมบูรณ์อย่างยอดเยี่ยม ที่ได้ชื่อว่าสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะทรงรู้แจ้งสรรพธรรม กล่าวคือ อริยสัจ 4 ประการด้วยพระองค์เอง โดยมีได้ฟังจากใครเลย แต่ธรรมเหล่านั้นปรากฏแก่พระพุทธองค์ด้วยอำนาจของการตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณ พระพุทธเจ้า คือ ผู้รู้ดีรู้ชอบด้วยพระองค์ก่อน แล้วสอนให้ผู้อื่นได้รู้ตาม โดยสอนให้เว้นชั่ว ประพฤติชอบ และประกอบตนไว้ในทางที่สมควร

ความหมายและความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่หมายถึง ค่อย ๆ ขยายออกไป การทำให้ขยายออกไป การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการนำหลักธรรมเพื่อขยายออกไปเพื่อสังคมโลก โดยมีจุดเริ่มต้นจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ทรงอาศัยความกรุณาในหมู่สัตว์ จึงทรงดำริที่จะออกสั่งสอนเวไนยสัตว์ โดยทรงแสดงธรรมแก่กลุ่มปัญจวัคคีย์เป็นกลุ่มแรก และกลุ่มพระยสะพร้อมสหายเป็นกลุ่มที่สอง เมื่อมีพระอรหันต์ชุดแรกจำนวน 60 รูปแล้ว พระองค์พร้อมพระสาวกได้ออกประกาศศาสนา เผยแผ่หลักธรรมคำสอนให้กับมหาชนทั่วไป ทุกชนชั้นวรรณะ พระพุทธองค์ได้ทรงทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตลอดพระชนมายุของพระองค์ นับเป็นเวลา 45 พรรษา การทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระองค์นั้น จะเห็นได้จากพุทธกิจประจำวันของพระองค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 เวลา คือ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551)

1. แสดงธรรมก่อนเที่ยงวัน เวลาเช้าเสด็จออกบิณฑบาต พร้อมกับการแสดงธรรมเพื่อโปรดเวไนยสัตว์ระหว่างเสด็จ หลังจากกลับมาเสวยพระกระยาหารก่อนเวลาเที่ยงแล้ว จากนั้นเสด็จออกรับผู้เข้าฟังธรรม
2. แสดงธรรมหลังเที่ยงวัน ทรงแสดงแก่มหาชนที่เข้ามาเฝ้าทุกวันในเวลาเย็นก่อนค่ำ
3. แสดงธรรมเวลาหัวค่ำ ทรงแสดงธรรมแก่พระภิกษุที่มาจากที่ต่าง ๆ ในเวลาหัวค่ำก่อนเที่ยงคืน
4. แสดงธรรมเวลาพ้นเที่ยงคืน ทรงแสดงธรรมแก้ปัญหาแก่เทวดาและทิพยบุคคลที่ทรงโปรดให้เข้าเฝ้าในเวลาพ้นเที่ยงคืนแล้ว

5. ไกล่รุ่งก่อนสว่าง ทรงตรวจดูความเป็นไปของสัตว์โลก ผู้ใดมีจิตควรแก่การได้รับอริยสังธรรมได้ ก็จักแสดงธรรมโปรดในเวลาอันสมควร

วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือยุทธวิธีในการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้า สามารถจำแนกได้ดังนี้ (แสง อุดมศรี, 2543)

1. รุกเข้าเมืองใหญ่คือแคว้นมคธ ซึ่งมีเจ้าลัทธิที่มีชื่อเสียง เช่น ชฎิล 3 พี่น้อง แล้วทรงแสดงธรรมให้ฟัง จนชฎิล 3 พี่น้องเกิดความเลื่อมใส และขอบวชในพระพุทธศาสนา

2. ทรงธรรมยาตราเข้าเมือง เพื่อแสดงธรรมแก่พระเจ้าพิมพิสาร ซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่มีอำนาจเหนือแคว้นต่าง ๆ ในยุคนั้น แล้วทรงแสดงธรรมให้พระเจ้าพิมพิสารพร้อมข้าราชการบริพารฟัง จนหันนับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เพราะมีประชาชนหันมานับถือพระพุทธศาสนาในคราวนั้น ถึง 12 นหุต (120,000 คน)

3. ให้พระสงฆ์ที่รู้ธรรมวินัยแล้ว จาริกไปทุกทิศทาง เพื่อประกาศคำสอน

4. ปราบบุคคลสำคัญที่มีอุปนิสัยในเหตุการณ์สำคัญ ๆ เช่น องคุลิมาล เป็นต้น

การเผยแผ่ในสมัยหลังพุทธกาลที่สำคัญที่สุด คือ ในรัชสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช พระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายไปทั่วทั้งภายในราชอาณาจักรและภายนอกอาณาจักร โดยหลังสังคายนาครั้งที่ 3 แล้ว พระองค์ได้ส่งสมณทูตไปประกาศศาสนายังแคว้นต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 9 สาย คือ สายที่ 1 นำโดยคณะของพระมัชฌัตติกะกับภิกษุ 5 รูป ไปเผยแผ่ศาสนา ณ แคว้นเมียร์ สายที่ 2 นำโดยคณะของพระมหาเทวะ ไปเผยแผ่ศาสนา ณ มหิสมณฑล (ปัจจุบันคือรัฐไมซอร์) สายที่ 3 นำโดยพระรักขิตไปเผยแผ่ศาสนา ณ ประเทศวนวาสี (บริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของอินเดีย แถวป่าไถ้ภูเขาวินธัย) สายที่ 4 นำโดยคณะของพระโยนกธรรมรักขิต ซึ่งเป็นพระอรหันต์ชนชาติกรีก ไปเผยแผ่ ณ อปรันตชนบท (แถบชายทะเลตอนเหนือของบอมเบย์ในปัจจุบัน) สายที่ 5 นำโดยคณะของพระมหาธรรมรักขิต ไปเผยแผ่ศาสนา ณ แคว้นมหาราษฎร์ สายที่ 6 นำโดยพระมหารักขิต ไปเผยแผ่ศาสนา ณ ประเทศโยนก (ประเทศกรีกในเอเชียกลางเหนืออิหร่าน) สายที่ 7 นำโดยพระมัชฌิมะ พร้อมด้วยพระเถระอีก 4 รูป ไปเผยแผ่ศาสนาทางตอนเหนือ คือเชิงเขาหิมาลัย (อาจเป็นบริเวณเนปาลหรือจีน) สายที่ 8 นำโดยคณะของพระโสณะกับพระอุตตระ ไปเผยแผ่ศาสนา ณ สุวรรณภูมิ ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ายหมายถึงดินแดนที่อยู่ในประเทศพม่าและไทย สายที่ 9 นำโดยคณะของพระมหินทเถระ ไปเผยแผ่ศาสนา ณ ลังกาทวีป ได้แก่ ประเทศศรีลังกาในปัจจุบัน (ส.ศิริรักษ์, 2534)

หลังสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช งานเผยแผ่พระพุทธศาสนายังคงดำเนินไปในประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง กล่าวเฉพาะในประเทศไทย พระพุทธศาสนาได้เข้ามาตั้งมั่นตั้งแต่สมัยพระโสณะและอุตตระนำพระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ในดินแดนสุวรรณภูมิ และเจริญรุ่งเรืองผ่านยุคสมัยมาตามลำดับจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ในปัจจุบันงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถือเป็นหนึ่งในหน้าที่ของพระสังฆาธิการ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการ

สาธารณูปการ และด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ (วีระ อัมพันสุข, 2526) และพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่เผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ โดยปรับรูปแบบการเผยแผ่ให้เข้ากับยุคสมัย

สาระสำคัญของธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

ความสำคัญของธัมมจักกัปปวัตตนสูตร คือ เป็นปฐมเทศนา เป็นพระธรรมที่ทรงแสดงแก่พระปัญจวัคคีย์ เป็นการแสดงอย่างเป็นทางการครั้งแรก จึงได้ชื่อว่า ปฐมเทศนา ส่วนคำว่า ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งหมายถึงพระสูตรนี้เป็นจุดจักรแก้วของพระเจ้าจักรพรรดิได้ปล่อยไป เพื่อแสดงความยิ่งใหญ่ของพระองค์ แต่เป็นจักรที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้ใดผู้หนึ่ง เป็นจักรแห่งธรรมที่หมุนไปอย่างยั่งยืนยวด ล้วนแล้วแต่สร้างความสุขสำราญแก่ผู้ได้ฟัง เมื่อแผ่ไปไหน ที่นั่นก็จะมีแต่สันติสุข และการหมุนไปของจักรแห่งธรรมหรือธรรมจักรนี้ ใครจะต้านทานไม่ได้ คำว่า ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เกิดจากคำว่า ธัมม-จักก-ปวัตตน-สูตร ซึ่งแปลได้ว่า สูตรว่าด้วยเรื่องการปล่อยธรรมจักรให้หมุนไปทีไรจะต้านทานให้ถอยกลับไม่ได้ คือ สัจจะที่ใครจะต้านทานได้ (จันทน์ ทองประเสริฐ, 2561)

การที่ตั้งชื่อพระธรรมเทศนาถ้อยคำแรกว่า “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” (การหมุนกงล้อ คือ พระธรรม) ต้องเปรียบเทียบกับเรื่องของทางโลกจึงจะเข้าใจ กล่าวคือ หากพระมหाराของคเณศปรารถนาจะแผ่กฤษฎาภินิหารไปยังแคว้นต่าง ๆ จะทำพิธีส่งม้าอุปการไป ม้าผ่านไปยังเมืองใด กษัตริย์หรือผู้ครองเมืองนั้น ถ้าเกรงกลัวก็ยอมสยบ ส่งเครื่องบรรณาการมาเป็นเมืองขึ้น แต่ถ้าคิดว่า ตนเองมีแสนยานุภาพพอที่จะต่อสู้ได้ ก็จะไม่ยอมสยบ พระมหाराของคเณศนั้น ก็จะทรงยกทัพไปปราบปรามแคว้นนั้น เสีย “ลัทธิศึก” หมุนไปทางทิศใด ย่อมหมายถึงการฆ่าฟัน ทำลายชีวิตคนตกตายเป็นไปไม่เว้น ด้วยเหตุนี้ท่านจึงว่าลัทธิศึกของพระมหाराผู้ยิ่งใหญ่ หมุนไปในทางทิศใด สุดท้ายใคร ๆ จะต้านทานได้ อันใดก็อันนั้น เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาอันบรรยายถึงอริยสัจสี่ประการ ที่ไม่เคยมีใครค้นพบมาก่อน ก็เท่ากับ “ทรงหมุนกงล้อ” ที่ไม่มีใครสามารถจะหยุดได้ แต่กงล้อที่ทรงหมุนเป็น “กงล้อแห่งธรรม” หรือ “กงล้อแห่งความจริงอันประเสริฐ” ลัทธิธรรมหมุนไปยังทิศทางใด จะจัดทำลายโมหะอวิชชาออกจากจิตใจของผู้คน ให้ได้พบแสงสว่างแห่งชีวิต บันดาลแต่ความสงบสันติสุขแก่ชาวโลก ไม่เหมือนลัทธิศึกของมหाराทางโลก ที่พัดพาเอากลิ่นอายแห่งการฆ่าฟันตามไปด้วย เพราะเหตุนี้ พระพุทธองค์จึงมีพระนามอีกอย่างว่า “พระธรรมราชา” (พระราชาแห่งธรรม) มีพระสารีบุตรอัศราวกช่วยเผยแผ่พระธรรม เป็น “พระธรรมเสนาบดี” (เสนาบดีแห่งธรรม, 2567)

การตั้งชื่อปฐมเทศนาว่าธรรมจักกัปปวัตตนสูตร เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปรารถนาประกาศธรรมอันจะเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติจากห้วงวัฏสงสารไปสู่แดนเกษม คือ พระอมตนิพพาน โดยมีพระพุทธองค์ทรงเป็นสารภี ส่วนประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้รถแล่นไปสู่ที่หมายก็คือ ลัทธิ หรือที่เรียกว่า “จักร” นั่นเอง ดังนั้น ลัทธิแห่งธรรมราชรถจึงได้ชื่อว่า จักรธรรม หรือธรรมจักร ตามธรรมดา ลัทธิ หรือ จักร ย่อมประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือดุม ก้าน และกง ส่วนจักรธรรมนี้ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอุปมาเปรียบโพธิปักขิยธรรมเป็นดุม ปฏิจจสมุปบาทธรรมเป็น

กำ และอริยสัจ 4 เป็นกง จากพระธรรมเทศนาครั้งแรกที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลังตรัสรู้คือ อัมมจักกัปปวัตตนสูตร เนื้อหาว่าด้วยอริยสัจสี่ประการที่พระองค์ได้ตรัสรู้ ความหมายของพระสูตรนี้ เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประกาศสัจธรรมสูงสุดที่ได้ตรัสรู้ ก็เท่ากับทรงหมั่นลือธรรม เพื่อปราบตณหา อวิชชาออกจากจิตใจของเวไนยสัตว์ให้รู้ลือแห่งสัจธรรมนี้ หมั่นไปยังทิศทางใด จึงยากที่ใคร ๆ จะคัดค้านหรือยับยั้งได้อุปไมยก็ฉนั้นนั้น ตอนท้ายพระสูตรกล่าวว่า เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมั่นลือคือพระธรรมแล้ว ไม่มีใคร ๆ ในโลกสามารถยับยั้งได้ ไม่ว่าจะเป็นสมณะ พราหมณ์ มาร เทพ พรหม

สาระสำคัญของอัมมจักกัปปวัตตนสูตร มีดังนี้ หลังจากพระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนาอัมมจักกัปปวัตตนสูตร ได้รับสั่งกับภิกษุปัญจวัคคีย์ว่า ภิกษุทั้งหลาย ที่สุด 2 อย่างนี้ บรรพชิตไม่พึงเสพ กล่าวคือ 1. กามสุขัลลิกานุโยค (การหมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุข) เป็นธรรมอันทราม เป็นของชาวบ้าน เป็นของปฤชน ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ 2. อัตตกิลมณานุโยค (การประกอบความลำบากเดือดร้อนแก่ตน) เป็นทุกข์ ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ เมื่อประกาศปฐมเทศนาแล้ว ทำให้ท่านโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมหรือธรรมจักขุ คือ โสตาปัตติมรรคญาณว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งปวง มีความดับไปเป็นธรรมดา (วิ.ม.(ไทย), 4/26/24) พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย มัชฌิมาปฏิปทาไม่เอียงเข้าใกล้ที่สุด 2 อย่างนั้น ตถาคตได้ตรัสรู้อันเป็นปฏิปทาก่อให้เกิดจักขุ ก่อให้เกิดญาณ เป็นไปเพื่อความสงบ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อพระนิพพาน เมื่อพระพุทธองค์ทรงปฏิเสธหลักการสำคัญในปฐมเทศนาที่เกี่ยวกับที่สุดสองอย่าง และได้เสนอแนวทางในการดำรงชีวิต โดยใช้ทางสายกลางมัชฌิมาปฏิปทา อันเป็นการหาทางออกให้แก่มวลมนุษย เพราะหลักมัชฌิมาปฏิปทาจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงอริยสัจ 4 นั่นก็คือ อริยมรรคมีองค์ 8 ที่ตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว อันเป็นปฏิปทาก่อให้เกิดจักขุ ก่อให้เกิดญาณ เป็นไปเพื่อความสงบ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อพระนิพพาน ซึ่งถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญสูงสุดของพระพุทธศาสนา

แนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม

ธรรมที่พระพุทธเจ้าแสดง มีความงามในเบื้องต้น ท่ามกลางและที่ สุด ซึ่งผู้สอนจะต้องมีคุณสมบัติประกอบด้วย 1. ทรงสอนสิ่งที่จริงและเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง 2. ทรงรู้เข้าใจสิ่งที่สอนอย่างถ่องแท้สมบูรณ์ 3. ทรงสอนด้วยเมตตา มุ่งประโยชน์แก่ผู้รับคำสอนเป็นที่ตั้ง ไม่หวังผลตอบแทน 4. ทรงทำได้จริงอย่างที่สอน เป็นตัวอย่างที่ดี 5. ทรงมีบุคลิกภาพโน้มน้าวจิตใจให้เข้าใจซัดสนิสนมและพึงพอใจได้มีความสุข 6. ทรงมีหลักการสอนและวิธีสอนยอดเยี่ยม พระพุทธองค์ทรงพิจารณาเวไนยสัตว์เปรียบด้วยดอกบัว (อง.จตุกก.(ไทย), 21/133/202) คือ บัวจมอยู่ในน้ำ บัวอยู่เสมอน้ำ บัวพ้นน้ำ บัว 3 เหล่านี้ อรรถกถาได้เพิ่มบัวเหล่าที่ 4 คือบัวที่มีโรคยังไม่พ้นน้ำเป็นภักษาของปลาและเต่า ซึ่งมีได้ยกขึ้นสู่บาสีแล้วแบ่งบุคคลเป็น 4 เหล่า คือ 1. อุคฆฏิตัญญู ผู้เข้าใจได้ฉับพลัน ผู้ารู้ได้ฉับพลันแต่พอนานยกหัวขึ้นขึ้นแสดงเท่านั้น คือ มีปัญญาเฉียบแหลม พูดให้ฟังเพียงหัวข้อก็เข้าใจ เป็นเหมือนบัวพ้นน้ำ ที่พอต้องแสงอาทิตย์แล้วก็บานในวันนั้น 2. วิปจิตัญญู ผู้เข้าใจต่อเมื่อขยายความ เป็นเหมือนบัวอยู่เสมอน้ำที่จะ

บาน 3. เนยยะ ผู้ที่พอจะแนะนำได้ เป็นเหมือนบัวจมอยู่ในน้ำที่จะขึ้นมาบานในวันที่ 3 (อภิ.ป.(ไทย), 36/150/187) 4. ปทประมะ ผู้ที่สอนให้รู้ได้เพียงตัวบทคือพยัญชนะ คือ ผู้มีบท คือถ้อยคำ เป็นอย่างยิ่ง บุคคลผู้ด้อยปัญญาเล่าเรียนได้อย่างมากเป็นเพียงถ้อยคำ ไม่อาจเข้าใจความหมาย ไม่อาจเข้าใจธรรม เหมือนบัวที่มีโรยยังไม่พ่นน้ำ ไม่มีโอกาสขึ้นมาบานเป็นรักษาของปลาและเต่า (อภิ.ป.(ไทย), 36/151/187)

ในช่วงพรรษาแรกได้มีภิกษุสำเร็จเป็นพระอรหันต์ 60 รูป โดยวางแผนเพื่อประกาศพระพุทธดำรัสในวันที่ส่งพระพุทธสาวกหกลีบองค์ออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคแรก ความว่า “จรถ ภิกขเว จาริกัม พุชชนหิตาย พุชชนสุขาย โลกานุกมปาย อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสสานัม มา เอเกน เทว อคมิตถ เทเสถ ภิกขเว ธมฺมํ อาทิกถยาณมชฌเมกถยาณํ ปรีโยสานกถยาณํ สาทถํ สพฺพญฺชนํ เกวล ปรีปัญฺณํ ปรีสุทฺธิํ พรหมจฺริยํ ปกาเสถ” (วิ.มหา.(ไทย), 4/32/39) “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปร่วมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ ครบบริบูรณ์ บริสุทฺธิํ”

จากให้พุทธนโยบายในการส่งพระสาวกไปประกาศพระศาสนาเป็นครั้งแรกของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า หลังจากได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว พระสาวกผู้ไปปฏิบัติหน้าที่นี้ ซึ่งหมายถึง ผู้ทำหน้าที่จาริกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่ต่าง ๆ ทั้งใกล้และไกล เนื่องจากคำว่า “ศาสนา” เป็นระบบความเชื่อที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม สังคมจำต้องมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และเป็นสื่อช่วยประสานคนในสังคมเข้าด้วยกัน ศาสนาจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในสังคม อิทธิพลของศาสนาจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานทั้งทางด้านจารีตประเพณี และวัฒนธรรมของสังคม รวมทั้งเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตและวิถีคิดของผู้คนในสังคม ให้รู้จักเสริมสร้างชีวิตอย่างมีสาระและมีค่าสูงสุดตามบทบัญญัติและจุดหมายของศาสนาที่ตนนับถือ พระศาสนาให้การอบรมทั้งศีล สมาธิ ปัญญา แล้วส่งพระสาวกเหล่านั้นไปประกาศศาสนา ให้แยกย้ายกันไป ในทิศต่าง ๆ ด้วยพระดำรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทฺธิํบริบูรณ์ครบถ้วน ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการอุปสมบทไว้อย่างชัดเจน มีการกำหนดเพื่อสมาชิกใหม่ได้ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน พระพุทธเจ้าทรงประสงค์ให้ผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ยึดเป้าหมายเดียวกันคือ มุ่งปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในโอกาสอื่นว่า พรหมจรรย์ (การบวช) นี้ ไม่ได้มีไว้สำหรับแสวงหาลาภสักการะและคำสรรเสริญ ไม่ได้มีไว้เพียงเพื่อศีล

สมาธิ และปัญญาเท่านั้น ด้วยการถือเอาธรรมจักรหรือกงล้อพระธรรมเป็นสัญลักษณ์ของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

วิเคราะห์หลักธรรมในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

ก่อนการแสดงธรรมซึ่งพระพุทธองค์จะต้องแก้ข้อข้องใจของปัญจวัคคีย์ก่อน เพราะมีอุปาทานมีความยึดมั่นถือมั่น เพราะมองว่าการบำเพ็ญทุกรกิริยาเท่านั้นจึงจะเป็นหนทางแห่งการตรัสรู้ แต่การจะบอกตรง ๆ อาจจะทำให้ปัญจวัคคีย์ไม่พอใจ พระพุทธองค์จึงแสดงถึงลำดับการแสดงธรรมเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. ที่สุดโต่ง 2 ประการ คือ ประการที่ 1. กามสุขัลลิกานุโยค (การหมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุขในกามทั้งหลาย) บรรพชิตไม่พึงเสพเพราะนั่นเป็นของเลว ไม่ควรยึดมั่น นั่นเป็นของเลว เป็นของสำหรับชาวบ้านเขาประพวติดัน เป็นเรื่องของคนที่มิกละเลินเล่อ เป็นธรรมอันทราม เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ เป็นการเบนความยึดมั่นถือมั่นของปัญจวัคคีย์ไปอีกทางหนึ่ง และเป็นทางตรงกันข้ามทีเดียว เมื่อพระองค์แสดงความไร้สาระของความหมกมุ่นในทางกามารมณ์ ซึ่งทำให้เกิดความพึงพอใจต่อปัญจวัคคีย์ และพระพุทธองค์ทรงตรัสเรื่องการบำเพ็ญทุกรกิริยาต่อไป ประการที่ 2. อตตกิลมณานุโยค (การประกอบความเดือดร้อนแก่ตน) เป็นทุกข์ ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ มัชฌิมาปฏิปทาไม่เอียงเข้าใกล้ที่สุด 2 ประการนี้ที่ตลาคตได้ตรัสรู้ อันเป็นปฏิปทาก่อให้เกิดจักขุ คือ ปัญญา ก่อให้เกิดญาณ เป็นไปเพื่อสงบระจับ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ เพื่อนิพพาน มัชฌิมาปฏิปทาที่ตลาคตได้ตรัสรู้ อันเป็นปฏิปทาก่อให้เกิดจักขุ ก่อให้เกิดญาณ เป็นไปเพื่อสงบระจับ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ เพื่อนิพพาน ดังนั้น การไม่พึงดำเนินชีวิต หรือข้อปฏิบัติที่ไม่พึงทำ 2 ทาง คือ ความติดอยู่ในความสุขทางเนื้อหนังมังสา เพราะเป็นของต่ำ เป็นกิจกรรมของชาวบ้าน เป็นเรื่องของปุถุชน ไม่ประเสริฐ และไม่มีประโยชน์ เรียกตามศัพท์ว่า กามสุขัลลิกานุโยค ถือว่าเป็นทางสายที่หย่อนเกินไป อีกทางหนึ่งคือ การบำเพ็ญทุกรกิริยาหรือการทรมานตนด้วยตบะวิธีต่าง ๆ ทางนี้เรียกว่า อตตกิลมณานุโยค ซึ่งหนทางที่ถือเป็นทางที่ตั้งเกินไป เพราะที่สุดโต่งสองอย่างไม่ใช่ทางตรัสรู้ ผู้ที่จะตรัสรู้ควรหลีกเลี่ยงอย่างเด็ดขาด (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2548)

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการแสดงวิธีการแห่งการตรัสรู้ มรรคคือ ทางหรือหนทางที่ว่าโดยองค์ประกอบ คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เรียกเต็มว่า อริยอัฏฐังคิกมรรคแปลว่า “ทางมีองค์ 8 ประการอันประเสริฐ เรียกสามัญว่า มรรคมีองค์ 8 คือ สัมมาทิฐิ เห็นชอบ หมายถึงเห็นอริยสัจ 4 เห็นไตรลักษณ์ หรือเห็นปฏิจจสมุปบาท 2. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ หมายถึงความนึกคิดในทางสละปลอดจากกาม ความนึกคิดปลอดจากพยาบาท และความนึกคิดปลอดจากการเบียดเบียน 3. สัมมาวาจา เจรจาชอบ 4. สัมมากัมมันตะ ทำการงานชอบ หมายถึง ไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ทั้งหลาย ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติดินในกาม 5. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ หมายถึง เว้นมิฉฉาชีพ ประกอบสัมมาอาชีวะ 6. สัมมาวายามะ เพียรชอบ หมายถึง เพียรระวังความชั่วไม่ให้เกิดขึ้น เพียรกำจัดความชั่วที่เกิดขึ้นแล้ว

เพียรทำความดีให้เกิด เพียรรักษาความดีไว้ 7. สัมมาสติ ระลึกชอบ หมายถึงพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม 8. สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ หมายถึงฉาน 4 และหลักมัชฌิมาปฏิปทา ทางสายกลาง ข้อปฏิบัติเป็นกลาง ๆ ไม่หย่อนจนเกินไปและไม่ตึงจนเกินไป ไม่ข้องแวะที่สุด 2 อย่างคือ กามสุขัลลิกานุโยค และอัตตakilมณานุโยค ทางแห่งปัญญา (เริ่มด้วยปัญญา ดำเนินด้วยปัญญา นำไปสู่ปัญญา) อันพอดีที่จะให้ถึงจุดหมาย คือ ความดับกิเลสและความทุกข์ หรือความหลุดพ้นเป็นอิสระสิ้นเชิง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551)

ขั้นตอนที่ 3 ทรงแสดงอริยสัจสี่ประการ คือ ทุกข์ (หรือปัญหาของชีวิต) สมุทัย (เงื่อนไขปัจจัยที่ทำให้เกิดทุกข์) นิโรธ (ภาวะดับ หรือภาวะหมดปัญหาโดยสิ้นเชิง) และมรรค (แนวทางปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ หรือทางแก้ไขปัญหา) รู้ว่าความจริงคืออะไร (สังขญาณ) รู้ว่าควรจะจัดการกับมันอย่างไร (กิจจญาณ) รู้ว่าเมื่อจัดการกับมันแล้วได้ผลอย่างไร (กตญาณ) รู้อริยสัจ อันมี 3 รอบ 12 อาการ หมายถึงสังขญาณ กิจจญาณ กตญาณ เกิดขึ้นเวียนไปในอริยสัจ 4 คือ ก. (1) นี่ทุกข์ (2) ทุกข์นี้ควรกำหนดรู้ (3) ทุกข์นี้ กำหนดรู้แล้ว ข. (1) นี่สมุทัย (2) สมุทัยนี้ควรละ (3) สมุทัยนี้ละแล้ว ค. (1) นี่นิโรธ (2) นิโรธนี้ควรทำให้แจ้ง (3) นิโรธนี้ทำให้แจ้งแล้ว ง. (1) นี่มรรค (2) มรรคนี้ควรทำให้เจริญ (3) มรรคนี้ทำให้เจริญแล้ว (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2548)

ขั้นตอนที่ 4 โภณทัตถุญะดวงตาเห็นธรรม โภณทัตถุญะพราหมณ์หนุ่มที่สุดในบรรดาพราหมณ์ 8 คน ผู้ทำนายลักษณะของสิทธัตถกุมาร ต่อมาออกบวชตามปฏิบัติพระสิทธัตถะขณะบำเพ็ญทุกรกิริยาเป็นหัวหน้าพระปัญจวัคคีย์ พังพระธรรมเทศนาธัมมจักกัปปวัตตนสูตรแล้วได้ดวงตาเห็นธรรมชอบบรรพชาอุปสมบทเป็นปฐมสาวกของพระพุทธเจ้า มีชื่อเรียกกันภายหลังว่า พระอัญญาโณทัตถุญะ เมื่อทรงแสดงธรรมจบแล้ว โภณทัตถุญะได้ ดวงตาเห็นธรรม แปลจากคำว่า ธรรมจักขุ หมายถึง ความรู้เห็นตามเป็นจริงด้วยปัญญาว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดย่อมมีความดับเป็นธรรมดา เข้าใจแจ่มแจ้งถึงธรรมชาติและธรรมดาของสรรพสิ่ง ว่ามีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา มีความดับเป็นธรรมดา พระพุทธองค์ทรงเปล่งพระอุทานว่า อญญาสิ วต โภ โภณทัตถุญะ ๆ “โณทัตถุญะรู้แล้วหนอ ๆ” คำว่า “อัญญา” ในคำว่า “อญญาสิ” จึงกลายมาเป็นคำนำหน้าชื่อของท่านว่า “อัญญาโณทัตถุญะ” และได้เป็นการอุปสมบทของท่านอัญญาโณทัตถุญะนั้น ความว่า ในวันอาสาฬหบูชาเมื่อท่านพระอัญญาโณทัตถุญะพร้อมกับเทวดา 18 โกฏิ ดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล “จงเป็นภิกษุมาเถิด” ได้เป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทาของท่านนั้น ท่านพระวชิระ วันแรม 1 ค่ำ ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแก่พระวชิระเถระ วันแรม 2 ค่ำ เกิดขึ้นแก่พระภัททิยะเถระ วันแรม 3 ค่ำเกิดขึ้นแก่พระมหานามเถระ วันแรม 4 ค่ำ เกิดขึ้นแก่พระอัสสชิเถระ เพื่อทรงชำระมลทินที่เกิดขึ้นในกัมมัญฐานของภิกษุเหล่านี้ พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ในภายในพระวิหารเท่านั้น เมื่อมลทินกัมมัญฐานเกิดครั้งแรกแล้ว ครั้งเล่า พระองค์จึงเสด็จมาทางอากาศแล้วทรงบรรพเทามลทิน แต่ในวันแรม 5 ค่ำ แห่งปัจจุ ทรงแบ่งสั่งให้ภิกษุเหล่านั้นทั้งหมดประชุมพร้อมกันทรงโอวาทด้วยอนัตตลักขณสูตร เพราะเหตุานั้น ท่านจึงกล่าวว่า ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกับภิกษุ

ปัญจวิคคีย์ คำว่า ครั้งนั้นมีพระอรหันต์ 6 องค์เกิดในโลก ความว่า ในวันแรม 5 ค่ำ คน 6 คน ได้เป็นพระอรหันต์ในโลก (วิ.มหา.อ.(ไทย), 3/18-24/25)

ขั้นตอนที่ 5 การบวชบรรดาตระกูลเศรษฐีใหญ่น้อยเก่าแก่ตามลำดับเชื้อสายเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา มีพระอรหันต์ในโลก 61 รูป โดยได้เป็นพระอรหันต์ก่อน 6 รูป บวชพระยสกุลบุตร พร้อมด้วยสหายอีก 55 รูป รวมเป็น 61 รูป พระพุทธองค์ตรัสเรียกท่านเหล่านั้นเข้าเฝ้า เพื่อประกาศถึงแนวทางการเผยแผ่พระพุทธ ต้องมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยหวังประโยชน์และความสุขของพหุชนเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้ เป็นไปตามพระบรมพุทธโอวาทที่พระพุทธเจ้าทรงประทานแก่สาวกรุ่นแรกจำนวน 61 รูป ที่ทรงส่งไปประกาศพระพุทธศาสนาว่า ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทพยดาและมนุษย์ทั้งหลาย จากเจตนารมณ์ของพระพุทธเจ้า ในการส่งสาวกไปประกาศพระพุทธศาสนา ก็เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนและเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก ไม่มีการใช้กำลังบังคับให้คนหันมานับถือพระพุทธศาสนา กระบวนการในการชักจูงให้คนมีศรัทธาในพระพุทธศาสนานั้น โดยกำกับว่าอย่าไปโดยทางเดียวกันสองคน (มา เถกน เทว) คือพวกเธอ 2 รูปอย่าไปทางเดียวกัน เพราะพระพุทธองค์เชื่อมั่นในศักยภาพของสาวกที่จะไปประกาศพระพุทธศาสนา (พระพรหมบัณฑิตและคณะ, 2561)

วิเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาว่าหลักธรรมของพระพุทธองค์มีความลุ่มลึก ยากที่จะมีบุคคลเข้าถึงได้ง่าย ด้วยการนำไปสู่การแยกไอคิวของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ซึ่งเปรียบเหมือนดอกบัว 3 เหล่า คือว่าดอกบัวที่จมน้ำ เปรียบได้กับคนมีกิเลสหนา ดอกบัวที่อยู่เสมอน้ำ เปรียบได้กับผู้มีกิเลสเบาบาง และดอกบัวที่เบ่งบานอยู่เหนือน้ำ เปรียบได้กับผู้มีศรัทธา สติ และปัญญา และสมาธิอันแก่กล้า เมื่อพิจารณาแล้วจึงตั้งพระทัยว่า นี่เป็นโอกาสที่จะได้ขับเคลื่อนหมุนล้อแห่งธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ด้วยการนำหลักธรรมสำคัญคือ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร มีประเด็นที่สำคัญที่แสดงธัมมาปฏิบัติ คือการปฏิบัติที่ถูกต้องที่เรียกว่า มรรคมืองค์แปด ซึ่งประกอบด้วย 1) สัมมาทิฐิ มีความเห็นถูกต้องเหตุแห่งความทุกข์คือตัณหา รู้กระบวนการเกิดแห่งทุกข์ด้วยปัญญาเกิดมาแทนอวิชาก็ดับไป เป็นความเห็นที่ถูกต้องที่เป็นกุญแจสำคัญ 2) สัมมาสังกัปปะ ความดำริที่ไม่หมกมุ่นในกาม การออกจากกามไม่พยาบาทและไม่เบียดเบียน 3) สัมมาวาจา การสื่อสารที่ถูกต้อง การสื่อสารบนพื้นฐานของความเป็นจริงอย่างถูกต้อง โดยไม่พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพ้อเจ้อ การงดเว้นจากการพูดคำดังกล่าว ที่เป็นประโยชน์เรียกว่า เป็นการพูดจาย่างถูกต้อง 4) สัมมากัมมันตะ การงานถูกต้อง การไม่ทำงานที่เป็นที่ตั้งของอวิชชา ตัณหา อุปาทาน เพราะงานนั้นมีสติและปัญญา ย่อมนำแสงสว่างนำทางตลอดเวลา 5) สัมมาอาชีวะ คือ การประกอบอาชีพที่ถูกต้อง รวมทั้งการทำงาน การประกอบอาชีพ การประกอบอาชีพที่ทำให้ร่างกายและจิตใจมีสุขภาพที่ดี การไร้ทุกข์โศกโรคภัยและกิเลสเบียดเบียน 6) สัมมาวายามะ คือ ความพากเพียรอย่างถูกต้อง การมีปัญญา ศีล และสมาธิมากขึ้นรวมถึงการสร้าง

กุศล คือ ปัญญา ศีล และสมาธิ หรือไตรสิกขาทั้งระดับต้นและไตรสิกขาระดับสูง (ศาสตราจารย์ ดร. วัชร งามจิตรเจริญ, 2556) ให้มีความเข้มแข็งและการประกอบกุศลอยู่ตลอดเวลา 7) สัมมาสติ คือ การมีความรู้สึกตัวทั่วพร้อมอย่างถูกต้อง มีหน้าที่ที่สำคัญ คือการคอยระมัดระวังไม่ให้ยึดมั่นในตัวกูของกู การระมัดระวังไม่ให้เกิดการปรุงแต่งว่าเป็นตัวกูของกู สติทำหน้าที่กำหนดดูแลจิตให้เป็นปกติ เพราะสติเป็นกุญแจสำคัญที่จะกลั่นกรองการทำงานของจิตให้เป็นปกติ 8) สัมมาสมาธิ คือ ความมั่นแห่งจิตอย่างถูกต้อง มีความหนักแน่นมั่นคง สามารถทำงานกับปัญญาเพื่อขจัดตัณหาได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งจะรับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างชาวสะอาด การทำให้จิตอยู่ในอารมณ์เดียว ไม่หวั่นไหวในความพอใจทั้งในแง่บวกและลบจากองค์ประกอบทั้งแปดประการ ที่พระพุทธเจ้ามองว่าเป็นทางออกจากทุกข์อย่างถูกต้อง เป็นการปรับพฤติกรรมทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจให้ถูกต้อง สามารถตัดเหตุแห่งตัณหา ทางสายใหม่ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ที่ค้นพบมีความถูกต้องเป็นทางตรงไปสู่ความสิ้นตัณหาเพราะการไม่ข้องแวะกับเหตุผลใด ๆ ที่จะให้ตัณหาและกิเลสเกิดขึ้น

เมื่อพระพุทธองค์แสดงธรรมทุกแห่งทุกมุมจบก็ได้ดวงตาเห็นธรรม คือ ธรรมจักขุ แปลว่า ดวงตาเห็นธรรม คือ โสตาปัตติมรรคญาณ (วิ.อ. (ไทย), 3/56/27) พระพุทธเจ้าตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เมื่อใด ความรู้เห็นตามเป็นจริงของเราในอริยสัจ 4 เหล่านี้ 3 รอบ 12 อาการอย่างนี้ หมดยกดีแล้ว เมื่อนั้น เราจึงยืนยันได้ว่า เป็นผู้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลกกับทั้งเทวโลก มารโลกพรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ ญาณทัสสนะเกิดขึ้นแก่เราว่า “ความหลุดพ้นของเราไม่กำเริบ ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย บัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีก” เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสเวทยากรณีนี้อยู่ ธรรมจักขุ คือ ดวงตาเห็นธรรมอันปราศจากอสุติปราศจากมลทินได้เกิดแก่ท่านพระโกณฑัญญะว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งปวง มีความดับไปเป็นธรรมดา” (วิมพา. (ไทย), 4/17/24)

การวิเคราะห์ธัมมจักกัปปวัตตนสูตรเกี่ยวกับตนเอง การนำหลักธรรมหรือการหมุนล้อแห่งธรรม ด้วยการนำทางสายกลางที่พระพุทธองค์ได้เน้นไปที่อริยมรรคมีองค์ 8 โดยตรง เป็นสายกลางระหว่างการปฏิบัติสองสาย คือ การหมกมุ่นในกามารมณ์ และทรมาณตัวเอง การบำเพ็ญทุกกรกิริยาในแบบต่าง ๆ หรือแม้แต่งการเสวยอาหาร กับการทรมานเป็นเวลา 6 ปี ในขณะที่อยู่ที่ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา พลันได้ยินเสียงพิณ 3 สาย ดังเกินไปอาจขาด หย่อนเกินไปเสียงไม่ไพเราะ และเสียงพิณที่ไพเราะน่าฟังนั้นย่อมเกิดจากสายพิณที่ไม่ซึ่งดังเกินไปหรือหย่อนเกินไป ทางสายกลางเป็นหนทางที่ดีที่สุดที่ควรดำเนินการ และเมื่อทรงเห็นว่าการบำเพ็ญทุกกรกิริยาไม่ได้ทำให้พระองค์พ้นทุกข์ได้ พระองค์จึงเลือกดำเนินทางสายกลาง พุทธองค์ทรงแสดงให้เห็นการนำหลักธรรมจักรไปเผยแผ่นั้น เพราะแต่ละบุคคลมีองค์ความรู้ไม่เท่ากัน แต่ถึงจะไม่เท่ากันแต่สุดท้ายพระองค์ก็มีแนวทางหรือวิธีการให้แต่ละบุคคลบรรลุเป้าหมายได้ นี่เป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคล เมื่อแต่ละบุคคลได้เข้าใจในธัมมจักกัปปวัตตนสูตรแล้ว ได้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เป็นไปทางสายกลางที่พระพุทธองค์ได้วางแนวทางเอาไว้

การวิเคราะห์ธัมมจักกัปปวัตตนสูตรเกี่ยวกับสังคม เมื่อธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ขับเคลื่อนไปทำให้สังคมมีแต่สันติสุข มีแนวทางในการพัฒนาสังคม ได้เข้าใจทางสายกลาง การย่อหย่อน การไม่ประมาท

ในการทำหน้าที่ของแต่สังคม ทำให้สังคมเกิดความสุข สงบ โดยการอาศัยทางสายกลางหรือธรรมะสายกลาง กับทางสายกลางในการปฏิบัติ เพราะแนวทางสายกลางที่ทรงเน้นว่าสายกลางระหว่างการปฏิบัติ 2 อย่าง คือ การทรมานตัวเอง กับการหมกมุ่นอยู่ในกาม เป็นสายกลางสายหนึ่ง และอีกทางสายกลางอีกอย่างคือ พรหมจรรย์ ซึ่งเห็นได้จากพระองค์ได้ทรงส่งสาวกอรหันต์ 60 ไปประกาศพระพุทธศาสนาครั้งแรก และทรงใช้คำว่า ให้ไปประกาศพรหมจรรย์ พระองค์ทรงรู้แจ้งโลกนี้พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก และหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดา และมนุษย์ ด้วยพระองค์เองแล้ว จึงทรงประกาศให้ผู้อื่นรู้ตาม ทรงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลางและมีความงามในที่สุด ทรงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน การได้พบพระอรหันต์ทั้งหลายเช่นนี้ เป็นความดีอย่างแท้จริง (วิมหา.(ไทย), 1/2/2)

การวิเคราะห์หัตถัมจักกัปปวัตตนสูตรเกี่ยวกับประเทศชาติและสังคมโลก ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ และพระพุทธองค์ได้มอบให้สงฆ์ทำหน้าที่รับผิดชอบด้วยการเป็นผู้ดูแล และการให้การอุปสมบทเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลการเป็นสงฆ์ เพราะการอาศัยสงฆ์จึงจะเกิดขึ้นได้ เพราะแนวทางการประกาศพระพุทธศาสนาหรือการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามทางสายกลาง เป็นการปฏิบัติหรือการประกาศพระสัทธรรมที่เป็นรูปแบบใหม่ของสังคมสมัยนั้น โดยเน้นไปที่ผลของการกระทำ โดยมองว่าทุกคนที่เกิดมาบนโลกนี้ เป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน ไม่แบ่งบอกรหรือแยกคนออกจากกันแต่อย่างใด เพราะคนจะถือว่าเป็นคนเลวเพราะชาติกำเนิดก็หาไม่ได้ จะถือว่าเป็นพราหมณ์เพราะชาติกำเนิดก็หาไม่ได้ แต่ถือว่าเป็นคนเลวเพราะกรรม ว่าเป็นพราหมณ์เพราะกรรม วรรณะ 4 เหล่านี้ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว ย่อมละชื่อและโคตรเดิมของตน รวมเรียกว่า สมณศากยบุตรทั้งสิ้น เหมือนมหานทีทุกสายล้วนไหลลงสู่มหาสมุทร ย่อมละชื่อและโคตรเดิมรวมเรียกว่า มหาสมุทร ทั้งสิ้น (อง.สตุตท.(ไทย), 23/19/150-151) พระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับจากสังคมโลกเป็นศาสนาแห่งมวลมนุษยชาติ เพราะคำสอนเน้นทางหลักปฏิบัติเพื่อเข้าใจธรรมชาติ เพราะทุกอย่างอิงอาศัยกันการประกาศพรหมจรรย์ ทางสายกลางหรืออริยมรรคมีองค์ 8 ซึ่งเป็นแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นระบบการฝึกฝนอบรมก็จะฝึกฝนได้ ทั้งทางด้านปัญญา เป็นเรื่องของความรู้ ความเข้าใจในค่านิยมที่ถูกต้อง ทางด้านศีล การควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งทางกาย ทางวาจา ให้อยู่ในระบบระเบียบวินัย ที่สอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจ และทางด้านจิต การมีสมาธิแน่วแน่ การพัฒนาจิตใจประกอบด้วยความเพียร การพัฒนาจิตให้มีสติอยู่ตลอดเวลา โดยหลักการทางพระพุทธศาสนาที่ตรัสไว้ว่า ไม่ทำบาปทั้งปวง ทำกุศลให้ถึงพร้อม ทำจิตของตนให้ผ่องใส ถ้าสังคมโลกได้นำแนวทางไปปฏิบัติย่อมจะส่งผลให้โลกน่าอยู่และเกิดสันติและมีความสุขเพื่อชาวโลก

สรุป

จากการศึกษาแนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในธรรมจกักับปวัตตนสูตร ทำให้ทราบถึงความหมายและสาระสำคัญของการประกาศพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงแสดงอัมมจักกัปปวัตตนสูตร คือปฐมเทศนาหรือการเทศน์กัณฑ์แรกของพระพุทธเจ้าที่ทรงแสดงแก่ภิกษุปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เป็นประกาศธรรมครั้งแรกในป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ธรรมจักรหมายถึง หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมดด้วย เพราะเป็นสิ่งที่พระพุทธองค์หลังจากทรงค้นพบหลักธรรมแล้วต้องการให้ธรรมของพระพุทธเจ้าทรงหมุนให้เป็นไปในโลก ด้วยหลักความจริงคืออริยสัจ 4 การเผยแผ่หมายถึง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นการนำหลักธรรมเพื่อขยายออกไปเพื่อสังคมโลกพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสากลที่สำคัญศาสนาหนึ่งของโลก มีพระโคตมพระพุทธเจ้าเป็นศาสดาได้ส่งสาวกรุ่นแรก 60 รูป ไปประกาศพระศาสนาหรือประกาศพรหมจรรย์ แก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูลและเพื่อความทุกข์แก่เทพและมนุษย์ทั้งหลาย สาระสำคัญของอัมมจักกัปปวัตตนสูตร คือ เป็นปฐมเทศนา สูตรว่าด้วยเรื่องการปล่อยธรรมจักรให้หมุนไปที่ใครจะต้านทานให้ถอยกลับไม่ได้ คือ สัจจะที่ใครจะต้านทานได้ การหลีกที่สุดโต่ง 2 ประการ คือ การหมกมุ่นอยู่ด้วยกำมุขในกำมุขทั้งหลาย และการประกอบความเดือดร้อนแค้นตน พระพุทธองค์ทรงหลีกเลี่ยง ไม่เข้าไปข้องแวะการดำเนินชีวิตหรือโอนเอียงไปในทางสุดโต่งทั้ง 2 นั้น การหาแนวทางคือมรรคมีองค์ 8 และทรงแสดงอริยสัจสี่ ทำให้มีค้นพบดวงตาเห็นธรรม และพระพุทธเจ้าทรงบวชให้ ทำให้บรรดาตระกูลเศรษฐีใหญ่่น้อยเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา และแนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม เพื่อให้ไปประกาศถึงแนวทางการเผยแผ่พระพุทธ ต้องมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยหวังประโยชน์และความสุขของพหุชนเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้ เป็นไปตามพระบรมพุทธโอวาทที่พระพุทธเจ้าทรงประทานแก่สาวกรุ่นแรกว่า พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่เทพยดาและมนุษย์ทั้งหลาย จากเจตนารมณ์ของพระพุทธเจ้าในการส่งพระสาวกไปประกาศพระพุทธศาสนา ก็เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนและเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก ไม่มีการใช้กำลังบังคับให้คนหันมานับถือพระพุทธศาสนา กระบวนการในการชักจูงให้คนมีศรัทธาในพระพุทธศาสนานั้น โดยกำกับว่าอย่าไปโดยทางเดียวกันสองคน (มา เอเกน เทว) เพราะพระพุทธองค์เชื่อมั่นในศักยภาพของสาวกที่จะไปประกาศพระพุทธศาสนา เป็นการพัฒนาตนเอง และพัฒนาสังคมชุมชนและสังคมโลกที่ได้ขับเคลื่อนล้อแห่งธรรมที่พระพุทธเจ้าได้แสดงแล้ว แม้แต่พระพุทธองค์ก็จะเสด็จไปประกาศพรหมจรรย์เช่นเดียวกัน เพราะหลักการทางพระพุทธศาสนาที่ตรัสไว้ว่า ไม่ทำบาปทั้งปวง ทำกุศลให้ถึงพร้อม ทำจิตของตนให้ผ่องใส ถ้าสังคมโลกได้นำแนวทางไปปฏิบัติย่อมจะส่งผลให้โลกน่าอยู่และเกิดสันติและมีความสุขเพื่อชาวโลก

เอกสารอ้างอิง

- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2561). *พระพุทธเจ้ากับแผนการกู้อิสรภาพ*. กรุงเทพมหานคร : เอดิชั่น เพรสโปรดักส์.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2548). *โลกทัศน์ของชาวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ แมส โปรดักส์ จำกัด.
- _____. (2557). *ตามทางพุทธกิจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร : สยามปริทัศน์.
- พระพรหมบัณฑิตและคณะ. (2561). *พระไตรปิฎกฉบับสากล: วิถีธรรมจากพุทธปัญญา*. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2552). *อรรถกถาภาษาไทยพระวินัยปิฎก*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสากล อังกฤษ-ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์.
- วีระ อัมพันธ์สุข. (2526). *พุทธธรรมกับการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร : เอรวันการพิมพ์.
- ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ. (2556). *พุทธศาสนาเถรวาท*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ส.ศิริรักษ์. (2534). *ความเข้าใจในเรื่องพระเจ้าอโศกและอโศกาวทาน, ภาคผนวกเรื่อง จารึกอโศก. แปลโดยพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศูนย์ไทย-ธิเบต.
- เสฐียพงษ์ วรรณปก. (2562). *ัมมจักกัปปวัตตนสูตร / กงล้อแห่งความจริงอันประเสริฐ*. เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2567 จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_173928.
- แสง อุดมศรี. (2543). *พระวินัยปิฎก 1*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย*

GUIDELINES FOR ENHANCING ORGANIZATION LOYALTY OF TEACHERS
UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE NONG KHAI

จักรพันธ์ บุญยะรัง

Jakkapan Boonyarung

ทณศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ

Tanongsak Koomkhainam

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kaen University, Nong Khai campus, Thailand.

E-mail: Jakkapan.b@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู 2) เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูจำนวน 266 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน โดยความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู เรียงลำดับองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ลำดับที่ 1 ได้แก่ ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อองค์กร ($PNI_{Modified} = 0.517$) ลำดับที่ 2 ได้แก่ ด้านการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ($PNI_{Modified} = 0.512$) ลำดับที่ 3 ได้แก่ ด้านการรับรู้เป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ($PNI_{Modified} = 0.489$) และลำดับที่ 4 ได้แก่ ด้านความรู้สึผูกพันต่อองค์กร ($PNI_{Modified} = 0.432$) ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครูที่สำคัญ ดังนี้ 1) การมอบหมายงานพิเศษให้เหมาะกับบุคคล มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารให้คำปรึกษา มีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ 2) ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดี ยึดถือประโยชน์ของส่วนรวม 3) กำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กร มีการสะท้อน

*Received: 11 December 2023; Revised: 7 April 2024; Accepted: 9 April 2024.

ผล และ 4) คณะครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีคำสั่งแต่งตั้งการทำงาน พิจารณาความดีความชอบอย่างเท่าเทียม

คำสำคัญ: ความจงรักภักดีต่อองค์กร, ครู, ความต้องการจำเป็น

Abstract

This research aimed 1) to study the actual state, desirable state, and needs for enhancing organizational loyalty among teachers, and 2) to explore approaches for fostering organizational loyalty among teachers under the Secondary Educational Service Area Office in NongKhai. This descriptive research used questionnaires and interviews with a sample of 266 teachers.

The findings revealed that the actual state of organizational loyalty among teachers under the Secondary Educational Service Area Office in NongKhai was at a moderate level overall, while the desirable state was at the highest level overall. The data analysis showed that the actual state had a lower mean than the desirable state across all aspects. The needs for enhancing teachers' organizational loyalty were ranked as follows: 1) behavior towards the organization (PNIModified = 0.517), 2) being part of the organization (PNIModified = 0.512), 3) perception of organizational goals and values (PNIModified = 0.489), and 4) feeling of attachment to the organization (PNIModified = 0.432). Key approaches for fostering teachers' organizational loyalty were: 1) assigning special tasks suitable for individuals with mentors to supervise and administrators to provide advice, along with morale support; 2) superiors acting as good role models adhering to communal benefits; 3) establishing organizational goals and vision with reflections; and 4) teacher and administrator participation in operations with assigned responsibilities and fair considerations of merit.

Keywords: Organizational Loyalty, Teachers, Necessary Needs.

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ อย่างมาก เช่น ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น เนื่องจากเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ทำให้ปัจจุบันมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกัน สิ่งต่าง ๆ นั้น ก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์กรทั้งภายในและภายนอก และในเรื่องของประสิทธิภาพและความสำเร็จขององค์กร ย่อมมีผลด้วยเช่นกัน ส่วนองค์กรจะเกิดประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้นั้น ไม่ใช่เพียงแค่ผู้บริหารหรือเจ้าของ

องค์กรที่เป็นผู้ปรับเปลี่ยนหรือขับเคลื่อนเพียงผู้เดียว แต่ขึ้นอยู่กับบุคลากรในองค์กรด้วยเช่นกัน เพราะบุคลากรในองค์กรเปรียบเสมือนกลจักรขององค์กรและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก (จันทนา เสี่ยงเจริญ, 2554) การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กร การใช้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ผู้บริหารจึงต้องเรียนรู้และเข้าใจการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การจัดสรรบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับงาน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ตลอดจนการรักษาบุคลากรให้อยู่ปฏิบัติงานในองค์กรตลอดไป การสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจในงานและมีผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์กร ส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างสัมฤทธิ์ผล บรรลุเป้าหมาย (อุทุมพร รุ่งเรือง, 2555)

ความสำเร็จขององค์กรนั้น ต้องอาศัยปัจจัยนำเข้าที่สำคัญคือ ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ โดยทรัพยากรมนุษย์ถือว่าเป็นปัจจัยทางการศึกษาที่สำคัญ ที่ทำให้องค์กรหรือสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายคือบุคลากรหรือที่เรียกว่า “ครู” โดยจะประสบความสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับการทำงานของบุคลากรด้วยความผูกพันต่อองค์กรถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยหากบุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กร สิ่งที้องค์กรจะได้มากกว่างานคือความทุ่มเท เสียสละเพื่อองค์กร ถือเป็นพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ และเป็นพฤติกรรมที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในองค์กรยุคใหม่ ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร โดยการศึกษาวิจัยเพื่อนำมาใช้ประกอบเป็นตัวแปรอิสระ หรือความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากรมีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง เช่น การรับรู้ (Cognition) คือ การที่บุคคลมีการรับรู้ถึงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ เข้าใจถึงบทบาทตนเองว่ามีความสัมพันธ์ต่อเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างไร ความรู้สึก (Affective) คือ การที่บุคลากรมีความภาคภูมิใจที่จะทำงานเพื่อองค์กร มีความรู้สึกผูกพันกับองค์กร และพึงพอใจต่อภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และพฤติกรรม (Behavior) เป็นสิ่งที่บุคลากรกล่าวถึงองค์กรในทางที่ดี พูดยกย่องชมเชยองค์กรอยู่เสมอ และพยายามช่วยเหลือองค์กรในทุก ๆ เรื่อง และทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้ (Joanna Rosak-Szyrocka, 2020)

ความจงรักภักดีต่อองค์กรหรือต่อสถานศึกษา นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ เมื่อบุคคลใดรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับความสนใจหรือไม่มีความสำคัญสำหรับสถานศึกษาต่อไป ก็อาจจะปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างไม่เต็มใจหรือย้ายออกจากสถานศึกษานั้นไป (สิริพร มูลเมือง, 2563) กรณีที่บุคลากรไม่มีความจงรักภักดี แต่ไม่ลาออกหรือย้าย และเลือกที่จะอยู่ต่อไปในสถานศึกษาโดยไม่ทำงาน หรือไม่ตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ก็จะส่งผลให้เกิดผลเสียต่อสถานศึกษาเป็นอย่างมาก (ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชสร, 2563) กล่าวโดยรวมได้ว่า ความจงรักภักดีต่อองค์กรของครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ข้อผูกพัน หรือความเชื่อมั่นที่ครูและบุคลากรทางการศึกษามีต่อโรงเรียน โดยความจงรักภักดีเกิดจากการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษามีเจตคติทางบวก มีความรักความผูกพันกับโรงเรียน มีความภาคภูมิใจ และรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และจะแสดงออกทางพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ อีกทั้งยังช่วย

ปกป้องและรักษาชื่อเสียงขององค์กร และมีความภาคภูมิใจในการเป็นครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเพิ่มขึ้น และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อองค์กรในบริบทของสถานศึกษา เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในการศึกษาเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในมุมมองที่หลากหลาย เนื่องจากความจงรักภักดีต่อองค์กรของครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่า คือเบื้องหลังความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ (Khan, M. R., Jan, F., Khan, I., Khan, S. & Saif, N., 2015)

จากปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว จะเห็นว่า ทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุด และเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร จึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย และนำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อเสนอแนะและแนวทางสร้างแรงจูงใจในการทำงานเพิ่มเติม นำไปสู่คุณภาพและศักยภาพที่ดีของครู พร้อมทั้งสร้างความผูกพันกับสร้างความจงรักภักดีของครู เพื่อให้องค์กรมีผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย อันจะเกิดประโยชน์แก่องค์กรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 266 คน ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือด้วยตนเอง เก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาและสังเคราะห์ แนวคิดเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู แล้วสรุปเป็นแบบสอบถามในการวิจัย และดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถาม

3. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านซึ่งค่า IOC ของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

4. หาความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient: α) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าเท่ากับ 0.989

5. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามส่งถึงครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ และขอให้ส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ด้วยเช่นกัน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้จากระยะที่ 1 มาสรุปเพื่อร่วมกำหนดประเด็นข้อคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อจะนำไปใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ดังรายละเอียด ดังนี้

1) กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สูงสุด โดยเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 1 ท่าน ศึกษานิเทศก์จำนวน 1 ท่าน และครูจำนวน 3 ท่าน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

3) การสร้างเครื่องมือ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบในระยะที่ 1 มาสร้างประเด็นคำถาม

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ ตามกรอบแนวคิดการวิจัยความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู 4 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ซึ่งผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังต่อไปนี้

(1) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คือ สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายข้อ

(2) การแปลผลค่าเฉลี่ยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

(3) จัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย โดยใช้สูตรของสุมิล ว่องวานิช โดยปรับจากสูตร PNI เดิม โดยใช้วิธี Priority Need Index ($PNI_{Modified}$) ซึ่งเป็นดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น หาผลต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยตามสภาพที่พึงประสงค์ และค่าคะแนนเฉลี่ยตามสภาพที่เป็นจริง แล้วหารด้วยค่าคะแนนเฉลี่ยตามสภาพที่เป็นจริง เพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนจะนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็น (สุมิล ว่องวานิช, 2548)

(4) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอโดยการบรรยายความเรียง

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย สรุปผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู

สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ในภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$) ส่วนค่าเฉลี่ยระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายข้อทุกด้าน

2. ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ภาพรวมพบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.432 - 0.517 ด้านความต้องการจำเป็นที่จะพัฒนาพบว่า มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงที่สุด มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อองค์กร พบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.438 ถึง 0.593 ลำดับที่ 2 คือ ด้านการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร พบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.460 ถึง 0.590 ลำดับที่ 3 คือ ด้านการรับรู้เป้าหมายและค่านิยมขององค์กร พบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.364 ถึง 0.586 และลำดับที่ 4 คือ ด้านความรู้สึกรักผูกพันต่อองค์กร พบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.077 ถึง 0.554

3. แนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู

แนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู ตามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ไปสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน จากความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู ทั้ง 4 ด้าน เรียงอันดับจากมากไปน้อยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อองค์กร ($PNI_{Modified} = 0.517$) สรุปได้ว่า ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา คิดเชิงบวกในการทำงาน ให้มองเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นในภาพรวม ได้รับการสนับสนุนที่ดี ครูรุ่นพี่ปฏิบัติเป็นตัวอย่างแก่ครูรุ่นน้อง มีการเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูผู้เสียสละ ให้เกิดการสร้างผลงานหรือพฤติกรรมที่ดีต่อไป

2) ด้านการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ($PNI_{Modified} = 0.512$) สรุปได้ว่า มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานของแต่ละโครงการหรือกิจกรรม โดยครูผู้รับผิดชอบ คณะครู และผู้บริหารมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คำสั่งแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของทุกฝ่าย เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้แสดงศักยภาพได้เต็มที่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลการทำงานร่วมกัน ยกย่องเชิดชูเกียรติ พิจารณาความดีความชอบอย่างเท่าเทียม

3) ด้านการรับรู้เป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ($PNI_{Modified} = 0.489$) สรุปได้ว่า ประชุมชี้แจงบุคลากรทุกฝ่าย ถึงเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานขององค์กร กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายให้ชัดเจน ครูทุกคนรับรู้ร่วมกัน มีการประชุมกลุ่มย่อย ร่วมแสดงความคิดเห็นถึงวิธีการไปสู่เป้าหมาย ครูวางแผนดำเนินงานของตนเองเพื่อนำมาปฏิบัติ สร้างคุณค่าคิดวิเคราะห์ ให้เห็นถึงประโยชน์ในการนำวิธีการดำเนินงานขององค์กรไปพัฒนางานของตนเอง มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการสะท้อนผล เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

4) ด้านความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร ($PNI_{Modified} = 0.432$) สรุปได้ว่า การมอบหมายงานพิเศษให้เหมาะกับบุคคล มีตัวอย่าง มีการสร้างความเข้าใจ สร้างการรับรู้เป้าหมาย มีพี่เลี้ยงกำกับในการปฏิบัติงาน ทำงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กระตุ้นให้เกิดการเสียสละ มีความภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ผู้บริหารให้คำปรึกษา คำชี้แนะ ช่วยเหลือไม่ทอดทิ้ง มีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ยกย่องชมเชย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรู้สึผูกพันต่อองค์กร รองลงมา คือ ด้านการรับรู้เป้าหมายและค่านิยมขององค์กร รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อองค์กร และด้านการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ตามลำดับ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะความจงรักภักดีต่อองค์กรของครูในด้านต่าง ๆ เช่น การปฏิบัติงานในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากงานโดยตรง ด้วยความยินดี เต็มใจ หรือการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การนำเอาแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของตนเอง ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน มีการปฏิบัติและดำเนินการในระดับปานกลาง และจากการติดตามผลการวิจัย เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู ให้ปรากฏผลในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว ตรงกับปรีณาพรณ ทัทมาลี กล่าวว่า ความสำคัญของความจงรักภักดีต่อองค์กรในหลายด้าน ที่ทำให้เกิดผลดีในเรื่องของความทุ่มเทในการทำงาน การมีส่วนร่วมกิจกรรมขององค์กร ประสิทธิภาพของการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน ช่วยลดอัตราการลาออก การขาดงาน ตลอดจนเป็นตัวเชื่อมประสานความต้องการของบุคลากรในองค์กรกับเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และแนวคิดของความจงรักภักดีต่อองค์กร (ปรีณาพรณ ทัทมาลี, 2563) และสอดคล้องกับบันทึกมา มากมาย ที่ได้ศึกษาแผนปฏิบัติการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยพบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน ทุกด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อแยกแต่ละด้าน พบว่า มีระดับความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คือส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ คือความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนด้านความรู้สึผูกพันต่อองค์กร รองลงมา คือด้านการคงอยู่กับองค์กร และสุดท้ายคือด้านบรรทัดฐาน (บันทึกมา มากมาย, 2560)

สภาพที่พึงประสงค์ของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาหนองคาย ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรับรู้เป้าหมายและค่านิยมขององค์กร รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อองค์กร และรองลงมา ด้านความรู้สึผูกพันต่อองค์กร ด้านการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ตามลำดับ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากเพื่อต้องการให้ครูมีการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความยินดี เต็มใจ ครูแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ครูนำเอานโยบายของโรงเรียนมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของตนเอง ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน มีการปฏิบัติและดำเนินการในระดับมาก โดยมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความจงรักภักดีต่อองค์กร สอดคล้องกับพระมหาประยูร ตระการ ได้ศึกษากระบวนการเสริมสร้างความจงรักภักดีของบุคลากรในสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในองค์กร ส่งเสริมการเป็นบุคลากรที่ดี ส่งเสริมสร้างจิตสำนึก สร้างความสำนึกในหน้าที่

ส่งเสริมความรู้ความสามารถและสิ่งสำคัญคือสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรในองค์กร โดยกระบวนการเสริมสร้างความภาคภูมิใจเหล่านี้ จะทำให้บุคลากรมุ่งมั่น ทุ่่มเทในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดในสถานศึกษาได้ (พระมหาประยูร ตระการ, 2564)

2. ความต้องการจำเป็นของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย มีผลดังนี้

ด้านที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด คือ ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อองค์กร รองลงมาคือ ด้านการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ด้านการรับรู้เป้าหมายและค่านิยมขององค์กร และด้านความรู้สึผูกพันต่อองค์กร ตามลำดับ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า องค์กรประกอบด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อองค์กร ด้านการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ด้านการรับรู้เป้าหมายและค่านิยมขององค์กร และด้านความรู้สึผูกพันต่อองค์กร ซึ่งทุกด้านนั้นมีความจำเป็นและมีความสำคัญที่ต้องพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ตามลำดับ เป็นองค์ประกอบที่สถานศึกษาควรเร่งส่งเสริมให้ครูมีพฤติกรรมที่แสดงออกต่อองค์กร ในด้านที่ดีมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร การรับรู้เป้าหมายและค่านิยมขององค์กร และความรู้สึผูกพันต่อองค์กร โดยด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อองค์กร เช่น การแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร การประพฤติ ปฏิบัติตนตามระเบียบวินัย จรรยาบรรณวิชาชีพ การเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับธันวินี ประกอบของ ที่ศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรโรงเรียนปรินสร้อยแยลส่ววิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บุคลากรของโรงเรียนปรินสร้อยแยลส่ววิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ จะแสดงออกถึงพฤติกรรมหลาย ๆ ด้านอย่างเต็มที่ แสดงออกทั้งทางตรงโดยผ่านการปฏิบัติตน หรือแสดงออกทางอ้อม โดยผ่านการสั่งสอนนักเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลดีต่อโรงเรียน ต่อเพื่อนครูบุคลากร และที่สำคัญส่งผลดีต่อนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสดงออกถึงพฤติกรรมความสำนึกในหน้าที่เป็นการแสดงออกที่แสดงถึงความรู้จักผิดชอบชั่วดี รู้ว่าควรหรือไม่ควรทำสิ่งใด มีความรู้สึกนึกคิดรู้ว่าสิ่งไหนผิด สิ่งไหนถูก โดยแสดงออกผ่านการประพฤติปฏิบัติ เช่น การมาตรงต่อเวลา การแสดงออกถึงการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน การปฏิบัติตนภายใต้ความเป็นครูบุคลากร เป็นต้น ด้านการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร เช่น การมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมภายในของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน มีส่วนร่วมรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนร่วมกัน (ธันวินี ประกอบของ, 2560) สอดคล้องกับพิมศิริ ประวิงวงศ์ ที่ได้ศึกษาความจงรักภักดีต่อองค์กรของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 พบว่า ความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านจะพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 มีความจงรักภักดีต่อองค์กร ด้านความรู้สึ ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก และด้านการรับรู้ ซึ่งทุกด้านนั้นมีความจำเป็นและมี

ความสำคัญที่ผู้บริหารต้องพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียนที่ดีขึ้น และผู้บริหารจะต้องเห็นคุณค่า และให้ความสำคัญในเรื่องของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู ในด้านพฤติกรรมที่แสดงออก ไม่ว่าจะเป็นการทุ่มเทใช้เวลาส่วนตัวในการทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน และพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่และทำงานอย่างเต็มความสามารถ รวมไปถึงด้านความรู้สึกที่เกิดจากความสุขเมื่อได้ปฏิบัติงานในโรงเรียน และด้านการรับรู้ สืบเนื่องจากบุคลากรในโรงเรียน ได้รับทราบนโยบายและการบริหารงานขององค์กร รวมไปถึงผู้บังคับบัญชามีการวางแผนและจัดการระบบภายในโรงเรียนเป็นอย่างดี และมีความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหาร จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบทุกด้านล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน (พิมศิริ ประวิงวงศ์, 2565)

ด้านที่มีค่า PNI_{Modified} ต่ำสุด คือ ด้านความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร เมื่อพิจารณาผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า ด้านความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย สอดคล้องกับธันวีย์ ประกอบของ ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรโรงเรียนปิ่นสร้อยแยลสวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อทดสอบระดับความคิดเห็นด้านความผูกพันต่อองค์กรกับปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในทุกด้าน เนื่องมาจากบุคลากรมีความรักความหวงแหนองค์กรเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ดังนั้น บุคลากรจึงเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าขององค์กร เมื่อบุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรแล้ว ก็จะมีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น มีการบริการที่ดีขึ้น มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และบุคลากรก็จะอยู่กับองค์กรได้นานขึ้น (ธันวีย์ ประกอบของ, 2560)

3. แนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู เมื่อพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ประกอบไปด้วยแนวทางที่สำคัญดังนี้ 1) การมอบหมายงานพิเศษให้เหมาะกับบุคคล มีตัวอย่าง มีการสร้างความเข้าใจ สร้างการรับรู้เป้าหมาย มีพี่เลี้ยงกำกับในการปฏิบัติงาน ทำงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กระตุ้นให้เกิดการเสียสละ มีความภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ผู้บริหารให้คำปรึกษา คำชี้แนะ ช่วยเหลือไม่ทอดทิ้ง มีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ยกย่องชมเชย 2) ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา คิดเชิงบวกในการทำงาน ให้มองเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นในภาพรวม ได้รับการสนับสนุนที่ดี ครูรุ่นพี่ปฏิบัติเป็นตัวอย่างแก่ครูรุ่นน้อง มีการเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูผู้เสียสละ ให้เกิดการสร้างผลงานหรือพฤติกรรมที่ดีต่อไป 3) มีการประชุมชี้แจงบุคลากรทุกฝ่าย ถึงเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานขององค์กร กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ให้ชัดเจน ครูทุกคนรับรู้ร่วมกัน มีการประชุมกลุ่มย่อย ร่วมแสดงความคิดเห็นถึงวิธีการไปสู่เป้าหมาย ครูวางแผนดำเนินงานของตนเองเพื่อนำมาปฏิบัติ สร้างคุณค่าคิดวิเคราะห์ ให้เห็นถึงประโยชน์ในการนำวิธีการดำเนินงานขององค์กรไปพัฒนางานของตนเอง มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการสะท้อนผล เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป และ 4) มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานของแต่ละโครงการหรือกิจกรรม โดยครูผู้รับผิดชอบ คณะครู และผู้บริหารมีส่วนร่วม

ในการดำเนินงาน คำสั่งแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของทุกฝ่าย เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้แสดงศักยภาพได้เต็มที่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลการทำงานร่วมกัน ยกย่องเชิดชูเกียรติ พิจารณาความดีความชอบอย่างเท่าเทียม

แนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาหนองคาย ที่ได้ค้นพบนี้ เป็นการเสริมสร้างความจงรักภักดีและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน สอดคล้องกับปรีชาพรรณ ทัทมาลี ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนในเครือข่าย พบว่า แนวทางในการส่งเสริมความจงรักภักดีต่อองค์กรของครูและบุคลากรโรงเรียนในเครือข่าย ควรสร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกันตามเป้าหมาย ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของครู มีแนวทางแก้ไขปัญหาในรูปแบบที่ยอมรับได้ สร้างเจตคติที่ดีให้ครูเห็นถึงประโยชน์ และยอมรับในการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เห็นคุณค่าในตนเองจนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นสาระสาสน์ มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหาร เพื่อให้โอกาสสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไว้วางใจกันให้รู้สึกเป็นครอบครัวเดียวกัน มีกำลังใจในการทำงาน และมีความเชื่อมั่นว่าองค์กรจะให้ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอต่อการดำรงชีวิตได้โดยไม่เป็นภาระของสังคม (ปรีชาพรรณ ทัทมาลี, 2563) อีกทั้งสอดคล้องกับวสุ จ้อยสองสี ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของบุคลากร กรณีศึกษาสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา กล่าวว่า แนวทางให้บุคลากรดำรงอยู่และเกิดความจงรักภักดี คือ การสร้างกำลังใจในการทำงานด้วยการทำงานกันเป็นทีม ผู้บังคับบัญชาก็ต้องปรับปรุงวิธีการปกครองบังคับบัญชาให้ถูกต้องเหมาะสม ให้ความเป็นธรรม แบ่งงานอย่างยุติธรรม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง และไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ระมัดระวังการเกิดอคติและความลำเอียง ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องเชื่อถือได้และเที่ยงตรง ส่งเสริมความก้าวหน้าให้แก่บุคลากรผู้มีความรู้สูงและมีผลการปฏิบัติงานสูง เสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความสุขจากความสำเร็จในการทำงาน และให้ได้รับเกียรติ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกตนว่ามีคุณค่าต่อทีมงาน สร้างความยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ทำให้บุคลากรทุกคนสนุกกับงาน ให้คำชี้แนะสอนงานให้ทำงานได้ถูกต้อง ให้คำปรึกษาแนะนำในเรื่องต่าง ๆ พร้อมทั้งความคิดในการแก้ไขปัญหา ให้ความสนใจในความทุกข์ร้อน มีความเมตตากรุณา ทำตัวเหมือนพี่เหมือนน้อง ไม่ข่มขู่เข้มแข็งบีบคั้นจิตใจ สร้างแรงจูงใจในการทำงาน ให้โอกาสแสดงความคิดเห็น (วสุ จ้อยสองสี, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

ความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู คือ ความรู้สึกและทัศนคติที่ดีของครูที่มีต่อองค์กร การยินดีจะปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนและส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้องค์กรได้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีความรู้สึกผูกพัน ห่มเห เต็มใจ พยายามเต็มความสามารถในการปฏิบัติงานและร่วมมือกับองค์กรในทุก ๆ ด้าน มีความเชื่อมั่นยอมรับ ไม่คิดที่จะย้ายหรือลาออกจากองค์กร ประพฤติตนตามระเบียบข้อบังคับ ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ขององค์กร มีการ

แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ อุตสาหะพยายามในการปฏิบัติงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม บอกกล่าวอย่างซื่อตรงขององค์กรของตนแก่ผู้อื่น ไม่ต้องการย้ายออกจากองค์กร แสดงพฤติกรรมที่ดีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์ประกอบของความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร 2) พฤติกรรมที่แสดงออกต่อองค์กร 3) การรับรู้เป้าหมายและค่านิยมขององค์กร และ 4) การเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย สรุปได้ดังนี้

1. สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ยระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายข้อทุกด้าน

2. จากการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู มีแนวทางที่สำคัญดังนี้ 1) การมอบหมายงานพิเศษให้เหมาะกับบุคคล สร้างการรับรู้เป้าหมาย มีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ 2) ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 3) มีการประชุมกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานขององค์กร และ 4) คณะครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีคำสั่งแต่งตั้งการทำงานเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน พิจารณาความดีความชอบอย่างเท่าเทียม

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีประเด็นแนวทางในการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาสภาพที่เป็นจริง มีการปฏิบัติน้อยและลำดับความต้องการจำเป็นในลำดับที่ 1 พบว่า ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อองค์กร ผู้บริหารองค์กรควรมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้คิดเชิงบวกในการทำงาน ให้มองเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นในภาพรวม ครูรุ่นพี่ปฏิบัติเป็นตัวอย่างแก่ครูรุ่นน้อง

2. การศึกษาความต้องการจำเป็น ด้านการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความต้องการจำเป็นในลำดับที่ 2 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีการประชุมวางแผนการดำเนินงานของแต่ละโครงการหรือกิจกรรม คณะครู และผู้บริหารมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีคำสั่งแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของทุกฝ่าย มีการสะท้อนผลการทำงาน ยกย่องเชิดชู

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย
2. ควรนำข้อค้นพบแนวทางการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเป็นแบบอย่างที่เป็นเลิศ (Best Practice) ต่อสถานศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษาอื่นนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา เสี่ยงเจริญ. (2554). ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน). ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธันวณี ประกอบทอง. (2560). คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรโรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่. ใน *การศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นันทิกา มากมาย. (2560). แผนปฏิบัติการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา (การบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปรีณาพรรณ ทัทมาลี. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนในเครือข่ายสาสน์. ใน *วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษา*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พระมหาประยูร ตระการ. (2564). กระบวนการเสริมสร้างความจงรักภักดีของบุคลากรในสถานศึกษา. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 5(3), 709-718.
- พิมศิริ ประวิงวงศ์. (2565). ความจงรักภักดีต่อองค์กรของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 5(1), 63-75.
- ภูมิภควัฒ์ ภูมิพงศ์ขจร. (2563). การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(3), 591-600.
- วสุ จ้อยสองสี. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของบุคลากร กรณีศึกษาสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ)*. มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สิริพร มูลเมือง. (2563). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร สำนักงาน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 3(1), 29-40.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร รุ่งเรือง. (2555). ความพึงพอใจในการทำงาน ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัทอุตสาหกรรมแปรรูปโครงสร้างเหล็ก. ใน *นิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Joanna Rosak-Szyrocka. (2020). Measuring Teachers' Readiness to Adopt Organizational Loyalty Philosophy. *Proceedings of the 36th International Business Information Management Association (IBIMA)*, 5(7), 1347-1359.
- Khan, M. R., Jan, F., Khan, I., Khan, S. & Saif, N. (2015). The Teachers' Loyalty and its Attributes: A Comprehensive Review. *International Journal of African and Asian Studies*, 9, 4-8.

แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ*

THE GUIDELINE FOR PROMOTING ACTIVE LEARNING MANAGEMENT
FOR TEACHER UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE BUENG KAN

ระวีวรรณ คำทะริ

Rawiwan Kamtari

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ

Tanongsak Koomkhainam

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kaen University, Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: Rawiwan.ka@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 2) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 278 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครซีและมอร์แกน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน ระยะที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.990 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ และจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง กลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ผลการศึกษาพบว่า สภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ค่าความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ แนวทางการส่งเสริมการจัดการ

*Received: 11 December 2023; Revised: 7 April 2024; Accepted: 9 April 2024.

เรียนรู้เชิงรุกของครู คือ 1) ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน การจัดอบรม และสนับสนุนการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) สนับสนุนการเรียนการสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าอิสระ พัฒนาเจตคติของครูให้เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน 3) สนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ สถานที่ ติดตั้งอินเทอร์เน็ต 4) ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการ เครื่องมือที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูทำวงจรบริหารคุณภาพ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ครู

Abstract

This research aimed to 1) study the actual state, desirable conditions, and needs regarding teachers' active learning management, and 2) explore approaches to promoting teachers' active learning management. This descriptive research involved a sample of 278 school administrators and teachers determined by Krejcie and Morgan's table using stratified random sampling based on school size. Phase 1 collected quantitative data through a questionnaire with a reliability of 0.990, analyzed data using statistics and ranking of needs. Phase 2 gathered qualitative data through semi-structured interviews with a purposively selected target group of 5 people to identify approaches for promoting active learning management among teachers.

The findings revealed that the actual state was at a high level, with the "measuring and evaluating learning for student development" aspect having the highest mean. The desirable state was at the highest level, with the "designing active learning" aspect yielding the highest mean. Regarding needs, the "using and developing media, innovations, and technology for learning" aspect had the highest need. Approaches for promoting active learning management among teachers were: 1) encouraging classroom research, training, and supporting professional learning communities; 2) supporting independent study courses and developing teachers' openness to student opinions; 3) providing budget, equipment, facilities, and internet installation; and 4) promoting diverse teaching methods and tools, and encouraging teachers to implement quality management cycles.

Keywords: active learning management, approaches to promoting active learning management, teachers

บทนำ

ทุกสิ่งล้วนวิวัฒนาการไปตามกาลเวลา การศึกษาก็ต้องปรับวิธีการ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกต่อไป กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายและจุดเน้นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ ดังนี้ 1) จัดการศึกษาทุกระดับ โดยใช้หลักสูตรสมรรถนะรวมทั้งแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ส่งเสริมการพัฒนากรอบหลักสูตรท้องถิ่น ตามความต้องการและบริบทของพื้นที่ 3) พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ผ่านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ให้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ และเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างสร้างสรรค์ 4) พัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้และมีทักษะชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ผู้เรียนต้องปรับเวลาและวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ เป็นการเรียนแบบออนไลน์ พบว่าผู้เรียนที่ไม่มีความพร้อมอยู่มาก ส่งผลกระทบให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ความพยายามในการเรียนลดลง ขาดความสนใจ ขาดแรงจูงใจ เริ่มมีทัศนคติเชิงลบต่อการเรียน และแสดงออกโดยการไม่เข้าเรียน อีกทั้งการเรียนทางไกลทำให้ผู้เรียนขาดทักษะการปฏิบัติ และการเข้าสังคม ส่งผลต่ออารมณ์ของผู้เรียน ซึ่งทางสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เช่น ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ ที่ตอบสนองต่อบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน พัฒนาเทคนิคการสอนของครู ให้ออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน จัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะและอารมณ์ของผู้เรียน ปรับรูปแบบและวิธีการประเมินให้ยืดหยุ่นและหลากหลาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะเน้นที่กระบวนการมากกว่าเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยคิดค้นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ครูมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก กระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้น และสร้างสภาพแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างทำกิจกรรม ผู้เรียนจะเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะขั้นสูง ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดกิจกรรมมากขึ้น ผู้เรียนจะเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังเน้น

กิจกรรมแบบกลุ่ม เพื่อฝึกให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น และรับฟังความเห็นผู้อื่น เรียนรู้การเข้าสังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น (สถาพร พงษ์พิบูล, 2558)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลได้นั้น ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการสอนให้ทันสมัยสอดคล้องกับสังคมโลก และเหมาะสมทั้งทางด้านเนื้อหาและความสนใจของผู้เรียน พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จัดการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2544)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ มีนโยบายให้สถานศึกษาขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงโดยพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ให้เป็นแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมทั้งการพัฒนาครู ให้มีศักยภาพในการควบคุมชั้นเรียนและการจัดการเรียนการสอน ยกย่องคุณภาพของครู เน้นการพัฒนาครูวิถีใหม่ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง สร้างขวัญกำลังใจให้กับการทำงาน เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องปรับเปลี่ยนมุมมองในการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับนโยบายและรูปแบบที่เปลี่ยนไปในการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและประชาชนจังหวัดบึงกาฬ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ, 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นปัญหาของการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน และตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง และมีความพร้อมทางการเรียนรู้ด้วยตัวเองตลอดชีวิต และมีความสนใจที่จะหาแนวทางในการส่งเสริมครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการบริหารการศึกษาและการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของครู ในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

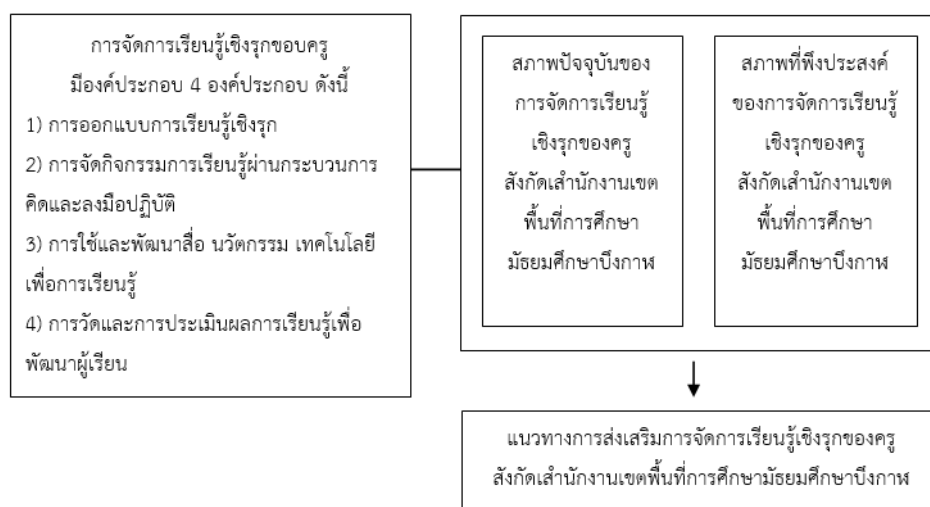
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

1. ประชากร คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ รวมทั้งสิ้น 933 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ รวมทั้งสิ้น 278 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ สามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective

Congruence : IOC) จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความตรง และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.990

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยการหาค่าการแจกแจงความถี่ (Frequency) และ หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้ สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 มาสรุปกำหนด ประเด็นข้อคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้จากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารการศึกษาและนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีวิทยฐานะ ขำนาญการพิเศษและมีประสบการณ์ในการสอน รวมทั้งสิ้น 5 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured Interview) ที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดงานวิจัยและผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1

3. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ โดย เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล และเก็บข้อมูลโดยการจดบันทึกและขออนุญาตบันทึกเสียง และนำมา วิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ สามารถสรุปผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 278 คน โดยจำแนกแต่ละด้านตามกรอบ

แนวความคิดวิจัย 4 ด้าน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ผลปรากฏดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ในภาพรวม

รายการปฏิบัติ	ระดับสภาพที่เป็นจริง			ระดับสภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก	3.62	0.55	มาก	4.64	0.49	มากที่สุด	0.285	2
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ	3.62	0.56	มาก	4.61	0.54	มากที่สุด	0.277	3
3. ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้	3.59	0.56	มาก	4.63	0.55	มากที่สุด	0.293	1
4. ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน	3.69	0.64	มาก	4.63	0.54	มากที่สุด	0.254	4
รวม	3.62	0.58	มาก	4.63	0.53	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 สภาพที่เป็นจริงของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.69$) และด้านที่ต่ำที่สุดคือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.59$) สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.64$) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.61$) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในภาพรวม พบว่า ค่า PNI_{Modified} อยู่ระหว่าง 0.254 ถึง 0.293 ด้านที่มี

ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.293$) และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ($PNI_{Modified} = 0.254$)

2. แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ สรุปประเด็นสำคัญโดยเรียงจากลำดับความต้องการจำเป็นได้ ดังนี้

- 1) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูเข้าถึงงบประมาณ เสริมสร้างอำนาจในการตัดสินใจของครู อนุมัติโครงการให้เหมาะสม สนับสนุนอุปกรณ์สถานที่ ส่งเสริมการจัดให้มีหรือเข้าร่วมการอบรม สัมมนาเพื่อเพิ่มพูนทักษะและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี
- 2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ผู้บริหารควรส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน การศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ส่งเสริมแนวทางการสอนของครู เปิดใจรับฟังและให้คำแนะนำที่เหมาะสม ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของครู เพื่อปรึกษา แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน
- 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ ผู้บริหารควรส่งเสริมโครงการ กิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือคิดและปฏิบัติ เช่น วิชาการศึกษาค้นคว้าอิสระ (Independent Study) พัฒนาเจตคติของครูให้เปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้เรียน
- 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบสอบถาม แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน ส่งเสริมการสำรวจจรรยาบรรณคุณภาพ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาปรับปรุง การเรียนการสอนให้ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

1. สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

สภาพที่เป็นจริงของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ในภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ มีนโยบาย

ให้สถานศึกษาขับเคลื่อนการจัดกระบวนการการเรียนรู้ให้เป็นแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และส่งเสริมการติดตาม ตรวจสอบ และนาระบบนิเทศการศึกษาครบวงจรต่อเนื่องมาใช้ จึงมีส่วนทำให้สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลผู้เรียน ให้มีความสอดคล้องกับนโยบายที่ตั้งไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ, 2565) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ มลช. ที่ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ยุทธศาสตร์ มลช., 2563)

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ในภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายยกระดับคุณภาพการศึกษา ส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ให้ผู้เรียนได้ค้นพบพรสวรรค์ ความสนใจ ความถนัดในอาชีพตนเอง ด้วยการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ทั้งในและนอกห้องเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) จึงเป็นสาเหตุให้ครูและผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และมีความประสงค์ที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งผลให้สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สอดคล้องกับเพชรจันทร์ ภูทะวัง ที่ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบกิจกรรม และจัดทำแผนการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (เพชรจันทร์ ภูทะวัง, 2565)

จากการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่า ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เป็นด้านที่ควรเร่งพัฒนา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว สื่อการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดเฉพาะในหนังสือหรือเพียงในห้องเรียนอีกต่อไป ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชัน หรือศูนย์การเรียนรู้อื่น ๆ ได้ด้วยตนเองทุกเมื่อ ดังนั้น ผู้สอนจึงควรพัฒนาศักยภาพของตนเองให้รู้และตามทันการเปลี่ยนแปลงทาง

เทคโนโลยี สามารถสร้างหรือพิจารณาเลือกใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์ สถานการณ์ เวลา อุปสรรคและข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการตอบรับกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ที่ว่า ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ตามกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัลสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาครูให้มีความพร้อมด้านวิชาการและทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิवास โภธิตาทอง ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (อภิवास โภธิตาทอง, 2563)

2. แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

ผลจากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยจัดลำดับความต้องการจำเป็น แล้วนำองค์ประกอบที่ได้มาเป็นสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา และครูผู้สอนที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางที่มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่มากที่สุด ดังนี้

1) แนวทางการส่งเสริมการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ทำการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล และส่งเสริมการเรียนการสอนของครู สนับสนุนงบประมาณ แนะนำแหล่งข้อมูลในการสร้างเครื่องมือประเมินต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูมีการ PLC ให้มีพื้นที่ มีเวลาในการพูดคุย แลกเปลี่ยน ปรึกษาหารือร่วมกัน ส่งเสริมการจัดการประชุม อบรม สัมมนาในหัวข้อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกมากขึ้น และสามารถนำมาปรับใช้ให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการศึกษาของอภิवास โภธิตาทอง ที่ได้ศึกษาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 คือ มีการใช้กระบวนการ PLC เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกัน และนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้ (อภิवास โภธิตาทอง, 2563)

2) แนวทางการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ ควรส่งเสริมโดยการพิจารณาโครงการ กิจกรรม ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือคิดและปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น สนับสนุนวิชาการศึกษาค้นคว้าอิสระ (Independent Study) ซึ่งเป็นวิชาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตนเอง มีการเลือกหัวข้อที่ตนเองสนใจ ค้นคว้าข้อมูล อภิปรายผล ครูติดตามการทำงานของนักเรียน ให้คำชี้แนะให้คำปรึกษาตามความเหมาะสม ผู้บริหารควรมีการพัฒนาเจตคติของครู คือให้ครูเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็น วิธีการคิดที่หลากหลายของนักเรียน ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด กล้าพูดกล้าแสดงออกมากขึ้น เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนแล้ว ก็ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินการเรียนการสอนในคาบนั้น ๆ เพื่อนำข้อดี ข้อเสีย ไปพัฒนาปรับปรุงต่อไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิवास โพธิตาทอง คือ จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา พัฒนาระบวนการคิด ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (อภิवास โพธิตาทอง, 2563)

3) แนวทางการส่งเสริมการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ควรสนับสนุนให้ครูเข้าถึงงบประมาณ เข้าถึงนโยบายหรือการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร เสริมสร้างอำนาจในการคิด การตัดสินใจของครู เพื่อให้ครูมีความมั่นใจในการเสนอแนะสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน สนับสนุนเรื่องอุปกรณ์ เครื่องมือ สถานที่ เช่น การติดตั้งอินเทอร์เน็ต การให้ยืมอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมให้ครูได้เข้าอบรมในโครงการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนทักษะให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ครูจะได้นำวิธีการใหม่ ๆ มาปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอนได้ สอดคล้องกับ เพชรจันทร์ ภูทะวัง ที่ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ให้ครูได้อบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดทำ พัฒนาและแลกเปลี่ยนกับหน่วยงานต่าง ๆ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน (เพชรจันทร์ ภูทะวัง, 2565)

4) แนวทางการส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ควรส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการ เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย เช่น การใช้แบบสอบถาม แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน สนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาทดแทนการใช้กระดาษ เช่น การใช้ โปรแกรม Google Form การสแกน QR code ในการประเมิน ผู้บริหารควรส่งเสริมการทำวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA เพื่อให้ครูนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินของผู้เรียนมาวิเคราะห์ หาข้อดี ข้อเสียของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข กระบวนการ สื่อการสอน นวัตกรรม เทคโนโลยีที่ใช้มีความเหมาะสมและทันสมัย เหมาะสมกับการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับเพชรจันทร์ ภูทะวัง คือ

ศึกษาสำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา เลือกใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลให้เหมาะสม และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป (เพชรจันทร์ ภูทะวัง, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ จากประสบการณ์ของผู้เรียนโดยตรง พัฒนาการกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อก่อให้เกิดทักษะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกการเข้าสังคม การแสดงความคิดเห็นของตนในบริบทที่เหมาะสม และเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก บทบาทของครูจะเปลี่ยนไปจากเดิมที่เคยเป็นผู้สั่ง ผู้สอน ให้นักเรียนทำตามคำสั่งเพียงอย่างเดียว จะเปลี่ยนมาเป็นผู้คอยชี้แนะ ควบคุมดูแลและชั้นเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้มากที่สุด ซึ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ 3) ด้านส่งเสริมการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ระหว่าง 0.254 ถึง 0.293 โดยเรียงลำดับด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ 1) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ และ 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยผู้บริหารส่งเสริมการอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาให้ครูมีความรู้ ทักษะ ก้าวทันโลก พัฒนาเจตคติของครูในการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน จัดสรรอุปกรณ์ สถานที่ งบประมาณให้เหมาะสม เพียงพอกับความ

ต้องการของครูและนักเรียน และส่งเสริมให้ใช้วิธีและเครื่องมือการวัดประเมินผลที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน และจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูสามารถเข้าถึงการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีให้มากขึ้น ทั้งการจัดสรรงบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์ การติดตั้งเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมให้ครูได้อบรมพัฒนาการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรม ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน และควรมีการจัดทำรายงานการใช้สื่อ เพื่อเป็นการเก็บรวบรวม และประเมินการใช้สื่อที่ผ่านมา เพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนาต่อไป

2. จากการวิจัยพบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรม ประชุม สัมมนา ในหัวข้อการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูมีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และตรงตามความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น

3. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ สามารถนำแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและดำเนินการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษาและพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อสถานศึกษาจะได้รูปแบบที่ชัดเจนและเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อไป

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

3. ควรนำข้อค้นพบแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ไปสู่การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อเป็นแบบอย่างที่เป็นเลิศ (Best Practice) ต่อสถานศึกษาอื่นนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารที่เกิดประสิทธิผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ 2566. เรียกใช้เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565 จาก <https://moe360.blog/2022/01/19/policy-and-focus-moe/>.
- เพชรจันทร์ ภูทะวัง. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัลลภา เทพหัสติน ณ อยุธยา. (2544). *การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาพร พงษ์ภูมิกุล. (2558). คุณภาพผู้เรียน เกิดจากกระบวนการเรียนรู้. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(2), 1-13.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ. (2565). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2565 – 2569)*. เรียกใช้เมื่อวันที่เมื่อ 1 ตุลาคม 2565 จาก <https://shorturl.asia/kQFL4>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: เอส.บี.เค.การพิมพ์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิवास โพธิตาทอง. (2563). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 30. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determination sample size for research activities. *Education and Psychology Measurement*, 30(3), pp. 607-610.

การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย
โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐานสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*

DEVELOPMENT OF AN ACTIVITY PACKAGE USING BRAIN BASED LEARNING
TO PROMOTE STUDENT'S THAI READING SKILLS
FOR PRIMARY SCHOOL GRADE 3 STUDENTS

มาเต็ม พิศศรี

Matern Pissri

เยาวเรศ ใจเย็น

Yaowares Chaiyen

วิวัฒน์ เพชรศรี

Wiwat Pechsri

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Rambhai Barni Rajabhat University, Thailand.

E-mail: 6126302019@rbru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเนินตาล จังหวัดตราด 42 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ชื่อกิจกรรม คำชี้แจง สื่อ การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล 2) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน เรื่องการอ่านภาษาไทย จำนวน 10 แผน รวม 20 ชั่วโมง 3) แบบวัดทักษะการอ่านภาษาไทย ชนิดปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 4) แบบประเมินความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติพื้นฐาน 1) ค่าเฉลี่ย 2) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 1) การคำนวณประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ 2) ค่าความตรงเชิงเนื้อหา 3) ค่าความยากง่ายของแบบวัดทักษะรายข้อ 4) ค่าความเชื่อมั่น

*Received: 26 March 2024; Revised: 12 April 2024; Accepted: 14 April 2024.

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.09/85.96 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 2) นักเรียนที่มีทักษะการอ่านภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน 3) นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.15

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรม, ทักษะการอ่าน, การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน

Abstract

This research aimed to 1) determine the efficiency of an activity package for promoting Thai reading skills among 3rd grade students based on the 80/80 efficiency criterion, 2) compare reading skills before and after using the activity package, and 3) study satisfaction levels. This experimental research involved a sample of 42 3rd grade students from Ban NoenTan School in Trat Province. The used instruments were 1) an activity package for promoting Thai reading skills through brain-based learning management for 3rd graders, comprising 5 key components: activity name, instructions, media, activity implementation, and evaluation; 2) 10 lesson plans totaling 20 hours on Thai reading using brain-based learning management; 3) 20 multiple choice questions with 3-options for Thai reading skills test; and 4) 5-level rating scale satisfaction questionnaire with 16 items. The employed Statistics included basic statistics (mean, standard deviation) and statistics for instrument quality examination (process and product efficiency calculation, content validity, item difficulty, reliability).

The results revealed that 1) the efficiency of the brain-based Thai reading skills activity package was 84.09/85.96, exceeding the 80/80 criterion; 2) students' Thai reading skills after instructions were significantly higher than pre-instruction at the .05 level, aligning with the hypothesis; and 3) students' satisfaction was at the highest level with a mean of 4.98 and standard deviation of 0.15.

Keywords: activity package, reading skills, brain-based learning management.

บทนำ

ภาษาไทยจัดเป็นเครื่องมือหลักในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลในสังคมรอบ ๆ ตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อความอยู่รอดการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพของบุคคลผู้มีความสามารถในการใช้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่าน และการเขียนได้อย่างชัดเจน แม่นยำ คล่องแคล่ว ถูกกาลเทศะและเป็นไปเพื่อการพัฒนาและสร้างสรรค์ ย่อมดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข ได้รับการยอมรับและมีโอกาสในการประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต การเข้าถึงแหล่งความรู้ การพัฒนาตนเอง การประกอบอาชีพ การรู้ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดระบบความคิด และนำความคิดของตนไปสู่การปฏิบัติต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการตัดสินใจการแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์นวัตกรรม อีกทั้งยังช่วยให้บุคคลได้เข้าถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษต่อกันมาอย่างยาวนานในสังคมไทยได้อย่างภาคภูมิใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ภาษาไทยจึงถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกระดับต้องเรียนรู้เป็นจุดเริ่มต้นของการวางพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เสริมสร้างศักยภาพทางความคิดและส่งเสริมการทำงานอย่างสร้างสรรค์ การใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนและเหมาะสมนั้น ขึ้นอยู่กับทักษะการใช้ภาษาไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การใช้หลักภาษาไทยที่ถูกต้อง เกิดความรักและซาบซึ้งในวรรณคดีและวรรณกรรม นำไปต่อยอดกระบวนการคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย จึงถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

เมื่อศึกษาดูผลจากการสำรวจการอ่านของประชากรไทย ประจำปี 2561 ของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่นำเสนอผลสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 55,920 คนทั่วประเทศ กลับพบว่าคนไทยในช่วงอายุ 6 ปีขึ้นไป อ่านหนังสือ 78.8% หรือคิดเป็นจำนวนประชากร 49.7 ล้านคน โดยในเขตกรุงเทพมหานคร มีคนอ่านมากที่สุด คิดเป็น 92.9% ภาคกลาง 80.4% ภาคเหนือ 75% ภาคอีสาน 75% และภาคใต้ 74.3% แต่เมื่อมองไปที่ตัวเลขของกลุ่มที่ไม่อ่านพบว่า มีถึง 21.2% คิดเป็นจำนวนประชากร 13.7 ล้านคน ซึ่งเหตุผลของการไม่อ่านหนังสือนั้น เกิดจากหลายสาเหตุ เช่น ไม่มีเวลา อ่านไม่ออก ไม่ชอบ ไม่สนใจในการอ่าน ชอบเล่นเกม (สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK Park, 2566) ซึ่งถ้าพิจารณาแล้ว ผลการสำรวจค่อนข้างจะมีทิศทางตรงกันข้ามกับนโยบายทางการศึกษา นโยบายระดับชาติ ที่สนับสนุนให้คนไทยมีนิสัยรักการอ่าน และเมื่อย้อนกลับมาดูและศึกษาผลจากการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ ที่วัดความรู้และความคิดรวบยอดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้านความสามารถทางภาษา ประจำปีการศึกษา 2563 จำแนกตามระดับ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 ในทุกระดับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการอ่าน เมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาแล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มมองหาสื่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะด้านการอ่าน โดยเน้นสื่อที่มีความหลากหลาย สามารถดึงดูดความสนใจ

ของผู้เรียน และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน หากการอ่านมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการทำงานของสมอง เราก็ควรเข้าใจหลักการทำงานของสมอง เพราะหากเราเข้าใจสมองของเด็ก เราจะได้พัฒนาให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด

ผู้วิจัยศึกษา ค้นคว้า เกี่ยวกับสื่อการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ จนค้นพบสื่อที่น่าสนใจ ครูผู้สอนสามารถสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ได้หลากหลาย เพื่อนำมาพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา นั่นคือ ชุดกิจกรรม ซึ่งเดิมที่ชุดกิจกรรมถูกเรียกว่าชุดการสอน (Instructional Package) ซึ่งเป็นกิจกรรมของครู ซึ่งนำมาใช้ประกอบการจัดการสอน ต่อมาเกิดนโยบายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงมีนักการศึกษาหลายคนเรียกชื่อใหม่เป็นชุดการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้เป็นกิจกรรมของผู้เรียน (บุญเกื้อ คอรวาเวช, 2542) ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้นำคำว่าชุดกิจกรรมมาใช้เพื่ออ้างถึงสื่อการเรียนรู้ หรือทรัพยากรอื่นใดที่ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีความหมาย มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย จุดประกายให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ มีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือฝึกฝนและปฏิบัติด้วยตนเอง มีความสุขและสนุกสนานในการเรียนรู้ จนนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือมีทักษะการอ่านภาษาไทยที่ดีขึ้น โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การอ่านเกี่ยวข้องกับหลักการทำงานของสมอง จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเรื่อง ชุดกิจกรรมการอ่านและการเขียนคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์และมีความพึงพอใจในระดับที่สูงขึ้น จึงเกิดความสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน และเพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาไทยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1,661 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2565 ที่โรงเรียนระดับประถมศึกษาขนาดกลาง จังหวัดตราด จำนวน 65 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านเนินตาล จำนวน 42 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ชื่อกิจกรรม คำชี้แจง/จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระและสื่อ การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล 2) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน เรื่องการอ่านภาษาไทย จำนวน 10 แผน ใช้เวลาจัดกิจกรรมแผนละ 2 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง 3) แบบวัดทักษะการอ่านภาษาไทย เป็นแบบทดสอบชนิดปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. นำชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้องของรายละเอียดแต่ละกิจกรรมกับองค์ประกอบของชุดกิจกรรม วิเคราะห์ผลการประเมินความสอดคล้องชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย ค่าความสอดคล้องซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 นำชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน ไปทดลองหาประสิทธิภาพแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม แบบภาคสนามกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดคลองใหญ่ ซึ่งเป็นนักเรียนที่ไม่เคยเรียนเนื้อหาใหม่มาก่อน ซึ่งมีผลประสิทธิภาพแบบเดี่ยว เท่ากับ 82.00 / 83.35 ประสิทธิภาพ แบบกลุ่มเท่ากับ 84.00 / 85.55 ประสิทธิภาพแบบภาคสนาม เท่ากับ 84.09/85.96

2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน แนวคิดทฤษฎีการออกแบบชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน โดยจัดกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) อุ่นเครื่อง (Warm-up) 2) นำเสนอความรู้ (Present) การนำเสนอ

ความรู้ (การสอน) 3) ขั้นลงมือเรียนรู้-ฝึกทำ-ฝึกฝน (Learn-practice) 4) ขั้นสรุปความรู้ (Summary) 5) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply) รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 แผน ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมทั้งหมด 20 ชั่วโมง นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแต่ละองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อสังเกตและคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำไปใช้จริง

3. แบบวัดทักษะการอ่านภาษาไทย นำแบบวัดทักษะการอ่านภาษาไทยที่ปรับแก้ไขตามข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับกรอบแนวคิด PISA และตัวชี้วัด แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยมีผลการประเมินรายข้อตั้งแต่ 0.80 - 1.00 นำแบบวัดทักษะการอ่านภาษาไทยที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดสอบใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดคลองใหญ่ จำนวน 47 คน พบว่า แบบวัดทักษะการอ่านภาษาไทยมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.56 - 0.74 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.22 - 0.75 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป แสดงว่าเป็นข้อสอบที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ได้ นำแบบวัดทักษะการอ่านภาษาไทยฉบับที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกแล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (KR-20) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะการอ่านภาษาไทยทั้งฉบับ เท่ากับ 0.87 จากนั้นจึงนำแบบวัดทักษะการอ่านภาษาไทยไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งข้อความประเมินความพึงพอใจเป็นคำถามที่ถามความรู้สึกเชิงบวกที่มีต่อครูผู้สอน สื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลจำนวน 16 ข้อ นำแบบประเมินความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบประเมิน แล้วปรับแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การประเมินความพึงพอใจ ตัวชี้วัด แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยมีผลการประเมินรายข้อตั้งแต่ 0.80 - 1.00 จากนั้นทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนอนุบาลวัดคลองใหญ่ จำนวน 59 คน แล้วนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยการค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาค (Cronbach) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจทั้งฉบับ เท่ากับ 0.88 จัดฉบับแบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริม

ทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยการคำนวณหาค่าร้อยละของประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)

2. เปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาไทยก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน โดยนำคะแนนจากแบบวัดทักษะการอ่านภาษาไทย มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำคะแนนเฉลี่ยมาทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples)

3. วิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบและแปลผลกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 5 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กระต่ายน้อยน่ารัก	ระยะเวลาจัดกิจกรรม 4 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 2 ค้างคาวแม่ไก่	ระยะเวลาจัดกิจกรรม 4 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 3 ตัวงูกว้าง	ระยะเวลาจัดกิจกรรม 4 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 4 เลาะป่าชายเลน	ระยะเวลาจัดกิจกรรม 4 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 5 ไปเที่ยวตลาด	ระยะเวลาจัดกิจกรรม 4 ชั่วโมง

กระบวนการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมในขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม แบบภาคสนามมีข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ขั้นตอนการทดสอบ ประสิทธิภาพ	n	E ₁	E ₂	แปลผล
แบบเดี่ยว	3	82.00	83.35	สูงกว่าเกณฑ์
แบบกลุ่ม	9	84.00	85.55	สูงกว่าเกณฑ์
แบบภาคสนาม	47	84.09	85.96	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 จำแนกตามขั้นตอนการทดสอบตามลำดับ ได้แก่ ประสิทธิภาพแบบเดี่ยว เท่ากับ 82.00/83.35 ประสิทธิภาพแบบกลุ่ม เท่ากับ 84.00/85.55 และ ประสิทธิภาพแบบภาคสนาม เท่ากับ 84.09/85.96 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน

ทักษะการอ่าน ภาษาไทย	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	42	20	13.05	3.17	-14.68	.00*
หลังเรียน	42	20	16.93	3.23		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า ก่อนการเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 13.05 และหลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.93 แสดงว่า นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐานหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม

n = 42

ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย	ลำดับ
1. ครูมีการเตรียมการสอนทุกครั้ง	4.98	0.15	มากที่สุด	2
2. ครูส่งเสริมให้นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้	4.98	0.46	มากที่สุด	2
3. ครูให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง	4.95	0.31	มากที่สุด	3
4. ครูมีการแบ่งกลุ่มอย่างเหมาะสม	4.98	0.15	มากที่สุด	2
5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ	4.90	0.62	มากที่สุด	5
6. สื่อการเรียนรู้มีสีสันสวยงาม	4.93	0.46	มากที่สุด	4
7. รูปภาพประกอบในสื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.95	0.31	มากที่สุด	3
8. ตัวหนังสือและข้อความมีความชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
9. รูปแบบของสื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
10. มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย	5.00	0.00	มากที่สุด	1
11. ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนาน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
12. ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและได้ลงมือทำ	5.00	0.00	มากที่สุด	1
13. ผู้เรียนรักการอ่านและรู้สึกรักอยากอ่านมากขึ้น	5.00	0.00	มากที่สุด	1
14. ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างเป็นลำดับขั้นตอน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
15. มีการวัดและประเมินผล	5.00	0.00	มากที่สุด	1
16. ผู้เรียนทราบผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม	5.00	0.00	มากที่สุด	1
สรุปรวม	4.98	0.15	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 พบว่า หลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.15 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ตัวหนังสือและข้อความมีความชัดเจน รูปแบบของสื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนาน ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและได้ลงมือทำ ผู้เรียนรักการอ่านและรู้สึกรักอยากอ่านมากขึ้น ผู้เรียน

ได้ฝึกปฏิบัติอย่างเป็นลำดับขั้นตอน มีการวัดและประเมินผล และผู้เรียนทราบผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ครูมีการเตรียมการสอนทุกครั้ง ครูส่งเสริมให้นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และครูมีการแบ่งกลุ่มอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.98 อยู่ในระดับมากที่สุด และครูให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง และรูปภาพประกอบในสื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.95 อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประเด็นค้นพบสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการสร้างชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่พบว่า ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยออกแบบให้ครอบคลุมองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ชื่อกิจกรรม 2) คำชี้แจง 3) เนื้อหาสาระและสื่อ 4) การดำเนินกิจกรรม และ 5) การประเมินผล สำหรับจัดกิจกรรม 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมกระต่ายน้อยน่ารัก ค้างคาวแม่ไก่ ตัวกว้าง เลาะป่าชายเลน และไปเที่ยวตลาด เมื่อทดสอบประสิทธิภาพพบว่า ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.09/85.96 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยมีการกำหนดองค์ประกอบของชุดกิจกรรมชัดเจน และดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนตามแนวคิดของชัยงค์ พรหมวงศ์ ในการสร้างและออกแบบเนื้อหาสาระแต่ละกิจกรรม ผู้วิจัยวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การใช้เพลง การใช้ภาพ การเชื่อมโยงระหว่างภาพและข้อความ เน้นการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ในด้านเนื้อหาสาระของกิจกรรม ผู้วิจัยวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แล้วออกแบบและจัดเรียงลำดับเนื้อหาของกิจกรรมจากง่ายไปยาก รวมถึงเลือกใช้เนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนจึงช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านหลังเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม (ชัยงค์ พรหมวงศ์, 2545) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยฉัตร ศรีสุราช ที่พัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านเขาสมิง จังหวัดตราด โดยดำเนินการพัฒนาอย่างมีระบบ ใช้วิธีการที่เหมาะสม และคำนึงถึงการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งพบว่า แบบฝึกทักษะนี้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.16/88.80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ปิยฉัตร ศรีสุราช, 2561) และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑา วิจารณ์ และคณะ ที่พบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยตามขั้นตอนและวิธีการที่เหมาะสม ทำให้ได้ชุดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.00/81.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ (มณฑา วิจารณ์ และคณะ, 2565)

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาไทยก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน ที่พบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน มีทักษะการอ่านภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้ชุดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ มีความชัดเจน การออกแบบกิจกรรมเป็นลำดับ ต่อเนื่อง เป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อเนื่องจากง่ายไปยาก และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อนำชุดกิจกรรมนี้มาบูรณาการร่วมกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน ที่มีลำดับการจัดกิจกรรมที่พัฒนาการทำงานของสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา ส่งผลให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้เรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง จึงสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะการอ่านได้ดีขึ้น ทั้งนี้ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ควรดำเนินการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) อุ่นเครื่อง (Warm – up) โดยใช้กิจกรรมที่ทำให้สมองตื่นตัว เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้ เช่น การแสดงท่าทางประกอบเพลง การใช้กิจกรรม Brain Exercise โดยการวาดภาพ ลากเส้นตามแบบที่กำหนดไว้ 2) ขึ้นนำเสนอความรู้ (Present) การนำเสนอความรู้ (การสอน) เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเสนอความรู้ใหม่ผ่านสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจด้วยการฟัง การดูและการพูด เช่น ข้อความที่มีภาพเป็นองค์ประกอบ การใช้เพลงที่สอดคล้องกับบทเรียน เป็นต้น 3) ขึ้นลงมือเรียนรู้-ฝึกทำ-ฝึกฝน (Learn-practice) โดยใช้กิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม เน้นการลงมือปฏิบัติ เรียนรู้จากบทความหรือแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเคลื่อนไหวตามจังหวะแสดงท่าทางประกอบเพลง เล่นเกม รวมถึงเปิดโอกาสให้นักเรียนประยุกต์ใช้ความรู้ด้านการอ่านและการเขียนโดยกำหนดงานและกิจกรรมให้ชัดเจน 4) ขึ้นสรุปความรู้ (Summary) โดยส่งเสริมให้นักเรียนนำเสนอประเด็นทั้งหมดจากการเรียนรู้มาสรุปบทยอดเป็นความรู้ ครูมีบทบาทสำคัญในขั้นนี้ เนื่องจากเป็นผู้ตรวจสอบผลการเรียนรู้ และปรับแก้ไขให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ 5) ขึ้นประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply) มุ่งเน้นกิจกรรมที่ให้นักเรียนนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้สร้างสรรค์ชิ้นงานที่ครูมอบหมายให้และแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยมอบหมายเป็นงานเดี่ยว และงานกลุ่ม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของญานณี ไชยวงศา ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้นี้ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและมีความคงทนในการอ่านและเขียนภาษาไทย (ญานณี ไชยวงศา, 2556) และสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตยา กาญจน์ อินทร์พิทักษ์ ที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน เรื่องการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา มีความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 84.44 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนดไว้ (กฤตยา กาญจน์ อินทร์พิทักษ์, 2562)

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่พบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน มีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.15 ทั้งนี้ เนื่องมาจากการออกแบบชุดกิจกรรมคำนึงถึงความสอดคล้องกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ และบริบทของนักเรียน ผู้วิจัยคัดเลือกคำพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 โดยพิจารณาจากความง่ายและความสอดคล้องกับบริบทของนักเรียน แล้วนำมาออกแบบเป็นประโยค ข้อความ บทความ เรื่องราวที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียน เลือกใช้ภาพประกอบ ตัวหนังสือที่ชัดเจน จึงส่งผลให้นักเรียนมีแรงจูงใจที่อยากจะเรียนรู้ นอกจากนี้ ในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถ ใช้น้ำเสียงและท่าทางที่ไม่ทำให้นักเรียนหวาดกลัว นักเรียนจึงเกิดความไว้วางใจ และเปิดใจที่จะเรียนรู้ เกิดความรักและสนใจเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาถิ่นของตนเอง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพันธ์ เวชเตง ที่พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำภาษาไทย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.68) (ศิริพันธ์ เวชเตง, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สรุปได้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยกิจกรรม 5 กิจกรรม ได้แก่ กระต่ายน้อยน่ารัก ค้างคาวแม่ไก่ ตัวงูกว้าง เลาะป่าชายเลน และไปเที่ยวตลาด ซึ่งชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 โดยมีประสิทธิภาพแบบเดี่ยว ประสิทธิภาพแบบกลุ่ม และประสิทธิภาพแบบภาคสนาม เท่ากับ 82.00/83.35, 84.00/85.55 และ 84.09/85.96 ตามลำดับ

2. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน มีทักษะการอ่านภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

3. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน มีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.15

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้สอนควรศึกษารายละเอียดและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจนเป็นอย่างดี ก่อนการนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้การดำเนินการเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนสูงสุด
2. ครูผู้สอนควรสำรวจและสร้างความเข้าใจสภาพพื้นฐาน ระดับความสามารถของนักเรียน และให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งนักเรียนแต่ละคนมีความถนัดแตกต่างกัน การทำกิจกรรมบางกิจกรรม นักเรียนบางคนประสบความสำเร็จ ขณะที่บางคนต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้ครบถ้วนตามที่ออกแบบไว้ เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้และพัฒนาตนเองด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนในระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กฤตยาภาณุจันท์ อินทร์พิทักษ์. (2562). การพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำภาษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2545). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษาหน่วยที่ 8 - 15*. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ญาณิ ไชยวงศา. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานและแนวคิดการช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. ใน *ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2542). *นวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : เอสอาพรินตัง.
- ปิยฉัตร ศรีสุราษ. (2561). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านเขาสมิง จังหวัดตราด. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- มณฑา วิริยางกูร และคณะ. (2565). การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 22(3), 299 - 300.
- ศิริพันธ์ เวชเตง. (2561). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน และการเขียนสะกดคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *รายงานผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ ประจำปี 2563*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK Park. (2561). *ผลสำรวจการอ่านของประชากรไทย พุทธศักราช 2561*. เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://www.tkpaark.or.th/thai/articles-detail/407>.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย
อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี*

FACTORS AFFECTING THE HAPPINESS OF PEOPLE IN NONG FAI
SUBDISTRICT LAO KHWAN DISTRICT, KANCHANABURI PROVINCE

ภาวิณี เกื่อนกุล

Pavinee Thueankul

รังสรรค์ อินทน์จันทน์

Rungsun Inchan

สิทธิพร สุนทร

Sitthiporn Soonthorn

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.

E-mail: nee.kulwinee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย 2) เพื่อศึกษาระดับความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย และ 4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย ประชากร จำนวน 1,981 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 333 คน โดยคำนวณได้จากสูตรของทาร์ยามาเน ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

*Received: 13 November 2023; Revised: 16 April 2024; Accepted: 17 April 2024.

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .783 ($R = .783$) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 61.3 มีค่า $R^2 = .613$ และมีค่า $F = 103.779$ ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย 4) ข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย คือ ควรมีการส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ พร้อมกับสนับสนุนการสร้างตลาดการซื้อขายอาหารที่ปลอดภัย ควรมีการจัดทีมสายตรวจ ออกตรวจตราในพื้นที่เวลาดึก

คำสำคัญ: ปัจจัยของความสุข, ตำบลหนองฝ้าย, อำเภอเลาขวัญ, จังหวัดกาญจนบุรี

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to examine the level of factors affecting the happiness of the people in Nongfai subdistrict, 2) to investigate the level of happiness of the people in Nongfai subdistrict, 3) to study the factors affecting the happiness of the people in Nongfai subdistrict, and 4) to explore recommendations regarding the factors affecting the happiness of the people in Nongfai subdistrict, Laokhwan district, Kanchanaburi province. This is a quantitative research study. The population and sample are representatives of households in Nongfai subdistrict, with a total population of 1,981 people and a sample size of 333 people, calculated using Taro Yamane's formula. Data was collected using a questionnaire, and analyzed using statistical techniques such as frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and multiple linear regression analysis at a statistical significance level of .05.

The research findings indicate that: 1) the level of factors affecting the happiness of the people in Nongfai subdistrict is generally at a high level, 2) the level of happiness of the people in Nongfai subdistrict is overall at the highest level, 3) the factors affecting the happiness of the people in Nongfai subdistrict have a multiple correlation coefficient of .783 ($R = .783$), and all independent variables can explain 61.3% of the variation in the dependent variable ($R^2 = .613$, $F = 103.779$), suggesting that the independent variables significantly impact the happiness of the people in Nongfai subdistrict, and

4) the recommendations include promoting the cultivation of pesticide-free vegetables, supporting the establishment of a safe food market, and deploying patrol teams to monitor the area during critical times.

Keywords: factors of happiness, Nong Fai Subdistrict, Lao Khwan District, Kanchanaburi Province.

บทนำ

ประเทศไทยได้เริ่มให้ความสำคัญกับเรื่องของคุณภาพชีวิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยนำกรอบแนวคิดด้านความอยู่ดีมีสุข (Well-Being) เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 โดยองค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุขมีทั้งหมด 7 ด้าน คือ 1) ด้านสุขภาพอนามัย 2) ด้านความรู้ 3) ด้านชีวิตการทำงาน 4) ด้านรายได้และการกระจายรายได้ 5) ด้านชีวิตครอบครัว 6) ด้านสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต และ 7) ด้านการบริหารจัดการที่ดีของรัฐ ต่อมาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (ปี พ.ศ. 2550-2554) ได้มีการปรับเป็นดัชนีชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน (Green and Happiness Index: GHI) ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีสุขภาวะที่ดี 2) ด้านเศรษฐกิจที่เป็นธรรม 3) ด้านชีวิตครอบครัวอบอุ่น 4) ด้านชุมชนเข้มแข็ง 5) ด้านสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล และ 6) ด้านการเป็นสังคมประชาธิปไตยด้วยระบบการบริหารจัดการที่ดี (เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์และคณะ, 2553) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทย จากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงอย่างมั่นคงและยั่งยืน รวมถึงสังคมจะต้องอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ในระยะยาวของประเทศ คือ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

แต่ประเทศไทยก็ยังไม่ได้มีการปรับใช้เกณฑ์การพัฒนาประเทศ ด้วยตัวเลขชี้วัดความสุขมวลรวมของคนในชาติ แต่ก็มีมีการสำรวจความสุขมวลรวมของคนไทย กรณีศึกษาประชาชนทุกสาขาอาชีพทั่วประเทศ โดยได้ดำเนินโครงการทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จำนวน 1,092 ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 15 – 23 ตุลาคม 2564 ที่ผ่านมา ผลลัพธ์ที่ออกมาจากการสำรวจนี้ มีมุมมองน่าสนใจมาตอบความสงสัยของใครหลายคนได้ว่า ในช่วงปี 2563-2564 ที่ชาวไทยต้องเผชิญหน้ากับวิกฤตโรคระบาดครั้งใหญ่ ซึ่งเป็นชะตากรรมเดียวกับชาวโลก

นั้น “ความสุขมวลรวม” หรือความสุขในภาพรวมทุกมิติของคนไทย (พรพิศ คชวัฒนา, 2566) เสนอผลสำรวจภาคสนาม ความสุขมวลรวมของคนไทยในยุคโรคระบาดครองเมือง โดยวิเคราะห์จากหลากหลายด้านทั้งในด้านความมั่นคง การเมืองและระบบราชการ ซึ่งพบว่า ความสุขของคนไทยที่สูงสุดด้านความมั่นคง การเมืองและระบบราชการอันดับแรก ได้แก่ ความสุขที่เกิดขึ้นจากการเห็นคนไทยเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน แสดงความจงรักภักดี กตัญญูต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และแผ่นดินไทย ได้ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.48 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน แต่ที่น่าเป็นห่วงคือ ดัชนีความสุขด้านความมั่นคง การเมืองและระบบราชการ ที่ลดความสุขคนไทยร่วงตกต่ำ ได้แก่ การทำงานของข้าราชการและระบบราชการ ทำความสุขคนไทยอยู่ค่าเฉลี่ย 4.98 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน นอกจากนี้ ดัชนีความสุขด้านความมั่นคง การเมืองและระบบราชการตัวอื่น ๆ ที่ทำให้ความสุขคนไทยตกต่ำเช่นกัน ได้แก่ ความสุขของคนไทย เมื่อนึกถึงวิกฤตโควิด-19 และวิกฤตเศรษฐกิจ ได้เพียง 3.63 คะแนน ความสุขของคนไทย เมื่อนึกถึงความขัดแย้ง ความแตกแยกของคนในชาติ ได้เพียง 3.56 คะแนน และที่ตกต่ำสุด ได้แก่ ภาพลักษณ์นักการเมืองและบรรยากาศการเมือง ทำคนไทยมีความสุขได้คะแนนเฉลี่ยเพียง 3.51 คะแนน

อย่างไรก็ตาม ความสุขมวลรวมของคนไทย ด้านสังคมที่สูงสุด ได้แก่ ครอบครัวของตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยความสุขอยู่ที่ 9.12 คะแนน รองลงมา ได้แก่ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณีที่ถือปฏิบัติมาได้ 9.09 คะแนน สุขภาพกาย ได้ 8.55 คะแนน สุขภาพใจ ได้ 8.25 คะแนน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ได้ 8.19 คะแนน และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ 6.76 คะแนน ตามลำดับ และที่น่าสนใจคือ ความสุขของคนไทย ด้านเศรษฐกิจที่สูงสุด ได้แก่ การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จริงจังได้ 8.57 คะแนน รองลงมาคือ อาชีพการงานของตนเอง ได้ 7.83 คะแนน ทรัพย์สิน ที่ดิน ที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย ได้ 7.39 คะแนน ในขณะที่การเปิดประเทศ ฟื้นฟูเศรษฐกิจและแก้ปัญหาปากท้องได้ 6.43 คะแนน แต่เมื่อนึกถึงหนี้สิน ทั้งในและนอกระบบ ทำคนไทยมีความสุขต่ำ เหลือเพียง 4.42 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อคนไทยนึกถึงทุกอย่างรวม ๆ กันในทุกมิติของชีวิตพบว่า ความสุขมวลรวมของคนไทยอยู่ที่ 6.71 คะแนน ดีความได้ว่ามีความสุขค่อนข้างมาก (พรพิศ คชวัฒนา, 2566) และจากการสำรวจสุขภาพจิต (ความสุข) ของคนในประเทศไทย พ.ศ. 2563 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) สรุปประเด็นเด่นของการสำรวจ คือ เพศชายมีสุขภาพจิตดีกว่าเพศหญิงในทุกภาค คนกลุ่มอายุ 60 ปี ขึ้นไป มีสุขภาพจิตดีกว่าช่วงอายุอื่น ผู้ที่มีสถานภาพสมรส มีระดับสุขภาพจิตสูงกว่าสถานะความสัมพันธ์อื่น ระดับการศึกษาและสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ไปในทาง

เดียวกัน ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีสุขภาพจิตดีกว่าในเขตเทศบาล และคนในภาคเหนือ มีสุขภาพจิตดีกว่าภาคอื่น โดยจังหวัดมหาสารคาม มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดของประเทศ คือ 37.39 และ จังหวัดศรีสะเกษ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดของประเทศ คือ 31.76

จากข้อมูลที่กล่าวถึง ผู้วิจัยเกิดความสนใจเกี่ยวกับความสุขของคนไทยที่ได้รับการจัดอันดับตาม รายงานความสุขโลก (World Happiness Report) ประจำปี 2565 ที่แสดงให้เห็นถึงความสุขของคน ไทยที่ลดลงไปอยู่ในลำดับที่ 61 ประกอบกับการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของประชาชน เช่น งานวิจัยของกึ่งทอง กิจจานนท์ เรื่องความสุขของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (กึ่งทอง กิจจานนท์, 2557) ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับความสุขของประชาชนในพื้นที่ตำบลหนอง ฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของผู้วิจัย ว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีความสุขมาก น้อยเพียงใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ได้อย่างมีความสุข เนื่องจากจากการศึกษา ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสุขของประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองฝ้าย ยังไม่มีข้อมูลทางวิชาการที่เป็นการ บ่งบอกถึงระดับความสุขของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจทำการวิจัยปัจจัยที่ส่งผล ต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ ส่งผลต่อความสุขของประชาชน เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศในการส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตได้อย่าง มีความสุข ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัด กาญจนบุรี
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ตัวแทนครัวเรือนของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 1,981 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฝ้าย, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนครัวเรือนของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 333 คน ทำการหากลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ เพื่อให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี แบบเลือกตอบโดยใช้แบบเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี แบบเลือกตอบโดยใช้แบบเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale)

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัย จากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

3.2 แต่งตั้งผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน ในการช่วยเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ไม่เกิดความลำเอียงในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามและได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด

4.2 ลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding Form)

4.3 กำหนดเกณฑ์การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert

4.4 นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยเกณฑ์การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ (Williams, Walter, 1971)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ระดับปัจจัย/ระดับความสุข สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติเชิงตีความ (Inference Statistics) จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยจะใช้สถิติหลักเพื่อการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) โดยวิธี Enter ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เนื่องจากเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยประกอบการพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัว

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดที่แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ปัจจัย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยการคุ้มครองทางสังคมและการมีส่วนร่วม รองลงมา คือ ปัจจัยเศรษฐกิจ ปัจจัยสุขภาพ ตามลำดับ และปัจจัยมาตรฐานความเป็นอยู่ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ปัจจัย คือ ปัจจัยการศึกษา

2. ระดับความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความสุขอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านจิตใจ รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านร่างกาย และด้านสภาพแวดล้อม

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนที่มีค่าสหสัมพันธ์กับความสุขของประชาชน มีความสัมพันธ์กับปัจจัยการคุ้มครองทางสังคมและการมีส่วนร่วม มากที่สุด โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .700 รองลงมาคือ ปัจจัยมาตรฐานความเป็นอยู่ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .691 ปัจจัยเศรษฐกิจ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .677 ปัจจัยการศึกษา โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .648 และปัจจัยสุขภาพ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .620 โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .783 ($R = .783$) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 61.3 มีค่า $R^2 = .613$ และมีค่า $F = 103.779$ ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี

4. ข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี คือ ควรมีการส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ พร้อมกับสนับสนุนการสร้างตลาดการค้าขายอาหารที่ปลอดภัยให้กับประชาชน ควรมีการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยการจัดทีมสายตรวจออกตรวจตราในพื้นที่เวลาวิกาล ควรมีการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพแก่ประชาชนโดยทั่วไป เพื่อประกอบเป็นอาชีพเสริม ควรส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าชุมชน พร้อมกับการ

สร้างตลาดสินค้าชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีสถานที่จัดจำหน่ายสินค้า และ ควรเพิ่มงบประมาณในส่วน
ของสวัสดิการจากรัฐเพื่อให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ
จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ
จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย
อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการดำเนิน
ชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองฝ้าย เป็นไปด้วยความพึงพอใจ เนื่องจากการได้รับความ
คุ้มครองทางสังคมและการมีส่วนร่วมทางสังคมที่อาศัยอยู่ มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีบ้านเรือนอาศัย
อย่างปลอดภัย หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนในตำบลหนองฝ้ายต่างให้ความสำคัญกับ
ปัจจัยสุขภาพที่ทำให้ชีวิตมีความสุขมากที่สุด คือ การได้รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัยได้
มาตรฐาน มีมาตรฐานความเป็นอยู่ในส่วนของบ้านที่อยู่อาศัยที่ต้องมีความปลอดภัยทั้งชีวิตและ
ทรัพย์สิน ทางด้านการศึกษา ก็ได้รับการศึกษาสามารถอ่าน เขียน ภาษาไทยและคิดเลขอย่างง่ายได้
ส่วนปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจนั้น ประชาชนเห็นว่าเรื่องของอาชีพและรายได้มีผลต่อความสุข รวมถึงการ
มีเงินออมและการมีเงินลงทุน นอกจากนี้ การได้รับความคุ้มครองทางสังคมและการมีส่วนร่วมทางสังคม
ก็ทำให้ประชาชนเกิดความสุขในการดำรงชีวิตประจำวันได้เช่นเดียวกัน จึงทำให้ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อ
ความสุขของประชาชนตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด
สอดคล้องกับแนวคิดของสุภาณี สุชนะคินทร์ ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของความสุขประกอบด้วย
4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสุขทางกาย ความสุขทางจิต ความสุขทางสังคมและความสุขทางปัญญา
(สุภาณี สุชนะคินทร์, 2550) เป็นไปตามตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งเป็นข้อมูลในระดับ
ครัวเรือนที่จัดเก็บจากทุกครัวเรือนที่มีผู้อาศัยอยู่จริงในหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งที่มีเลขที่บ้านและไม่มีเลขที่
บ้านเป็นประจำทุกปี เพื่อแสดงถึงสภาพความจำเป็นพื้นฐานของคนในครัวเรือนต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณภาพ
การดำรงชีวิตที่ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำไว้ว่า คนควรจะมีคุณภาพชีวิตในแต่ละเรื่องอย่างไรในช่วงเวลา
หนึ่ง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีในด้านต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสุขแก่บุคคล
(คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาชีวิตของประชาชน (พพช.), 2565)

ผลการวิจัยที่พบ สอดคล้องกับกัลยาณี เสนาสุ ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสุขของคนไทย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของคนไทยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ในช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2552-2557 มีทั้งปัจจัยเชิงเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยตัวแปรโมเดลที่สำคัญ โดยปัจจัยเชิงเศรษฐกิจและสังคม 8 ตัวแปร สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความสุขได้ประมาณ 2% - 8% โดยตัวแปรเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่ปรากฏนัยสำคัญในทุกโมเดลก็คือ ตัวแปรระดับการศึกษา และตัวแปรรายได้/รายจ่ายต่อคนต่อเดือน ซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับความสุขเช่นกัน (กัลยาณี เสนาสุ, 2559) ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวัฒน์ วงศ์วัณญ์ ศึกษาความสุขของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยสรุปรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ธีรวัฒน์ วงศ์วัณญ์, 2558)

2. ศึกษาระดับความสุขของประชาชนในตำบลหนองผ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ศึกษาความสุขของประชาชนในตำบลหนองผ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองผ้าย มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นไปตามองค์ประกอบคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งในส่วนของด้านร่างกาย ด้านจิตใจ มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีกับสมาชิกในชุมชน และภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดีของชุมชน จึงทำให้ประชาชนรู้สึกมีความสุขในการใช้ชีวิตประจำวัน หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านร่างกาย ประชาชนต่างรับรู้ได้ถึงพลังกำลังที่ตนสามารถใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง รับรู้ได้ถึงกิจกรรมทางสังคมที่จัดขึ้นในชุมชน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมสันทนาการ และมีส่วนร่วมกิจกรรมในเวลาว่าง จึงทำให้ประชาชนในตำบลหนองผ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี มีความสุขอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลก ได้จัดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสภาพแวดล้อม (WHO, 1995) สอดคล้องกับแนวคิดของ Flanagan ได้กล่าวถึงองค์ประกอบคุณภาพชีวิตว่าเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งจำแนกออกได้ 5 องค์ประกอบ คือ มีความสุขสบายทางด้านร่างกายและวัตถุ ทางด้านร่างกาย มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีกิจกรรมในสังคมและชุมชน การได้มีโอกาสสนับสนุนและช่วยเหลือผู้อื่น มีการพัฒนาทางบุคลิกภาพ และมีความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ตามพัฒนาการ มีการสันทนาการ (Flanagan, J.C, 1998)

ผลการวิจัยที่พบ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกึ่งทอง กิจจานนท์ ศึกษาความสุขของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความสุขของประชาชนเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (กึ่งทอง กิจจานนท์, 2557) ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรววัฒน์ วงศ์วรัญญู ศึกษาความสุขของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสุขของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาล ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย อยู่ในระดับมาก (อีรววัฒน์ วงศ์วรัญญู, 2558)

3. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการคุ้มครองทางสังคมและการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับความสุขของประชาชน มากที่สุด มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .700 รองลงมาคือ ปัจจัยมาตรฐานความเป็นอยู่ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .691 ปัจจัยเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .677 ปัจจัยการศึกษา มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .648 และปัจจัยสุขภาพ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .620 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .783 ($R = .783$) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 61.3 มีค่า $R^2 = .613$ และมีค่า $F = 103.779$ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองฝ้าย ได้รับความคุ้มครองทางสังคมจากหน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วนของการสวัสดิการต่าง ๆ เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้มีรายได้น้อย สวัสดิการเบี้ยยังชีพ การได้รับการคุ้มครองตามระบบและมาตรการคุ้มครองทางสังคม การได้เป็นส่วนหนึ่งในการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมสาธารณะที่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ในชุมชนหรือท้องถิ่น ภายใต้มาตรฐานความเป็นอยู่ของครัวเรือนที่มีบ้านพักอาศัย ที่มีความมั่นคงปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน มีน้ำสำหรับบริโภคและอุปโภคอย่างเพียงพอตลอดปี สามารถเข้าถึงบริการในส่วนของการไฟฟ้าและการโทรคมนาคมได้อย่างสะดวกสบาย มีอาชีพ มีรายได้สำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน

ผลการวิจัยที่พบ สอดคล้องกับงานวิจัยของเกลิณี หมั่นไธสง และคณะ ศึกษาการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในความสุขของประชาชนเขตเมืองและชนบท จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านรายรับ การออมและหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามหรือระดับความพึงพอใจในความสุขของประชาชนจังหวัดมหาสารคามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากค่าสัมประสิทธิ์ระดับความ

พึงพอใจในความสุขของประชากรจังหวัดมหาสารคามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F=2.729$, $p=0.00$) ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง ($\text{Adj } R^2$) เท่ากับ 0.026 (เกสสินี หมั่นไธสงและคณะ, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ระดับความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัจจัยการคุ้มครองทางสังคมและการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับความสุขของประชาชน มากที่สุด มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .700 รองลงมาคือ ปัจจัยมาตรฐานความเป็นอยู่ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .691 ปัจจัยเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .677 ปัจจัยการศึกษา มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .648 และ ปัจจัยสุขภาพ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .620 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาค่าเท่ากับ .783 ($R = .783$) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 61.3 มีค่า $R^2 = .613$ และมีค่า $F = 103.779$ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากงานวิจัยในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

- 1.1 หน่วยงานภาครัฐควรเพิ่มงบประมาณในส่วนของการสวัสดิการจากรัฐเพื่อให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันที่มีค่าครองชีพที่สูงขึ้น แต่รัฐสวัสดิการที่ประชาชนได้รับยังคงอยู่ในอัตราเดิม

1.2 หน่วยงานภาครัฐ ควรมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับสวัสดิการและวิธีการรับสิทธิสวัสดิการเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารที่เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

1.3 หน่วยงานภาครัฐ ควรส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าชุมชน พร้อมกับการสร้างตลาดสินค้าชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีสถานที่จัดจำหน่ายสินค้า ทำให้เกิดรายได้เพิ่มเติมจากรายได้ประจำ

1.4 หน่วยงานภาครัฐ ควรมีการส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ พร้อมกับการสนับสนุนการสร้างตลาดการซื้อขายอาหารที่ปลอดภัยให้กับประชาชน

1.5 หน่วยงานภาครัฐ ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชน ในการบริโภคอาหารที่ถูกต้อง และปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรกำหนดปัจจัยด้านอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อระดับความสุข เช่น ปัจจัยด้านศาสนา/ความเชื่อ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจทำให้พบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม หรือพบประเด็นใหม่ ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณี เสนาสุ. (2559). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสุขของคนไทย*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กิ่งทอง กิจจานนท์. (2557). *ความสุขของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*
- เกลสินี หมื่นไธสงและคณะ. (2560). *การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในความสุขของประชาชนเขตเมืองและชนบท จังหวัดมหาสารคาม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 36(6), 63-76.*
- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาชีวิตของประชาชน (พพช.). (2565). *คู่มือการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2566-2570*. กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

- ธีรวัฒน์ วงศ์วิญญู. (2558). ความสุขของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรพิศ คชวัฒนา. (2565). *ความสุขมวลรวมของคนไทยในยุคโรคระบาดครองเมือง*. เรียกใช้เมื่อ 21 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.sdgmovement.com>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *การสำรวจสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2563*. กรุงเทพมหานคร : สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สุภาณี สุขะนาคินทร์. (2550). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของประชาชน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์และคณะ. (2553). *ความสุข: การวัดความสุขของคนในชาติ และนโยบายที่ส่งเสริมให้คนเป็นสุข ควรเป็นอย่างไร*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนานโยบายสาธารณะ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฝ้าย. (2565). *แผนพัฒนาสามปี*. กาญจนบุรี : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฝ้าย.
- Flanagan, J.C. (1998). A research approach to improving our quality of life. *American Psychologist*, 3, 138-147.
- Taro Yamane. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.
- WHO. (1995). *The challenge of implementation: District health systems for primary health care*. Geneva : World Health Organization.
- Williams, Walter. (1971). *Social Policy Research and Analysis: The Experience in the Federal Social Agencies*. New York : American Elsevier Publishing Co.

ปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*

PROBLEM AND NEEDS OF THE PEOPLE THAT AFFECT THE PUBLIC ROADS
OF THE NONG LU SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
SANGKHLABULI DISTRICT, KANCHANABURI PROVINCE

จิระวัฒน์ ศรีบัวทอง

Jirawat Sribuathong

รังสรรค์ อินทน์จันทน์

Rungsun Inchan

เสาวลักษณ์ นิกorpittaya

Saowaluk Nikornpittaya

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.

E-mail: nid5269@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับปัญหาของประชาชนต่อถนนสาธารณะ 2) เพื่อศึกษาระดับความต้องการของประชาชนต่อถนนสาธารณะ 3) เพื่อศึกษาระดับถนนสาธารณะ 4) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะ และ 5) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน ต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนของประชาชนในตำบลหนองลู ประชากร จำนวน 6,357 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 377 คน โดยคำนวณได้จากสูตรของทาร์ยามาเน ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง โดยวิธี Enter ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

*Received: 27 December 2023; Revised: 16 April 2024; Accepted: 17 April 2024.

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัญหาของประชาชนต่อถนนสาธารณะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ระดับถนนสาธารณะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .888 ($R = .888$) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 78.90 มีค่า $R^2 = .789$ และมีค่า $F = 172.310$ ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระส่งผลต่อถนนสาธารณะ 5) ข้อเสนอแนะต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนต่อถนนสาธารณะ คือ ควรมีการสำรวจความต้องการเส้นทางจากประชาชนภายในตำบลก่อนการก่อสร้าง ควรมีการออกแบบการก่อสร้างถนนให้เหมาะสมกับการใช้งานในพื้นที่

คำสำคัญ: ปัญหา, ความต้องการ, ประชาชน, ถนนสาธารณะ, องค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to examine the level of problems the people have towards public roads in Nonglu Subdistrict Administrative Organization, Sangkhlaburi district, Kanchanaburi province., 2) to investigate the level of needs the people have towards the public roads, 3) to study the level of the public roads, 4) to investigate the problems and needs of the people that affect public roads, and 5) to explore suggestions for solving the problems and needs of citizens regarding public roads in Nonglu Subdistrict Administrative Organization, Sangkhlaburi district, Kanchanaburi province. This was a quantitative research study. The population and sample included household representatives of people in Nonglu subdistrict, with a total population of 6,357 people and a sample size of 377 people, calculated using Taro Yamane's formula. Data was collected using questionnaires and analyzed using statistical techniques such as frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and linear multiple regression analysis using the Enter method at a statistical significance level of .05.

The research findings were as follows: 1) the level of people's problems with public roads is overall at a high level, 2) the level of people's needs that affect public roads is overall at a high level, 3) the level of public roads is overall at a high level,

4) the factors affecting public roads have a multiple correlation coefficient of .888 ($R = .888$), and all independent variables can explain 78.90% of the variation in the dependent variable ($R^2 = .789$, $F = 172.310$), indicating that the independent variables significantly impact public roads, and 5) the suggestions for solving the problems and needs of citizens regarding public roads include conducting a survey of route needs from people within the subdistrict before construction, and designing road construction to suit the usage patterns in the area.

Keywords: problems, needs, people, public roads, Nong Lu Subdistrict Administrative Organization.

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานหลักในการบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผ่านการเลือกตั้งสมาชิกแต่ละองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีเขตพื้นที่ที่กำหนด โดยมีกฎหมายรับรอง แต่สภาพความเป็นจริง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมาก ประสบปัญหาหลายด้าน เช่น รายได้ไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ระบบการเมืองท้องถิ่นผูกขาดไม่แข่งขัน การบริหารไม่โปร่งใส ขาดการตรวจสอบจากประชาชน จึงเป็นไปได้ที่อาจเกิดปัญหาความด้อยประสิทธิภาพจากหลายสาเหตุ ซึ่งปัจจุบัน มีแนวความคิดการปรับปรุงการบริหารภาครัฐ ทำให้เป็นหน่วยงานขนาดเล็ก กะทัดรัด มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตอบสนองความต้องการของประชาชน ตรวจสอบได้ว่า มีการบริหาร คล้ายการทำงานของภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง จึงได้นำเทคนิคการวางแผนอย่างมี ยุทธศาสตร์ (Strategic planning) มาเป็นส่วนหนึ่งในการทำงาน ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในขั้นตอนการสร้างวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายขององค์กร การวิเคราะห์ศักยภาพในอนาคต และ ความสามารถวางแผนอนาคต (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2557) การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้ทำตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 โดยมีการจัดแบ่งส่วนราชการออกเป็นส่วนต่าง ๆ คือ สำนักงานปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล ส่วนการคลัง ส่วนการศึกษา และส่วนโยธา เพื่อรับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ ซึ่งเป็นงานประจำที่ เกี่ยวข้องกับประชาชน โดยมีผู้บังคับบัญชาสูงสุด คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มาจากการ

เลือกตั้งของประชาชนโดยตรง มีการบริหารจัดการที่เป็นเอกภาพ ภายใต้การกำกับดูแลของนายอำเภอ ทั้งนี้ การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหา ทำให้ชุมชนไม่สามารถมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่บรรลุเป้าหมาย หรือไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งสาเหตุอาจมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดแผนพัฒนาไม่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของประชาชน งบประมาณไม่เพียงพอ หรืออาจเป็นเพราะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีคุณภาพ (วันนี นนทศิริ, 2554) จึงทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เป็นปัญหาที่หลากหลายและสั่งสมเป็นเวลานาน สาเหตุสำคัญของปัญหาเกิดจากโครงสร้างทางสังคมที่มีช่องว่าง ความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมกันสูงมาก เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การเข้าถึงเครื่องมือทำมาหากินในการประกอบอาชีพ การขาดที่ดินทำกิน เป็นต้น (ยุทธพล จรุงเรือง, ปะการัง ชื่นจิตร และวีรยุทธ พรพจน์ธนาศ, 2566)

สำหรับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน โดยนำผลจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ในส่วนของการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ส่วนที่เป็นจุดอ่อนในการพัฒนาตำบลหนองลู คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ทั่วถึง เนื่องจากพื้นที่ของตำบลกว้างขวางมาก มีหมู่บ้านถึง 10 หมู่บ้าน และบางหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีประชากรอาศัยอยู่จำนวนมาก เส้นทางคมนาคมถูกสร้างขึ้นเมื่อ 10 กว่าปีก่อน โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เมื่อครั้งก่อน โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเมื่อครั้งก่อนก่อสร้างเขื่อนเขาแหลม ปัจจุบันชำรุดเป็นบางส่วน และประชาชนยังคงมีความต้องการเส้นทางในการสัญจรไปมาเพิ่มมากขึ้น แต่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองลูยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ อีกทั้งปัญหาถนนในตำบลยังเป็นถนนลูกรังและเป็นหลุมเป็นบ่อ ถึงแม้ว่าในปีงบประมาณพ.ศ. 2565 มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการก่อสร้างถนนคอนกรีตให้กับหมู่บ้าน ทั้ง 10 หมู่บ้าน แต่ยังคงไม่เพียงพอต่อการสัญจรของประชาชน มีการซ่อมแซมถนนลูกรังภายในเขตตำบล รวมถึงการปรับปรุงถนนทางขึ้นบล็อกคอนเวิร์สในหมู่บ้าน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู, 2565)

จากข้อมูลที่กล่าวถึง ผู้วิจัยในฐานะประชาชนผู้อาศัยในเขตตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ได้พบเห็นเกี่ยวกับปัญหาของประชาชนในการสัญจร เกี่ยวกับการใช้ถนนภายในเขต

องค์การบริหารส่วนตำบล ที่บางส่วนยังคงเป็นถนนลูกรัง ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นถนนคอนกรีตที่มีความสะดวกสบายในการสัญจร และถนนคอนกรีตที่สร้างเสร็จแล้วในบริเวณหมู่บ้าน บางส่วนก็เกิดการชำรุด เป็นหลุมเป็นบ่อ อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชาชนผู้ใช้ถนนได้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของประชาชนต่อถนนสาธารณะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของผู้วิจัย ว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการดำเนินงานในส่วนของถนนสาธารณะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองลูในด้านใดบ้าง เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้นำไปพัฒนา ปรับปรุงถนนสาธารณะ ซึ่งเป็นการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานให้แก่ประชาชน ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาของประชาชนต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับความต้องการของประชาชนต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาระดับถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
4. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
5. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

1. ระดับปัญหาของประชาชนต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก
2. ระดับความต้องการของประชาชนต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก

3. ระดับถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก

4. ปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ตัวแทนครัวเรือนประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 6,357 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนครัวเรือนประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 377 คน ทำการหากลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ เพื่อให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี แบบเลือกตอบ โดยใช้แบบเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับระดับการดำเนินงานเกี่ยวกับถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี แบบเลือกตอบโดยใช้แบบเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale)

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับทัศนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี แบบเลือกตอบโดยใช้แบบเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale)

ตอนที่ 5 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนต่อทัศนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ขออนหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัย จากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 แต่งตั้งผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน ในการช่วยเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ไม่เกิดความลำเอียงในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามและได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด

4.2 ลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding Form)

4.3 กำหนดเกณฑ์การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert

4.4 นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยเกณฑ์การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ (Williams, Walter, 1971)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ระดับปัญหาและความต้องการ/ระดับถนน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติเชิงตีความ (Inference Statistics) จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยจะใช้สถิติหลักเพื่อการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) โดยวิธี Enter ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เนื่องจากเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยประกอบการพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัว

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดที่แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ระดับปัญหาของประชาชนต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกปัญหา เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัญหาการก่อสร้าง ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมา คือ ปัญหาการป้องกันและลดอุบัติเหตุ และปัญหาการตรวจสอบและบำรุงรักษา ($\bar{X} = 4.09$) และปัญหามาตรฐานความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.08$)

2. ระดับความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ความต้องการมาตรฐานความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือ ความต้องการการก่อสร้าง ($\bar{X} = 4.09$) ความต้องการป้องกันและลดอุบัติเหตุ ($\bar{X} = 4.08$) และความต้องการตรวจสอบและบำรุงรักษา ($\bar{X} = 4.04$)

3. ระดับถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านมาตรฐานการก่อสร้างถนน และด้านการตรวจสอบและบำรุงถนน ($\bar{X} = 4.11$) และด้านการบริหารจัดการการก่อสร้างถนน ($\bar{X} = 3.88$)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัญหาและความต้องการของประชาชนที่มีค่าสหสัมพันธ์กับถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมมีความสัมพันธ์กับโดยรวมอยู่ในระดับสูง เท่ากับ .849 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .888 ($R = .888$) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 78.90 มีค่า $R^2 = .789$ และมีค่า $F = 172.310$ ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

5. ข้อเสนอแนะต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีดังนี้ ควรมีการสำรวจความต้องการเส้นทางจากประชาชนภายในตำบลก่อนการก่อสร้าง ควรมีการออกแบบการก่อสร้างถนนให้เหมาะสมกับการใช้งานในพื้นที่ ควรมีการใช้วัสดุที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์วัสดุก่อสร้างถนนแต่ละประเภท ควรมีการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพของวัสดุในการก่อสร้างไว้อย่างละเอียดและชัดเจน ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันและลดอุบัติเหตุ ควรมีฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้ยานพาหนะให้ถูกต้องตามกฎหมายจราจร

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ศึกษาระดับปัญหาของประชาชนต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัญหาของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนในเขตตำบลหนองลู ต่างมีความรู้สึกว่าตนเองประสบกับปัญหาเกี่ยวกับถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลูเป็นอย่างมากในทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้าน ประชาชนต่างประสบปัญหาการสำรวจเส้นทางก่อนการก่อสร้างถนนในพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงเส้นทางในการก่อสร้าง ปัญหามาตรฐานวัสดุในการก่อสร้าง ปัญหาการใช้วัสดุในการก่อสร้างผิวถนนไม่เหมาะสม ปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและลดอุบัติเหตุ รวมถึงปัญหาการตรวจสอบเกี่ยวกับโครงสร้างของถนน ต่างยังคงเป็นปัญหาสังคมที่ประชาชนพบอยู่และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม จึงทำให้ระดับปัญหาของประชาชนต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของจรัญ พรหมอยู่ ที่ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมว่า ปัญหาสังคมประการหนึ่งคือ ปัญหาสังคมที่เกิดจากมนุษย์และสภาพธรรมชาติ ปัญหาสังคมบางปัญหามีสาเหตุมาจากทั้งมนุษย์และธรรมชาติเป็นต้นเหตุประกอบกัน เช่น ปัญหาน้ำท่วม อาจเกิดจากฝนตกหนัก ประกอบมีผู้คนสร้างสิ่งกีดขวางทางระบายน้ำ หรือสร้างเขื่อนกั้นน้ำ ทำให้น้ำท่วมบริเวณที่ดินทำมาหากินของผู้คนที่อยู่เหนือเขื่อน (จรัญ พรหมอยู่, 2548)

2. ศึกษาระดับความต้องการของประชาชนต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับความต้องการของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการก่อสร้างถนนตามความต้องการใช้งานของประชาชน ด้วยการสร้างถนนที่การก่อสร้างตามมาตรฐานความปลอดภัย มีแนวทางมีมาตรการในการป้องกันและลดอุบัติเหตุที่จะอาจเกิดขึ้นได้ พร้อมกับความต้องการเกี่ยวกับการตรวจสอบและบำรุงรักษาถนน หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนต้องการให้มีก่อสร้างถนนที่มีผิวจราจรและไหล่ทาง มีการใช้วัสดุในการก่อสร้างที่มีมาตรฐาน มีการป้องกันและลดอุบัติเหตุ ด้วยการฝึกซ้อมแผนการป้องกันอุบัติเหตุ รวมถึงมีการบำรุงรักษาสภาพถนนให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากการใช้ถนน จึงทำให้ความต้องการของประชาชนต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของ Beach แบ่งออกเป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ คือ ความต้องการที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เป็นความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการที่เกิดขึ้นภายหลัง ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ความต้องการทางด้านสังคม ได้แก่ ความต้องการเพื่อนมิตรสหายรวมกันเป็นกลุ่ม ต้องการความรัก ความพอใจเป็นที่ต้องการของคนอื่น ความนิยม ความนับถือจากผู้อื่น รวมทั้งความต้องการความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต และความต้องการเกี่ยวกับตนเอง เป็นความต้องการที่แสดงออกถึงความสำคัญของ

ตนเอง นับถือตนเอง ความสำเร็จของตนเอง รวมทั้งความอยากได้ ไม่ขึ้นแก่ใคร และมีอิสรภาพ (Beach, Dale S. Personnel, 1970)

3. ศึกษาระดับถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู มีระบบการบริหารจัดการการตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่มีการกำหนดมาตรฐานถนน ทางเดินและทางเท้าเป็นมาตรฐานในการบริหารจัดการถนนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในส่วนของการศึกษาความเหมาะสมก่อนการก่อสร้างถนนใหม่ การออกแบบถนนตามหลักเกณฑ์ของถนนแต่ละประเภท การแต่งตั้งช่างผู้ควบคุมงานก่อสร้าง การก่อสร้างที่เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการและมาตรฐานการก่อสร้าง มีการใช้วัสดุในการก่อสร้างเป็นไปตามมาตรฐานวัสดุก่อสร้างถนนประเภทต่าง ๆ รวมถึงยังมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความเสียหายของถนนตามระยะเวลาการใช้งาน และมีการดำเนินการซ่อมแซมรักษาถนนตามช่วงเวลาที่กำหนด จึงทำให้ระดับถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นการบริหารจัดการถนนสาธารณะที่เป็นไปตามมาตรฐานถนน ทางเดินและทางเท้าของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่มีการกำหนดมาตรฐานถนน ทางเดินและทางเท้า ให้เป็นมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กำหนดให้ส่วนราชการถ่ายโอนภารกิจการจัดบริการสาธารณะ ให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล การถ่ายโอนภารกิจงานโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคมและการขนส่งที่สำคัญภารกิจหนึ่ง คืองานก่อสร้างและบำรุงรักษาถนน ซึ่งส่วนราชการต่าง ๆ เช่น กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2566)

4. ศึกษาปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัญหาและความต้องการของประชาชนที่มีค่าสหสัมพันธ์กับถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความสัมพันธ์กับปัญหาการป้องกันและลดอุบัติเหตุ มากที่สุด โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .829 รองลงมา

คือ ปัญหามาตรฐานความปลอดภัย โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .790 ปัญหาการตรวจสอบและบำรุงรักษา และความต้องการด้านการก่อสร้าง โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .715 ความต้องการด้านมาตรฐานความปลอดภัย โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .714 ความต้องการด้านป้องกันและลดอุบัติเหตุ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .642 ความต้องการด้านตรวจสอบและบำรุงรักษา โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .599 และปัญหาการก่อสร้าง โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .572 โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .888 ($R = .888$) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 78.90 มีค่า $R^2 = .789$ และมีค่า $F = 172.310$ ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองลูประสบกับปัญหาด้านการป้องกันและลดอุบัติเหตุ ในส่วนของการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องหรือปัญหางบประมาณในการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและลดอุบัติเหตุ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุ รวมถึงการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและลดอุบัติเหตุ ซึ่งจะทำให้ชีวิตของประชาชนมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ปัญหาและความต้องการของประชาชนที่มีค่าสหสัมพันธ์กับถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความสัมพันธ์กับ ปัญหาการป้องกันและลดอุบัติเหตุ มากที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับปัญหาของประชาชนต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ระดับความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก
3. ระดับถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .888 ($R = .888$) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 78.90 มีค่า $R^2 = .789$ และมีค่า $F = 172.310$ ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากงานวิจัยในครั้งนี้พบว่า ปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมเป็นกรรมการในการตรวจสอบสภาพถนน

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันและลดอุบัติเหตุในการใช้ถนน

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีก่อสร้างด้วยวัสดุก่อสร้างที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานวัสดุก่อสร้างของถนนแต่ละประเภท

1.4 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการสำรวจความต้องการเส้นทางจากประชาชนภายในตำบลก่อนการก่อสร้าง

1.5 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการนำข้อมูลจากการรายงานผลการตรวจสอบสภาพถนนไปประกอบการแก้ไขปัญหาคอนกรีตสาธารณะอย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 ควรศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการให้บริการสาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). *มาตรฐานถนน ทางเดินและทางเท้า*. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- จรัญ พรหมอยู่. (2548). *ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2557). *การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์นครพริ้นติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด.
- ยุทธพล จรุงเรือง, ปะการัง ชื่นจิตร และวีรยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2566). *บทบาทของภาครัฐกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน : กรณีศึกษา ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี*. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2566 จาก <https://shorturl.asia/Fnypg>.
- วันนี นนท์ศิริ. (2554). *การศึกษาความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู. (2565). *แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570*. กาญจนบุรี : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู.
- Beach, Dale S. Personnel. (1970). *The Management of People at Work*. New York : McMillan.
- Taro Yamane. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.
- Williams, Walter. (1971). *Social Policy Research and Analysis: The Experience in the Federal Social Agencies*. New York : American Elsevier Publishing Co.

ความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของ
ประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม

RELATONSHIP OF PROBLEMS WITH SOLUTIONS TO THE PROBLEMS OF
PEOPLE IN ELECTION DISTRICT 6 NAKHON PATHOM PROVINCE*

พรุ่ง วงษ์น้อย

Pornrung Wongnoi

เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา

Saowaluk Nikornpittaya

รังสรรค์ อินทน์จันทน์

Rungsun Inchan

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.

E-mail: wongnoirung@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน 2) เพื่อศึกษาระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และ 4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง ในเขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม ประชากรจำนวน 121,137 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน โดยคำนวณได้จากสูตรของทาโร ยามาเน ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย ด้วยการจับสลาก ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง โดยวิธี Enter ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

*Received: 28 December 2023; Revised: 16 April 2024; Accepted: 17 April 2024.

3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน พบว่าโดยรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .769 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .815 ($R = .815$) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 66.5 มีค่า $R^2 = .665$ และมีค่า $F = 155.685$ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระส่งผลต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน 4) ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน คือ ควรเพิ่มวงเงินบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ควรมีการลดค่าสาธารณูปโภค นักการเมืองควรมีการลงพื้นที่ให้เหมือนกับช่วงการหาเสียง

คำสำคัญ: ปัญหา, แนวทางการแก้ปัญหา, ประชาชน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine the level of problems causing distress among the people, 2) to investigate the level of approaches to solving these problems, 3) to study the relationship between the problems and the problem-solving approaches, and 4) to explore recommendations for resolving the people's problems. This was a quantitative study. The population and sample consisted of people with the right to vote in Election District 6, Nakhonpathom province, with a total population of 121,137 and a sample of 399, calculated using Taro Yamane's formula. Simple random sampling by drawing lots was used. Data was collected via questionnaire and analyzed using mean, standard deviation, and linear multiple regression with the Enter method at a .05 significance level.

The findings were: 1) the level of problems causing distress among the people was overall moderate, 2) the level of problem-solving approaches was overall high, 3) the relationship between problems and approaches was found to be strongly positive ($r = .769$), with a multiple correlation of .815 ($R^2 = .665$, $F = 155.685$), indicating the independent variables significantly affected the approaches to solving the people's problems, and 4) recommendations included increasing the state welfare card limit to

match current economic conditions, reducing utility costs, and having politicians' electoral constituency visits like during campaigns.

Keywords: Problem, Problem solving guidelines, People

บทนำ

รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งเป็นการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ให้บรรลุซึ่งเป้าหมายการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในทุกด้าน คนในชาติมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่งคั่ง และประเทศสามารถพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” สร้างสังคมไทยมีคุณภาพและมีความเป็นธรรม โดยมีที่ยืนสำหรับทุกคนในสังคม และเป็นการพัฒนาที่เกิดจากการผนึกกำลังในการผลักดันขับเคลื่อนร่วมกันของทุกภาคส่วน เชื่อมโยงกับวาระการไทย 4.0 ภาครัฐไทย ต้องให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (citizen-centric government) หมายถึง การทำงานเชิงรุกและมองไปข้างหน้า โดยตั้งคำถามกับตนเองเสมอว่า ประชาชนจะได้อะไร มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาความต้องการและตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยไม่ต้องรอให้ประชาชนเข้ามาขอรับบริการหรือร้องขอความช่วยเหลือจากทางราชการ (pro-active public services) พร้อมทั้งการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางราชการ (big government data) และระบบดิจิทัลสมัยใหม่ ในการจัดการบริการสาธารณะที่ตรงกับความต้องการของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ในส่วนของการพัฒนาประเทศไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) จนถึงปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้นำพาให้ประเทศมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามลำดับทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังประสบปัญหาที่เป็นผลพวงจากการพัฒนาหลายประการ อาทิ ปัญหาโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ปัญหาความเหลื่อมล้ำอันเนื่องมาจากปัญหาการกระจายรายได้ (รายกระจุก จนกระจาย) เกิดความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มรวยที่สุดกับกลุ่มคนจนที่สุด แตกต่างกันถึง 34.9 เท่าในปี พ.ศ.2556 (แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564) การเข้าถึงทรัพยากร กระบวนการยุติธรรม ข้อมูลข่าวสาร

และบริการของรัฐ ยังมีความเหลื่อมล้ำอยู่มาก สภาพปัญหาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนระดับรากหญ้า เกิดปัญหาความเดือดร้อนจากความทุกข์ยากในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ความยากจน ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีที่ดินทำกิน ว่างาน มีหนี้สิน ไม่ได้รับความเป็นธรรม ขาดการสงเคราะห์ดูแล ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยพิบัติ การเข้าไม่ถึงบริการของรัฐ ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐและเอกชน เป็นต้น

ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นปัญหาที่หลากหลายและสั่งสมเป็นเวลานาน สาเหตุสำคัญของปัญหาเกิดจากโครงสร้างทางสังคมที่มีช่องว่างความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมกันสูงมาก เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การเข้าถึงเครื่องมือทำมาหากินในการประกอบอาชีพ การขาดที่ดินทำกิน ฯลฯ รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวที่ทวีความรุนแรง และส่งผลกระทบเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ และศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ (ยุทธพล จรูญเรือง, ปะการัง ชื่นจิตร และวีรยุทธ พรพจน์ธนาศ, 2566) ดังนั้น เพื่อเป็นการรวบรวมปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน จึงมีนโยบายให้สำนักงานสถิติแห่งชาติจัดเก็บข้อมูลและสถิติตัวเลข รวมทั้งสำรวจและสอบถามประชาชนเกี่ยวกับนโยบายหลัก ๆ ของรัฐบาล ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2545 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) ได้ดำเนินการจัดทำโครงการสำรวจความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ตามนโยบายของรัฐบาลและบันทึกข้อมูลผ่านเว็บไซต์ <http://tns.nso.go.th> ซึ่งในปี พ.ศ. 2565 ได้มีการจัดเก็บข้อมูลจากผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน จากการสำรวจพบว่า ความเดือดร้อนของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน ระบุว่าได้รับความเดือดร้อน 5 อันดับแรก คือ ผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ รองลงมาคือ รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ว่างาน/ตกงาน สินค้าราคาแพงและค่าครองชีพสูง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) สำหรับปี พ.ศ. 2566 พบว่าความเดือดร้อนในชุมชน ประกอบด้วย ค่าครองชีพสูง ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ว่างาน/ตกงาน บัญและสารเคมีราคาแพง น้ำใช้ทำการเกษตรไม่พอเพียง เป็นหนี้สินทั้งในและนอกระบบ เศรษฐกิจตกต่ำ ขาดแหล่งเงินทุน/เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และยาเสพติดระบาด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566)

สำหรับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ตามการสำรวจความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประจำปี 2566

ณ มีนาคม 2566 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) พบว่า ประชาชนในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีความเดือดร้อนในชุมชน คือ ปัญหาค่าครองชีพสูง ปัญหาค่าแรงขั้นต่ำ ปัญหาว่างงาน/ตกงาน ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ ปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่าย ปัญหาปุ๋ยและสารเคมีมีราคาแพง ปัญหาต้นทุนการผลิตมีราคาสูง ปัญหาค่าสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา มีราคาแพง ปัญหาขาดแหล่งเงินทุน/เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และปัญหานี้สินนอกระบบดอกเบี้ยโหด มีเรื่องที่ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือ คือ แก้ไขค่าครองชีพสูง เพิ่มค่าแรงขั้นต่ำ ลดต้นทุนการผลิต แก้ไขปัญหาว่างงาน/ตกงาน เพิ่มเบี้ยยังชีพคนยากจน/ยากไร้/บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ปรับ/เพิ่มราคาพืชผลทางการเกษตร หาแหล่งเงินทุน/เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ จัดหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ และลดภาระค่าสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา รวมถึงการประสบปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลการสำรวจพบว่า ประชาชนประสบปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ร้อยละ 78.11

จากข้อมูลดังกล่าวถึง ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในส่วนของการรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับ ปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เขตเลือกตั้ง 6 จังหวัดนครปฐม ที่ได้รับการร้องเรียนจากประชาชนในพื้นที่ถึงปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชน เช่น กรณีการได้รับแจ้งจากประชาชนให้เข้าช่วยเหลือชายไร้บ้าน มีอาการบาดเจ็บที่เท้า ไม่สามารถเดินได้ จึงได้มีการประสานงานเพื่อรับการช่วยเหลือนำส่งชายคนดังกล่าว เข้ารับการรักษาก่อนประสานไปยังศูนย์คนไร้ที่พึ่ง ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เขตเลือกตั้ง 6 จังหวัดนครปฐม ประกอบกับการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เช่น งานวิจัยของปรมัตถ์ โปตาพลและพูนสุข จันทศิลป์ ศึกษาแนวทางปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่: บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (ปรมัตถ์ โปตาพลและพูนสุข จันทศิลป์, 2565) งานวิจัยของชรัส บุญณสะ ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขระบบการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนของศูนย์ดำรงธรรม (ชรัส บุญณสะ, 2566) ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ในเขตเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม เป็นภูมิลำเนาของผู้วิจัย ว่าประชาชนในพื้นที่มีปัญหาและความเดือดร้อนในด้านใดบ้าง และจะมีแนวทางใดในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้กับประชาชน เพื่อที่ประชาชนจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจทำการวิจัย ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม ว่าประชาชนมีปัญหาในการ

ดำเนินชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนนั้นได้อย่างไร เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศในการส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม จำนวน 121,137 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดนครปฐม, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane Taro, 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 399 คน ทำการหากลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ เพื่อให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม แบบเลือกตอบโดยใช้แบบเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale)

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัย จากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

3.2 แต่งตั้งผู้ช่วยวิจัยจำนวน 3 คน ในการช่วยเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ไม่เกิดความลำเอียงในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามและได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด

4.2 ลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding Form)

4.3 กำหนดเกณฑ์การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert

4.4 นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยเกณฑ์การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ (Williams, Walter, 1971)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ระดับปัญหา/ระดับแนวทางแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติเชิงตีความ (Inference Statistics) จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยจะใช้สถิติหลักเพื่อการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) โดยวิธี Enter ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เนื่องจากเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยประกอบการพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัว

5.3 ในกรณีแบบสอบถามตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดให้เป็นระเบียบหมวดหมู่ โดยการจัดกลุ่มข้อความ หรือประโยค (Grouping) ที่มีลักษณะหรือความหมายเดียวกันหรือใกล้เคียงกันและแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ระดับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ปัญหา เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาการเมือง และอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 ปัญหา เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัญหาสังคม รองลงมาคือ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัญหาเทคโนโลยี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ปัญหาสังคม	3.21	0.38	ปานกลาง
2. ปัญหาเศรษฐกิจ	3.62	0.41	มาก
3. ปัญหาการเมือง	3.49	0.37	มาก
4. ปัญหาเทคโนโลยี	2.71	0.34	ปานกลาง
5. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.12	0.56	ปานกลาง
รวม	3.23	0.29	ปานกลาง

2. ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีแนวทางการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการวิเคราะห์ปัญหา รองลงมา คือ ด้านการตรวจสอบผลการแก้ปัญหา ด้านการเตรียมการ ด้านการกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาและด้านการนำไปประยุกต์ใช้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

แนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการเตรียมการ	3.83	0.65	มาก
2. ด้านการวิเคราะห์ปัญหา	3.95	0.54	มาก
3. ด้านการกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา	3.76	0.67	มาก
4. ด้านการตรวจสอบผลการแก้ปัญหา	3.93	0.65	มาก
5. ด้านการนำไปประยุกต์ใช้	3.55	0.79	มาก
รวม	3.80	0.54	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .769 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .815 ($R = .815$) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 66.5 มีค่า $R^2 = .665$ และมีค่า $F = 155.685$ ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระส่งผลต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้ง เขต 6 จังหวัดนครปฐม

4. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม มีดังนี้ ควรมีการเพิ่มวงเงินสำหรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ควรมีการจัดหน่วยบริการนอกสถานที่ของโรงพยาบาลในการตรวจสุขภาพให้แก่ประชาชน ควรมีการลดค่าสาธารณูปโภคทั้งในส่วนของคุณค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ค่าแก๊ส ควรมีส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากงานประจำ นักการเมืองควรมีการลงพื้นที่ให้เหมือนกับช่วงการหาเสียงในการเลือกตั้ง นักการเมืองควรให้การช่วยเหลือประชาชนตามที่มีการหาเสียง ควรมีการติดตั้งระบบ Internet สาธารณะประจำหมู่บ้าน สำหรับบริการประชาชน ควรมีการดำเนินคดีกับมิจฉาชีพ (Call Center) อย่างจริงจัง ควรมีการกำหนดจุดทิ้งขยะประจำหมู่บ้าน/ชุมชน และควรมีการจัดเก็บขยะอย่างเป็นประจำ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ศึกษาระดับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่เขตการเลือกตั้งที่ 6 ประสบกับปัญหาในเรื่องของเศรษฐกิจและปัญหาการเมืองเป็นหลัก ส่วนปัญหาสังคม ปัญหาเทคโนโลยี และปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น เป็นปัญหาที่ประชาชนประสบในระดับรองลงมา หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนในพื้นที่เขตการเลือกตั้งเขต 6 ประสบกับปัญหาเศรษฐกิจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากปัญหาค่าครองชีพสูง ปัญหาค่าสาธารณูปโภค ค่าน้ำ ค่าไฟ มีราคา ทำให้มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ปัญหาการแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงที่ยังคงมีอยู่ แต่ถึงจะมีปัญหาสังคมและปัญหาการเมืองอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาปัญหาสังคม ปัญหาเทคโนโลยี ปัญหา

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัญหาที่ประชาชนประสบนั้นส่วนมากจะอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในส่วนของปัญหาอาชญากรรมในชุมชน ปัญหากลุ่มวัยรุ่น ปัญหาการถูกหลอกหรือโดนโกงทางออนไลน์ รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับน้ำเสีย ปัญหาเรื่องคว้น และฝุ่นละออง ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตการเลือกตั้งเขต 6 จึงทำให้ระดับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของจรัญ พรหมอยู่ ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสังคม 3 ประการ คือ ปัญหาสังคมที่เกิดจากมนุษย์ จากการที่ผู้คนในสังคมนั้นสร้างขึ้นหรือกำหนดขึ้น เนื่องจากความผิดปกตินิโงคประกอบของร่างกาย ปัญหาสังคมมนุษย์ที่เกิดจากสภาพแวดล้อม โดยทั่วไปแล้วสภาพธรรมชาติมักจะเป็นสาเหตุทางอ้อม หรือเป็นปัจจัยที่จะก่อให้เกิดปัญหาสังคมมากกว่าที่จะเป็นสาเหตุโดยตรงของปัญหาสังคม และปัญหาสังคมที่เกิดจากมนุษย์และสภาพธรรมชาติ ปัญหาสังคมบางปัญหามีสาเหตุมาจากทั้งมนุษย์และธรรมชาติเป็นต้นเหตุประกอบกัน (จรัญ พรหมอยู่, 2548)

2. ศึกษาระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนในเขตการเลือกตั้งเขต 6 ได้รับการแก้ไขปัญหามาจากหน่วยงานบุคคลที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการของการแก้ปัญหา นับตั้งแต่การเตรียมการ การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดแนวทางทางในการแก้ปัญหา การตรวจสอบผลการแก้ปัญหาและการนำแนวทางการแก้ปัญหาไปประยุกต์ใช้ จึงทำให้ประชาชนรับรู้ได้ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประกาศิต สายธนู เห็นว่ากระบวนการคิดแก้ปัญหา ควรประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นเตรียมการ (Preparation) ขั้นในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) ขั้นในการนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา (Production) ขั้นตรวจสอบผล (Verification) และ ขั้นในการนำไปประยุกต์ใหม่ (Reapplication) (ประกาศิต สายธนู, 2553)

3. ศึกษาความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .769 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .815 ($R = .815$) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 66.5 มีค่า $R^2 = .665$ และมีค่า $F = 155.685$ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระส่งผลต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้ง เขต 6 จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนในเขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม ประสบปัญหา

เศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก ทั้งในส่วนของคุณค่าครองชีพสูง ค่าสาธารณูปโภคต่างมีราคาแพง ทำให้เกิดปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่าย ดังนั้นแล้ว เพื่อให้เป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จะต้องมีความเห็นในการแก้ปัญหาตามกระบวนการวิธีการแก้ปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยชรัส บุญณสะ ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขระบบการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนของศูนย์ดำรงธรรม โดยเสนอแนะให้มีการจัดตั้งสำนักงานศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ เพื่อเป็นองค์กรหลักในการบูรณาการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ไม่ผันแปรไปตามการเปลี่ยนแปลงของรัฐบาลหรือการเมือง ให้มีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่และภารกิจของศูนย์ดำรงธรรมให้ชัดเจน ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในด้านบุคลากรควรจัดอัตรากำลังให้เพียงพอกับภารกิจและปริมาณงาน โดยจัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร ปรับระบบงานให้เป็นไปในเชิงรุก และการสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอและสอดคล้องกับภารกิจและปริมาณงาน (ชรัส บุญณสะ, 2566)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .769 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .815 ($R = .815$) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 66.5 มีค่า $R^2 = .665$ และมีค่า $F = 155.685$ ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระส่งผลต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้ง เขต 6 จังหวัดนครปฐม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากงานวิจัยในครั้งนี้พบว่า ความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เขตการเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดนครปฐม ดังนี้

1.1 หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายต่อการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาค่าครองชีพสูง ให้สอดคล้องต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

1.2 หน่วยงานภาครัฐควรมีการลดค่าสาธารณูปโภคทั้งในส่วน of ค่าไฟ ค่าน้ำ ค่าแก๊ส เพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน

1.3 หน่วยงานภาครัฐควรมีการติดตั้งระบบ Internet สาธารณะประจำหมู่บ้าน สำหรับบริการประชาชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

2.2 ควรทำการวิจัยปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง โดยเปรียบเทียบระดับปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชน เพื่อนำมาซึ่งการกำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จรัญ พรหมอยู่. (2548). *ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ชรัส บุญผะ. (2566). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขระบบการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนของศูนย์ดำรงธรรม*. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2566 จาก <https://shorturl.asia/LXVYw>
- ปรมัตต์ โปตาพลและพูนสุข จันทศิลป์. (2565). *แนวทาง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่: บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 16(1), 267-277.
- ประกาศิต สายธนู. (2553). *ผลการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบและทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บแบบ PBL กับการเรียนรู้แบบ PBL เรื่องการเขียนภาพฉาย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง*. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.

- ยุทธพล จรุงเรือง, ปะการัง ชื่นจิตร และวีรยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2566). *บทบาทของภาครัฐกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน : กรณีศึกษา ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี*. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2566. จาก <https://shorturl.asia/qOdE1>.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดนครปฐม. (2566). *บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566*. นครปฐม : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดนครปฐม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *รายงานประจำปี 2559*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *ปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน*. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2566 จาก <https://www.nso.go.th/>.
- Williams, Walter. (1971). *Social Policy Research and Analysis: The Experience in the Federal Social Agencies*. New York : American Elsevier Publishing Co.
- Yamane Taro. (1973). *Statistics an Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row.

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวง
ในจังหวัดหนองคาย*

DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL LEARNING RESOURCES
OF HUAI LUANG RIVER COMMUNITY IN NONG KHAI PROVINCE

อนันต์ คติยะจันทร์

Anan Katiyachan

เจษฎา มุลยาพอ

Jesada Munyapho

ภณทิลา น้อยเจริญ

Phunthila Noicharoen

เดชจจร ภูทิพย์

Dechkhajorn Phuthip

จ๋านงค์ ผมไผ

Jumnong Pompai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: anan.kati@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระบบนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย 2. เพื่อศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย 3. เพื่อศึกษาการถ่ายทอดแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย 4. เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และเก็บข้อมูลภาคสนาม จากกลุ่มประชากร จำนวน 30 รูป/คน

*Received: 22 March 2024; Revised: 21 April 2024; Accepted: 22 April 2024.

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระบบนิเวศวิทยาชุมชนในชุมชนที่อยู่ในอำเภอพนาลัย จังหวัดหนองคาย ทั้ง 4 ชุมชนนั้นมีการดำเนินชีวิตมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการเกษตร การประมง การเลี้ยงสัตว์ ชุมชนจึงให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมประเพณีที่เกี่ยวกับลำน้ำ 2) การพัฒนาแหล่งชุมชนได้ร่วมกันดำเนินการผ่านวัฒนธรรมของชุมชนและความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ผู้ที่ถือครองที่ดินที่ติดกับลำน้ำ ต้องเรียนรู้ระบบนิเวศวิทยา และวัดเป็นสถานที่ประชาสัมพันธ์หลักของชุมชนทั้งภายนอกและภายใน 3) รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผนในการจัดการแหล่งน้ำ มีการอนุรักษ์ลำน้ำห้วยหลวง ซึ่งเป็นการอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ 4) ส่งเสริมเครือข่ายระดับบุคคล มีการสร้างสำราญสาธารณะในพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ของประชาชน เพื่อใช้ในการผันน้ำจากลำน้ำห้วยหลวง มีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ลำน้ำแก่เยาวชนจากโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้เห็นความสำคัญของลำน้ำห้วยหลวงในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ: การพัฒนา, แหล่งเรียนรู้, นิเวศวิทยาชุมชน

Abstract

This research aims to 1) study and analyze the ecological system of the Huayluang stream community in Nongkhai province, 2) investigate the development of the Huayluang stream community ecological learning source in Nongkhai province, 3) examine the knowledge transfer of the Huayluang stream community ecological learning source in Nongkhai province, and 4) explore the network creation of the Huayluang stream community ecological learning source in Nongkhai province. This qualitative research was conducted through in-depth interviews and field data collection from a population of 30 individuals.

The research findings revealed that 1) the ecological systems of the four communities located in Phonphisai district, NongKhai province have existed from the past until the present day, revolving around agriculture, fisheries, and animal husbandry, leading the communities to place significant importance on the environment and maintain traditions related to the stream; 2) the development of the community learning source was jointly undertaken through the communities' cultural practices and

collaboration with government agencies, requiring landowners adjacent to the stream to learn about the ecological system, with temples serving as the primary venues for internal and external community promotion; 3) the knowledge transfer model involves the exchange of knowledge, sharing of opinions, and joint planning for water resource management, encompassing the conservation of the HuayLuang stream as a source of headwaters, midstream, and downstream; and 4) the promotion of individual-level networking involves the creation of public waterways in public and private areas to divert water from the Huayluang stream, as well as the organization of stream conservation activities for youth from various schools to raise awareness of the Huayluang stream's importance in daily life.

Keywords: Development, learning, Community ecological.

บทนำ

ระบบนิเวศธรรมชาติเป็นพื้นที่หรือบริเวณที่มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประเภทสัมพันธ์กันอยู่ องค์ประกอบ 2 ประเภทนี้คือ สิ่งที่มีชีวิต (พืชและสัตว์) และสิ่งแวดล้อม (ทางกายภาพและชีวภาพ) โดยปกติความสัมพันธ์ของทั้งสององค์ประกอบในระบบนิเวศนี้ จะอยู่ในระดับที่เรียกว่า สมดุลทางธรรมชาติ (Balance of nature) มีระดับความมั่นคงเชิงนิเวศวิทยาสูง ระบบนิเวศธรรมชาตินี้ถ้ามนุษย์หรือระบบนิเวศอื่น ที่มีมนุษย์เป็นองค์ประกอบเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย จะเกิดโครงข่ายความสัมพันธ์และกิจกรรมขึ้นมากมาย ระบบนิเวศชนบทคือ ระบบนิเวศที่มีมนุษย์เป็นองค์ประกอบ และมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบนิเวศธรรมชาติมากที่สุด และความเกี่ยวข้องนี้ทำให้เกิดกิจกรรมของมนุษย์ขึ้นอย่างหนึ่งคือ การเกษตร (มนัส สุวรรณ, 2549) ซึ่งมนุษย์ได้เข้าไปอาศัยและใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศมาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดการทำลายและมีผลกระทบต่อระบบนิเวศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้คนในชุมชนท้องถิ่นหลายต่อหลายแห่งต้องปรับตัวเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาควบคู่กับการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในชุมชน โดยการเปลี่ยนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น รวมถึงสร้างคุณธรรมทางสังคมและลดความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม เช่น การสร้างศักยภาพของเศรษฐกิจชุมชน สร้างความมั่นคงในชีวิตเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมถึงการอนุรักษ์และ

พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2558) จากกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ในช่วงก่อนศตวรรษที่ 20 หรือกว่า 4 ทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาในด้านอุตสาหกรรม และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ส่งผลให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อทรัพยากรโลกเป็นอย่างมาก เห็นได้ชัดเจนในทุกวันนี้ ได้แก่ การมีสภาพที่ไม่แน่นอนของภูมิอากาศ เหตุการณ์เอลนีโญต่าง ๆ ล้วนเป็นผลจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในอดีต ที่มีการใช้ทรัพยากรทุกประเภทจำนวนมากมามหาศาล เพื่อการอุตสาหกรรม และเพื่อการคิดค้นประดิษฐ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเหล่านี้ล้วนทำให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม รวมทั้งบั่นทอนชีวิตมนุษย์สัตว์และพืช นอกเหนือจากนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศที่เน้นมุ่งไปที่อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้สร้างปัญหาให้กับระบบคุณธรรมและจริยธรรมของประชากรในประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากร และทำลายวัฒนธรรมท้องถิ่นเดิมอย่างมาก (นเรนทร์ แก้วใหญ่, 2558) ทำให้สภาวะระบบนิเวศเดิมของพื้นที่ ได้แก่ ผืนดิน ผืนป่า แหล่งน้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง เกิดการเปลี่ยนแปลง มีผลกระทบจากสภาวะความไม่แน่นอนของฤดูกาล เกิดเป็นภัยธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย ไฟป่า การสูญพันธุ์ของพืชและสัตว์ ซึ่งมีผลจากระบบนิเวศเดิมถูกทำลายนั่นเอง

ลุ่มน้ำ เป็นพื้นที่รับน้ำก่อนระบายลงสู่แม่น้ำ มีลักษณะเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ ขนาดของลุ่มน้ำมีความแตกต่างไปตามลักษณะกายภาพของพื้นที่ รวมถึงกระแสน้ำและระดับน้ำขึ้นน้ำลงในแต่ละฤดู เหล่านี้เป็นองค์ประกอบทำให้เกิดลักษณะของลุ่มน้ำที่แตกต่างกันออกไป (เกษม จันทรแก้ว, 2554) การพัฒนาแหล่งน้ำจึงเป็นงานที่มีความสำคัญ และมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ในการช่วยให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกได้อย่างสมบูรณ์ตลอดปี ในปัจจุบัน พื้นที่การเพาะปลูกส่วนใหญ่ทุกภาคของประเทศ เป็นพื้นที่เพาะปลูกนอกเขตชลประทาน ซึ่งต้องอาศัยเพียงน้ำฝน และน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหลัก ทำให้พืชได้รับน้ำไม่สม่ำเสมอตามที่พืชต้องการ เป็นผลให้ผลผลิตที่ได้รับไม่เต็มที่ควร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) ทรงให้ความสนพระราชหฤทัยเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ มากกว่าโครงการพัฒนาอื่นเนื่องมาจากพระราชดำริประเภทอื่น ทรงให้ความสำคัญในลักษณะ “น้ำคือชีวิต” ดังพระราชดำรัส ณ สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ 07 มีนาคม 2529 “ว่าหลักสำคัญต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้า ไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้” ลุ่มน้ำมีความสำคัญต่อระบบนิเวศทางธรรมชาติของแม่น้ำที่มีระดับน้ำขึ้นลงในแต่ละปี เป็นพื้นที่พักน้ำและยังสร้างประโยชน์ให้แก่พืช สัตว์ มนุษย์เข้าไป

ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลุ่มน้ำ ซึ่งเป็นภูมิทัศน์ธรรมชาติและสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปแบบของสภาพแวดล้อมสร้างสรรค์ เพื่อให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของตนเอง (ศนิ ลิ้มทองสกุล, 2549)

สำหรับพื้นที่ลำน้ำห้วยหลวงนั้น มีพื้นที่ลุ่มน้ำ 3,307.64 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,036,023.07 ไร่ สิ้นสุดเขตลุ่มลำน้ำทางเหนือจรดแม่น้ำโขงเขตแดนประเทศไทย ที่อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ต้นน้ำอยู่ทางตอนใต้ของลุ่มน้ำ มีแนวภูเขาภูพานโอบจากทิศตะวันตกมาถึงทิศใต้ที่จังหวัดหนองบัวลำภู มีพื้นที่ลาดชันลงมาจนสุดแนวที่เขื่อนห้วยหลวงที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดอุดรธานี ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด คือ หนองบัวลำภู อุดรธานี และหนองคาย เขื่อนห้วยหลวงเป็นเขื่อนดินเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ ในจังหวัดอุดรธานี เริ่มเมื่อครั้งกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคมทรงสร้างเมืองอุดรธานี และในขณะนั้นแหล่งน้ำในการอุปโภคบริโภค ไม่เพียงพอต่อการขยายตัวของเมืองและประชากร อีกทั้งเกิดภาวะฝนแล้งในบางปี สมุหเทศาภิบาลอุดรจึงร้องขอไปยังกระทรวงเกษตรธิการพิจารณาปิดกั้นทำนบกั้นน้ำในลำห้วยหลวง ในปีพ.ศ. 2476 ทางกรมชลประทานเริ่มพิจารณาวางโครงการก่อสร้างเขื่อนห้วยหลวงเพื่อกักเก็บน้ำไว้ในพื้นที่ แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2527 ซึ่งเป็นเขื่อนขนาดใหญ่และมีความสำคัญต่อระบบชลประทานในตัวเมืองอุดรธานี ส่งน้ำสู่ระบบการเกษตร แหล่งน้ำเพื่อการประมง และระบบการกักเก็บน้ำตามอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ ที่ลำน้ำห้วยหลวงไหลผ่าน แต่ก็มีปัญหาเรื่องน้ำท่วมพื้นที่ทางการเกษตรในฤดูน้ำหลากตามลำน้ำห้วยหลวงไหลผ่าน สร้างความเสียหายให้แก่ไร่ นา พืชผลทางการเกษตรกว่า 90,000 ไร่ มีการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมโดยกรมการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ก่อสร้างประตูระบายน้ำห้วยหลวงตอนล่างขึ้นในปี พ.ศ. 2539 และโอนให้กรมชลประทานรับช่วงต่อในปี พ.ศ. 2546 และต่อมาในปี พ.ศ. 2560 รัฐบาลมีนโยบายเก็บน้ำไว้ในประเทศแทนการปล่อยลงแม่น้ำโขง จึงเกิดโครงการพัฒนาลุ่มน้ำห้วยหลวงตอนล่างขึ้น โดยนายกรัฐมนตรี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา (ผู้จัดการออนไลน์, 2566) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรเทาอุทกภัยในเขตจังหวัดหนองคายและอุดรธานี ประกอบด้วย 5 แผนงาน ได้แก่

1. งานสถานีสูบน้ำบ้านแดนเมือง ตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ก่อสร้างคลองชักน้ำยาว 1,344 เมตร ลงแม่น้ำโขงโดยตรง มีอัตราสูบน้ำสูงสุด 150 ลบ.ม./วินาที
2. งานพนังกั้นน้ำใหม่และปรับปรุงพนังก่อในลำน้ำห้วยหลวงเดิม ความยาว 47 กิโลเมตร
3. งานสร้างประตูระบายน้ำ ในลำน้ำห้วยหลวงขึ้น 3 แห่ง และ ประตูระบายน้ำสาขาอีก 12 แห่ง เพื่อกักเก็บน้ำแบบขึ้นบันได และก่อสร้างระบบส่งน้ำ 13 โครงการ โดยมี 18 สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

4. งานระบบชลประทาน ครอบคลุมพื้นที่ 315,195 ไร่

5. งานระบบควบคุมอุทกภัยอัจฉริยะ (Smart Flood Control System) (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2566)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้มีความสนใจและมีความต้องการที่จะศึกษา “การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย” ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาและวิเคราะห์ระบบนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย การถ่ายทอดแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย และการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย ที่สำคัญเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงตอนล่าง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระบบนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษาการถ่ายทอดแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย
4. เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัด

หนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ในการวิจัยโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัย ได้แก่ เจ้าคณะพระสังฆาธิการ ผู้บริหารเทศบาลตำบลผู้ใหญ่บ้าน นักพัฒนาชุมชน และผู้นำชุมชน จำนวน 30 รูป/คน
2. การวิเคราะห์เอกสาร โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาโดยชุมชน

3. แบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษานโยบายด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาโดยชุมชนเป็นฐาน ในแต่ละประเด็นเปิดกว้างให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และลึกพอที่จะนำมาสรุปประมวลวิเคราะห์ผลได้นำไปสู่แนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยา และการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ - นามสกุล อายุ ตำแหน่ง ที่อยู่

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) วิเคราะห์ระบบนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคายเป็นอย่างไร มีคำถาม 4 คำถามทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านระบบนิเวศวิทยา 2) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ด้านสิทธิเข้าถึงการใช้ประโยชน์ลุ่มน้ำห้วยหลวง 4) ด้านสภาพปัญหา

2) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคายเป็นอย่างไร มีคำถาม 3 คำถาม ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ของแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนในพื้นที่ 2) กระบวนการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนในพื้นที่ 3) ผลลัพธ์ของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนในพื้นที่

3) แนวทางในการถ่ายทอดแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย มีคำถาม 3 คำถาม ได้แก่ 1) รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ 2) กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ 3) แนวทางและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้

4) การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย มีคำถาม 3 คำถาม ได้แก่ 1) แนวทางและการสร้างเครือข่ายระดับบุคคล 2) แนวทางและการสร้างเครือข่ายระดับชุมชน 3) แนวทางและการสร้างเครือข่ายระดับจังหวัด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ เอกสารสิ่งตีพิมพ์ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์กับการวิจัยภาคสนาม ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ผู้บริหารเทศบาลตำบล ผู้ใหญ่บ้าน นักพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน และองค์กรพัฒนาชุมชน ที่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบนิเวศวิทยาชุมชน

3) รวบรวมข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประชุมกลุ่มย่อย ในเนื้อหาสาระการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยา และระดมความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบนิเวศวิทยาชุมชน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อได้ข้อมูลจากภาคเอกสารและภาคสนามจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งข้อมูลที่รวบรวมได้จากการประมวลเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสังเกตในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยจัดลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1) การศึกษาและวิเคราะห์ระบบนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย

จากการศึกษาพบว่า วิเคราะห์ระบบนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคายต่างพึ่งพาอาศัยลำน้ำในการดำเนินชีวิตมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการเกษตร การประมง และการเลี้ยงสัตว์ ชุมชนจึงให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมและแหล่งน้ำที่สูง เกิดภูมิปัญญาของชุมชนต่อลำน้ำห้วยหลวง ชุมชนมีสิทธิเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากลำน้ำห้วยหลวงอย่างเท่าเทียม มีระบบการจัดสรรน้ำทางการเกษตร การปศุสัตว์ และสภาพปัญหาของกลุ่มน้ำห้วยหลวง ผลกระทบจากการพัฒนาลำน้ำที่ผ่านมา ทำให้ระบบนิเวศวิทยาเปลี่ยนจากระบบเดิมที่ไม่มีเขื่อนกั้นน้ำ มีผลกระทบต่อพันธุ์ปลาบางชนิดได้สูญพันธุ์และบางชนิดใกล้สูญพันธุ์

2) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนได้ร่วมกันดำเนินการผ่านวัฒนธรรมของชุมชนและความร่วมมือของวัด หน่วยงานภาครัฐ ผู้ที่ใช้ประโยชน์ถือครองที่ดินที่ติดกับลำน้ำห้วยหลวง กระบวนการสร้างและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นิเวศวิทยา ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ภายในวัด วัดเป็นสถานที่ประชาสัมพันธ์ระหว่างชุมชนทั้งภายนอกและภายใน ร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผนในการจัดการแหล่งน้ำ และเป็นสถานที่จัด

กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และผลลัพธ์ของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในเวทีวิทยา เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ทำให้ชุมชนรักและหวงแหนลำน้ำมากยิ่งขึ้น

3) การถ่ายทอดแหล่งเรียนรู้ในเวทีวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ ชุมชนร่วมกันถ่ายทอดความรู้ในการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ กระบวนการถ่ายทอดความรู้ผ่านการสื่อสารด้านวัฒนธรรม ประเพณี จากรุ่นสู่รุ่นในการอนุรักษ์ลำน้ำห้วยหลวง การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผนในการจัดการแหล่งน้ำ และวัดเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และผลลัพธ์ของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในเวทีวิทยา ชุมชนมีความรักในแหล่งน้ำ มีการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติริมลำน้ำห้วยหลวง มีการจัดการป่าชุมชนตลอดเส้นทางของลำน้ำห้วยหลวงไหลผ่าน เป็นการอนุรักษ์ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

4) การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ในเวทีวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย

จากการศึกษาพบว่า ในพื้นที่อำเภอโพนพิสัย มีการส่งเสริมเครือข่ายระดับบุคคล ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ดินที่ตนเองได้รับสิทธิประโยชน์ หรือภายในบริเวณวัดที่อยู่ติดกับลำน้ำห้วยหลวง เพื่อลดการพังทลายของดิน และการสร้างเขื่อนคันหินในแนวรั้ววัดเพื่อป้องกันการกัดเซาะของลำน้ำห้วยหลวง เครือข่ายระดับชุมชน มีการอนุรักษ์ลำน้ำห้วยหลวงโดยการให้ชุมชนทำการเขียนแผนชุมชนในการใช้ประโยชน์จากแหล่งลำน้ำ มีการสร้างลำนางสาธารณะในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ของประชาชน เพื่อใช้ในการผันน้ำจากลำน้ำห้วยหลวงไว้ใช้ในฤดูแล้งเพาะปลูก หรือในฤดูฝน การสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชน และประชาชน มีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์แม่น้ำแม่เยาวยาวจากโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้เห็นความสำคัญของลำน้ำห้วยหลวง และเครือข่ายระดับจังหวัด ในปี พ.ศ. 2560 มีโครงการพัฒนาลุ่มน้ำห้วยหลวงตอนล่าง โดยเริ่มโครงการฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2569 โดยได้ปรับเปลี่ยนจากแนวคิดโครงการโขง-ชี-มูล เดิม เพื่อสร้างประโยชน์การบูรณาการน้ำอย่างมั่นคงในพื้นที่ลุ่มน้ำอีสานตอนล่าง โดยการใช้ระบบสารสนเทศในการจัดการทรัพยากรน้ำ มีการเก็บข้อมูลปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน และปัญหาภัยแล้งในฤดูแล้ง จึงเกิดเป็นเครือข่ายการจัดการน้ำระดับจังหวัดหนองคาย เพื่อใช้ประโยชน์ลำน้ำห้วยหลวงในการผันน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง และเป็นสถานีสูบน้ำจากแม่น้ำโขง ไปสู่พื้นที่ภาคอีสานตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดขอนแก่น อีกด้วย

อภิปรายผล

1) การศึกษาและวิเคราะห์ระบบนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย

ระบบนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย ในชุมชนที่อยู่ในอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย จำนวน 4 ชุมชน ได้แก่ 1. ชุมชนวัดมณีโคตร 2. ชุมชนวัดเมืองคลัง 3. ชุมชนวัดท่าลี่ ศรีสะอาด และ 4. ชุมชนวัดหนองเรือคำ ในเรื่องระบบนิเวศวิทยาของชุมชนติดลำนํ้าห้วยหลวงทั้ง 4 ชุมชนนั้น ต่างพึ่งพาอาศัยลำนํ้าในการดำเนินชีวิตมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการเกษตร การประมง และการเลี้ยงสัตว์ ชุมชนจึงให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมและแหล่งน้ำที่สูง อีกทั้งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีกิจกรรมประเพณีที่ให้ความสำคัญต่อลำนํ้าห้วยหลวง เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีบุญแข่งเรือ สิ่งประดิษฐ์ในการจับปลา ก็เกิดภูมิปัญญาของชุมชนต่อลำนํ้าห้วยหลวง ชุมชนมีสิทธิเข้าถึงการใช้น้ำประปาจากลำนํ้าห้วยหลวงอย่างเท่าเทียม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์จวน ฐิตธมโม (กว้างปิ่น) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการลุ่มน้ำของหน่วยจัดการต้นน้ำแม่ฮาว อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 40 – 85 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว และเกือบสองในสามจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาชั้นบังคับ มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4 คน ต่อครัวเรือน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ มีอาชีพรับจ้างทำการเกษตร มีรายได้เฉลี่ย 48,804.45 บาท และอาศัยอยู่ในชุมชน 30-40 ปี ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมและไม่เคยติดต่อเจ้าหน้าที่ และรับรู้ข่าวจากหอกระจายข่าวมากที่สุด และใช้ประโยชน์จากพื้นที่ต้นน้ำในการเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในพื้นที่ต้นน้ำของหน่วยจัดการต้นน้ำแม่ฮาว ในประเด็นต่าง ๆ ทั้ง 6 ประเด็น คือ มีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการป้องกัน ด้านการพัฒนา ด้านการใช้ประโยชน์ ด้านกฎระเบียบ ด้านงบประมาณ ตามลำดับ โดยมีส่วนร่วมในระดับปานกลางในประเด็นด้านการอนุรักษ์ ด้านการป้องกัน ด้านการพัฒนา มีส่วนร่วมในระดับน้อย ในประเด็นด้านการใช้ประโยชน์ และด้านกฎ ระเบียบ และมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุดในประเด็นด้านงบประมาณ (พระสมุห์จวน ฐิตธมโม (กว้างปิ่น), 2550)

2) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย

ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในนิเวศวิทยาชุมชนลำนํ้าห้วยหลวง ต่างให้ความรู้แหล่งเรียนรู้ในนิเวศวิทยาชุมชน จากกิจกรรมที่ทางชุมชนได้ร่วมกันดำเนินการผ่านวัฒนธรรมของชุมชนและความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ผู้ที่ใช้ประโยชน์ถือครองที่ดินที่ติดกับลำนํ้าห้วยหลวง กระบวนการสร้างและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในนิเวศวิทยา ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ภายในวัด วัดเป็นสถานที่

ประชาสัมพันธ์ระหว่างชุมชนทั้งภายนอกและภายใน ร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผนในการจัดการแหล่งน้ำ และเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และผลลัพธ์ของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ นิเวศวิทยา เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ทำให้ชุมชนรักและหวงแหนลำน้ำมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธรรมา จันทรา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการทรัพยากรน้ำจากโครงการชลประทานแม่น้ำชี กรณีศึกษาโครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านกุดแซ่ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำในระดับสูง โดยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ลักษณะการถือครองที่ดิน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำและการให้คุณค่าทรัพยากรน้ำ ส่วนการศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาดังต่อไปนี้คือ ปัญหาการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนการแสดงความคิดเห็น ปัญหาการไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ ปัญหาการขาดความร่วมมือและการร่วมงานกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเกษตรกรในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ (สุธรรมา จันทรา, 2556)

3) การถ่ายทอดแหล่งเรียนรู้นิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย

การถ่ายทอดแหล่งเรียนรู้นิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ ชุมชนร่วมกันถ่ายทอดความรู้ในการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติแบบกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ผ่านการสื่อสารด้านวัฒนธรรม ประเพณี จากรุ่นสู่รุ่นในการอนุรักษ์ลำน้ำห้วยหลวง การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผนในการจัดการแหล่งน้ำ และวัดเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และผลลัพธ์ของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นิเวศวิทยา ชุมชนมีความรักในแหล่งน้ำ มีการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติริมลำน้ำห้วยหลวง มีการจัดการป่าชุมชนตลอดเส้นทางของลำน้ำห้วยหลวงไหลผ่าน เป็นการอนุรักษ์ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของชนกพร ไผ่สิทธิกุล ได้ศึกษาการอนุรักษ์ชุมชนและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมริมแม่น้ำก จังหวัดเชียงราย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม โดยศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและแม่น้ำ สภาพกายภาพของชุมชน ผังหมู่บ้านและเรือนพื้นถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิต คติความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม ตลอดจนผลกระทบและความเปลี่ยนแปลง เพื่อนำเสนอแนวทางการอนุรักษ์ของชุมชนจำนวน 3 ชุมชนที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำก จังหวัดเชียงราย คือชุมชนบ้านรวมมิตร ชุมชนบ้านจะคือ และชุมชนแม่สลัก การศึกษาพบว่า ทั้ง 3 ชุมชนที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์

ต่าง ๆ ล้วนมีความสัมพันธ์กับแม่น้ำ ทั้งวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ตลอดจนการดำรงชีพ เนื่องจากชุมชนส่วนใหญ่ดำรงชีพด้านการเกษตรกรรมและกสิกรรม ตลอดจนมีประเพณี พิธีกรรมทางด้านความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำ และปัจจุบันชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ปัญหาด้านวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตทั้งด้านกายภาพ (ชนกพร ไผ่สิทธิกุล, 2554)

4) การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ในเวทีชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย

เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ในเวทีชุมชนลำนํ้าห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย ในพื้นที่อำเภอโพนพิสัย มีการส่งเสริมเครือข่ายระดับบุคคล ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ดินที่ตนเองได้รับสิทธิประโยชน์ หรือภายในบริเวณวัดที่อยู่ติดกับลำนํ้าห้วยหลวง เพื่อลดการพังทลายของดิน และการสร้างเขื่อนคันหินในแนวรั้ววัดเพื่อป้องกันการกัดเซาะของลำนํ้าห้วยหลวง เครือข่ายระดับชุมชน มีการอนุรักษ์ลำนํ้าห้วยหลวงโดยการให้ชุมชนทำการเขียนแผนชุมชนในการใช้ประโยชน์จากแหล่งลำนํ้า มีการสร้างลําร้างสาธารณะในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ของประชาชน เพื่อใช้ในการผันนํ้าจากลำนํ้าห้วยหลวง ไว้ใช้ในฤดูการเพาะปลูก หรือในฤดูฝน การสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนและประชาชน มีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์แม่น้ำแก่เยาวชนจากโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้เห็นความสำคัญของลำนํ้าห้วยหลวง และเครือข่ายระดับจังหวัด ในปี 2560 มีโครงการพัฒนาลุ่มนํ้าห้วยหลวงตอนล่าง โดยเริ่มโครงการฯ ตั้งแต่ปี 2560 – 2569 โดยได้ปรับเปลี่ยนจากแนวคิดโครงการโขง-ชี-มูล เดิม เพื่อสร้างประโยชน์การบูรณาการนํ้าอย่างมั่นคงในพื้นที่ลุ่มนํ้าอีสานตอนล่าง โดยการใช้ระบบสารสนเทศในการจัดการทรัพยากรนํ้า ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลปัญหานํ้าท่วมในฤดูฝน และปัญหาภัยแล้งในฤดูแล้ง จึงเกิดเป็นเครือข่ายการจัดการนํ้าระดับจังหวัดหนองคาย เพื่อใช้ประโยชน์ลำนํ้าห้วยหลวง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ นุ่มมีศรี และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรนํ้าในพื้นที่ลุ่มนํ้าบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจุดประสงค์หลักเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการทรัพยากรนํ้าในพื้นที่ลุ่มนํ้าบาย โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับประชาชนในพื้นที่ลุ่มนํ้าบาย ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบในการจัดการทรัพยากรนํ้าที่เหมาะสมกับพื้นที่ลุ่มนํ้าบาย ประกอบด้วยการจัดการทรัพยากรนํ้าเพื่อการอุปโภคบริโภคที่เหมาะสมกับชุมชน การตรวจวิเคราะห์คุณภาพนํ้าในชุมชนจากแหล่งนํ้าที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคในชุมชน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับระบบปรับปรุงคุณภาพนํ้าแบบต่าง ๆ การจัดทำคู่มือการปรับปรุงคุณภาพนํ้าในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกัน และการเขียนแผนชุมชนในการปรับปรุงระบบนํ้าสำหรับการอุปโภคบริโภคที่มีปัญหาเรียงตามลำดับ ความรุนแรงของปัญหา และผลักดันเข้าสู่แผนพัฒนาของท้องถิ่น การจัดการมลพิษทางนํ้า

ประกอบด้วยการบำบัดน้ำเสียเบื้องต้นจากครัวเรือน การทำฝายชะลอน้ำและตะกอน และปลูกหญ้าแฝก เพื่อลดการพังทลายของดิน และการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนและประชาชน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมนี้ สามารถได้กลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนต่าง ๆ การใช้ระบบสารสนเทศในการจัดการทรัพยากรน้ำ (สุรศักดิ์ นุ่มมีศรี, ผศ.ดร.อนันดา รัชเวทย์ และวราภรณ์ เชาดี, 2554)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยาชุมชนลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย สรุปได้ว่า ระบบนิเวศวิทยาชุมชนในชุมชนที่อยู่ในอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ทั้ง 4 ชุมชนนั้น มีการดำเนินชีวิต มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการเกษตร มีการประมง มีการเลี้ยงสัตว์ ชุมชนให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก มีกิจกรรมประเพณีที่เกี่ยวกับลำน้ำ มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน ร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผนในการจัดการแหล่งน้ำลำน้ำห้วยหลวงที่ชัดเจน มีการอนุรักษ์ลำน้ำห้วยหลวง ซึ่งเป็นการอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลกระทบการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำห้วยหลวงเชิงพาณิชย์ชุมชนในจังหวัดหนองคาย
2. ควรศึกษาผลกระทบการปลูกลำพันที่ป่าชุมชนบริเวณลำน้ำห้วยหลวงในจังหวัดหนองคาย

เอกสารอ้างอิง

- เกษม จันทรแก้ว. (2554). *วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชนกพร ไผ่สิทธิกุล. (2554). การอนุรักษ์ชุมชนและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ริมแม่น้ำกก จังหวัดเชียงราย. ใน *รายงานวิจัย*. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- นเรนทร์ แก้วใหญ่. (2558). ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน : การพัฒนาที่ยั่งยืนของสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 2(2), 108 – 123.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และชัยณรงค์ เครือนวน. (2558). เศรษฐกิจสีเขียวในชุมชนท้องถิ่นไทย : ศึกษาชุมชนท้องถิ่นแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 3(2), 85 – 102.

- ผู้จัดการออนไลน์. (2562). สูดยอด ห้วยหลวงโมเดล กลยุทธ์ตริงน้ำไว้ในแผ่นดินอีสาน. เรียกใช้เมื่อ 2 กันยายน 2566 จาก <https://mgronline.com/business/detail/9620000065686>.
- พระสมุห์จวน ฐิตธมฺโม (กว้างปิ่น). (2550). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการลุ่มน้ำของหน่วยจัดการต้นน้ำแม่ฮาว อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. ใน *ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- มนัส สุวรรณ. (2549). *การจัดการสิ่งแวดล้อม : หลักการและแนวคิด*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- ศนิ ลิ้มทองสกุล. (2549). ภูมิทัศน์พื้นถิ่นของหมู่บ้านชนบทในชุมชนมุสลิมในประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย. *วารสารวิจัยและสาระสถาปัตยกรรม/การผังเมือง*, 4(2), 141-154.
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2563). *เรื่องโครงการพัฒนาลุ่มน้ำห้วยหลวงตอนล่าง จังหวัดหนองคาย*. เรียกใช้เมื่อ 15 ธันวาคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/GVpvE>
- สุธรรมา จันทรา. (2556). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการทรัพยากรน้ำจากโครงการชลประทานแม่น้ำชี กรณีศึกษา โครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านกุดแซ่ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 24(1), 72 – 83.
- สุรศักดิ์ นุ่มมีศรี, ผศ.ดร.อโนดาช รัชเวทย์ และวราภรณ์ เชาดี. (2554). การจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

แนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน
ในพื้นที่ทะเลบัวแดง จังหวัดอุดรธานี*

STUDY OF DIGITAL MARKETING TO PROMOTE COMMUNITY PRODUCTS
IN PINK WATER LILY LAKE, UDON THANI PROVINCE

อาภากรณ์ โพธิ์กระจำง

Arpaporn Phokajang

นฤมล ชลโฉม

Narumon Chomchom

อรพรรณ เดชา

Oraphan Decha

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.

E-mail: arpaporn.ph@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของชุมชน 2) เสนอรูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน 3) ประเมินผลความพึงพอใจการใช้รูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม โดยใช้สถิติการวิจัยแบบการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประชากรกลุ่มเป้าหมายแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่ทะเลบัวแดง หรือผู้สนใจซื้อสินค้า และกลุ่มผู้ประกอบการสินค้าชุมชนในพื้นที่ทะเลบัวแดง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน

ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อการประชาสัมพันธ์และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของชุมชนได้รับความสนใจ โดยรวมในระดับมาก จำนวน 4 ประเภท ได้แก่ การตลาดเชิงเนื้อหา การครองหน้าแรก เครือข่ายสังคมออนไลน์ และเว็บไซต์ ส่วนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์มีความสนใจ โดยรวมในระดับน้อย ๆ สำหรับการตลาดเชิงเนื้อหา ผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจในระดับมาก

*Received: 15 January 2024; Revised: 9 April 2024; Accepted: 12 April 2024.

ค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 3.99 2) รูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน คือ เว็บไซต์ โดยใช้การตลาดเชิงเนื้อหาเป็นกลยุทธ์การตลาด สื่อการตลาดดิจิทัลนี้ช่วยให้ลูกค้าได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ช่วยกระตุ้นให้เกิดความต้องการซื้อสินค้า ช่วยให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นที่รู้จัก และลูกค้าหันมาสนใจสินค้ามากขึ้น ขายสินค้าได้มากขึ้น ผู้ประกอบการสินค้ามีรายได้เพิ่มขึ้น 3) ความพึงพอใจการใช้รูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วยด้านเนื้อหาการนำเสนอ ด้านการออกแบบ ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านช่องทางจัดจำหน่าย

คำสำคัญ: การตลาดดิจิทัล, สินค้าชุมชน, ทะเลบัวแดง, การประชาสัมพันธ์

Abstract

This research aimed to 1) study digital marketing approaches for promoting community products and increasing product distribution channels, 2) propose digital media models for promoting community products, and 3) evaluate satisfaction with using digital media models for promoting community products. This quantitative research utilized a questionnaire, analyzing data through frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. The target population comprised two groups: 400 tourists or prospective buyers in the Talay Bua Daeng area, and community product entrepreneurs in Talay Bua Daeng, Udon Thani province.

The findings revealed that 1) digital marketing approaches for promoting and increasing distribution channels for community products received high overall interest in four categories: content marketing, homepage domination, online social networks, and websites, while email marketing received moderate interest. For content marketing, respondents showed high interest with the highest mean of 3.99. 2) The digital media model for promoting community products was a website employing content marketing as the marketing strategy. This digital marketing media helps customers receive information, stimulates purchase desire, increases awareness of community products, attracts more customer interest, boosts sales, and increases entrepreneur income. 3) Overall satisfaction with using the digital media model for promoting community

products was high across content presentation, design, promotion, and distribution channels.

Keywords: digital marketing, community products, Talay BuaDaeng, Public relation.

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารได้มีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน และมีบทบาทสำคัญในด้านต่าง ๆ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันเปลี่ยนไปจากเดิม จากสถิติจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2556-2564 (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)) ระบุว่าปี 2564 มีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงถึง 52.5 ล้านคน หรือคิดเป็น 79.3% ของประชากรไทยทั้งประเทศที่มีจำนวน 66.2 ล้านคน เพิ่มขึ้นปีละ 3.6 ล้านคน โดยเฉลี่ยแสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันประชากรไทยมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตกันอย่างแพร่หลาย และมีแนวโน้มของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้น (ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูลสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ เห็นถึงความสำคัญ และประโยชน์ที่จะได้รับ หน่วยงานต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงวิธีการบริหารจัดการ และนำมาใช้เป็นช่องทางในการขยายธุรกิจ ปัจจุบันนี้คงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศกับเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาช่วยการดำเนินการทางการตลาด ทำให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้โดยตรงรวดเร็วไร้ขีดจำกัดของเรื่องเวลาและสถานที่

ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ของประเทศไทยนั้น ก็มีองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เร่งเดินหน้าแผนยกระดับการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อสร้างรายได้และวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืน และเพื่อทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น จึงจำเป็นต้องอาศัยการตลาดดิจิทัลเข้ามาช่วยสนับสนุนทางด้านการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร สินค้าชุมชนผ่านช่องทางดิจิทัลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ผ่าน search engine และ social media ซึ่งมีมูลค่าของการตลาดดิจิทัลมหาศาล ดังเห็นได้จากสถิติในปี 2024 ของ We Are Social และ Hootsuite ซึ่งเป็นผู้ให้บริการระบบจัดการ Social Media และ Marketing Solution ที่แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีมูลค่า

ของการตลาดดิจิทัลสูงถึง 767.8 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณสองหมื่นห้าพันหกร้อยล้านบาทไทย โดยมีการใช้จ่ายในช่องทาง search engine มากที่สุด และรองลงมาคือช่องทาง social media (Ajlalita santiworarak, 2565) ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1 แสดงข้อมูลมูลค่าของการตลาดดิจิทัลในประเทศไทย
(แหล่งที่มา: (Ajlalita santiworarak, 2565))

ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวทะเลบัวแดง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตั้งอยู่ในแหล่งน้ำธรรมชาติหนองหาน อำเภอกุมภวาปี อยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดอุดรธานีไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เป็นระยะทาง 43 กิโลเมตร หนองหานกุมภวาปีมีพื้นที่ประมาณ 22,500 ไร่ ประกอบไปด้วยพันธุ์ปลา พันธุ์นกและพืชจำนวนมาก สมาชิกในชุมชนทะเลบัวแดงส่วนใหญ่มีอาชีพจับเรือในทะเลบัวแดง ซึ่งในช่วงเทศกาลในเดือนธันวาคม – เดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี จะเป็นช่วงที่ชุมชนมีรายได้สูง เนื่องจากเป็นช่วงฤดูกาลการท่องเที่ยวและเป็นช่วงที่ดอกบัวแดงสวยที่สุด แต่ช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวชาวบ้านในชุมชนจะทำอาชีพ หาปลา ทำไร่ ทำนา และอาจจะมีการออกเรือบ้าง ซึ่งโดยเฉลี่ยได้เพียงวันละ 1 - 2 ครั้ง โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อปีเดือนละ 5,000 บาท ซึ่งถือว่าน้อยมาก ส่งผลให้ชุมชนในพื้นที่มีรายได้ที่ไม่แน่นอน และชีวิตความเป็นอยู่มีความยากลำบาก (ไพสิทธิ์ สุธรรมย์, 2566)

ดังนั้น การที่จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนดีขึ้น ก็ต้องมีแหล่งรายได้อื่น ๆ เข้ามาสนับสนุน ซึ่งหมายถึงสินค้าของชุมชนที่สามารถนำมาขายให้กับนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาเยี่ยมชมทะเลบัวแดง และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชนผ่านการตลาดดิจิทัล ทำให้คนทั่วไปได้รู้จักและติดต่อเพื่อซื้อ

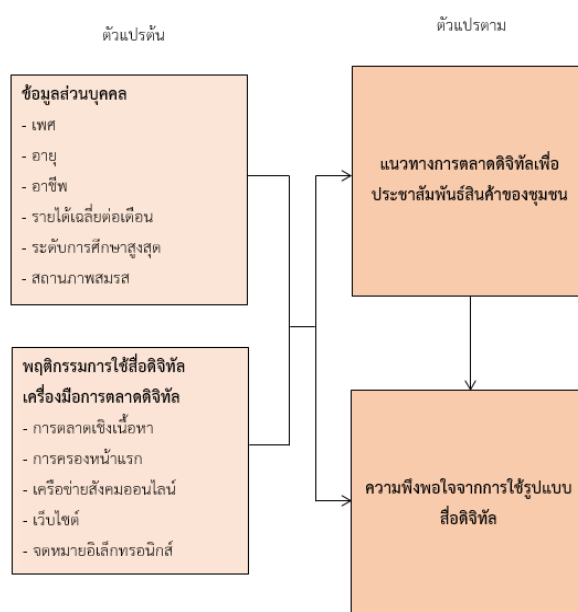
สินค้ามากขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงได้ทำการศึกษาแนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์ และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของชุมชน และเสนอรูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชนให้เป็นต้นแบบที่สามารถนำไปปรับใช้ในชุมชนต่าง ๆ ในประเทศไทย เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตามที่กล่าวมา อีกทั้งยังช่วยสนับสนุนนโยบายของภาครัฐที่ต้องการพัฒนาชุมชนสู่การตลาดดิจิทัลและผลักดันให้เกิดมูลค่าการซื้อขายสินค้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์ และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของชุมชน
2. เพื่อเสนอรูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน
3. เพื่อประเมินผลความพึงพอใจจากการใช้รูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชนในพื้นที่ทะเลบัวแดง จังหวัดอุดรธานี โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน ในพื้นที่ทะเลบัวแดง จังหวัดอุดรธานี การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิด ซึ่งใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ กลุ่มลูกค้าและผู้ประกอบการสินค้าชุมชนในพื้นที่ทะเลบัวแดง ตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มลูกค้าและผู้ประกอบการสินค้าชุมชนในพื้นที่ทะเลบัวแดง ตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร และใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2549).)

$$\text{แทนสูตร} \quad n = \frac{(0.5) (1-0.50) (1.96)^2}{0.50^2}$$

$$= 384.16 \text{ คน}$$

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 385 คน เพื่อการสูญเสียของแบบสอบถาม 4% เท่ากับ 15 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเรื่องการศึกษาแนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชนในพื้นที่ทะเลบัวแดง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคำถามเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice) รวม 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุด และสถานภาพสมรส

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความบ่อยในการใช้สื่อแต่ละประเภท ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Close-ended Questions) จำนวน 1 ข้อ และอีก 9 ข้อ เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัล โดยมีลักษณะคำถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choices) ได้แก่ เวลาในการใช้

ช่วงเวลาใช้ใช้สื่อดิจิทัลช่วงเวลาใด ความถี่ในการใช้ สถานที่ใช้ เครื่องมือที่ใช้ วัตถุประสงค์ในการใช้ เคยใช้สื่อดิจิทัลในการค้นหาข้อมูลหรือไม่ เคยซื้อสินค้าผ่านสื่อดิจิทัลหรือไม่

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับเครื่องมือการตลาดดิจิทัล จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาดเชิงเนื้อหา ด้านการครองหน้าแรก ด้านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ด้านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ด้านเว็บไซต์ โดยใช้คำถามปลายปิด (Close-Ended Question)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจการใช้สื่อดิจิทัลจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา การนำเสนอ ด้านการออกแบบ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยใช้คำถามปลายปิด (Close-Ended Question)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยใช้วิธีการลงพื้นที่จริง ทำการแนะนำตัวและสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1 ครั้งกับประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านเชียงแหว คุณไพโรสทธิ์ สุขรัมย์ เพื่อนำเนื้อหามาประกอบการวิจัย ประเด็นสัมภาษณ์เป็นเรื่องเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทะเลบัวแดง รวมทั้งใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มลูกค้าและผู้ประกอบการสินค้าจำนวน 400 ชุด

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลจากการค้นคว้ารวบรวมจากเอกสาร วารสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทะเลบัวแดง จังหวัดอุดรธานี เพื่อศึกษาข้อมูลสรรพคุณของผลิตภัณฑ์ชุมชนทะเลบัวแดง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวน 400 ชุด และนำมาตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องสมบูรณ์ จากนั้นนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชนในพื้นที่ทะเลบัวแดง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอผลการศึกษาดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นเพศหญิงจำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 เพศชายจำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 ช่วงอายุมากที่สุด คือ 26-30 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 รองลงมาคือ 46-50 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 68.5 รองลงมามีสถานภาพสมรส จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.2 การศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมาการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ประกอบอาชีพรับราชการมากที่สุด จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 รองลงมาประกอบอาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่คือ 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 รองลงมา 30,001 - 40,000 บาท จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 พฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเกือบทุกประเภทตลอดเวลา (ทุกวัน) มีความถี่ในการใช้งาน 1-3 ชั่วโมงต่อวัน มีความถี่ในการเข้าถึงสื่อมากกว่า 1 ครั้งต่อวัน ส่วนใหญ่เข้าใช้สื่อจากที่บ้าน ใช้โทรศัพท์มือถือเป็นอุปกรณ์เข้าใช้งานสื่อ การเลือกซื้อสินค้าเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์ที่ใช้สื่อดิจิทัล แต่ไม่เคยค้นหาสินค้าชุมชนทะเลบัวแดงผ่านสื่อดิจิทัล และไม่เคยซื้อสินค้าชุมชนทะเลบัวแดงผ่านสื่อดิจิทัล

2. ผลการศึกษาแนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อการประชาสัมพันธ์และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจเครื่องมือการตลาดดิจิทัล ด้านการตลาดเชิงเนื้อหา ด้านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ด้านเว็บไซต์ และด้านการครองหน้าแรกอยู่ในระดับมาก แต่ด้านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับเฉย ๆ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สนใจด้านการตลาดเชิงเนื้อหา โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) ปัจจัยย่อยมากที่สุด คือ การแสดงภาพกราฟิกที่มีข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า สั้น กระชับ เข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.10) รองลงมา การสื่อสารสินค้าด้วยภาพ หรือการเล่าเรื่องสินค้าด้วยภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.07)

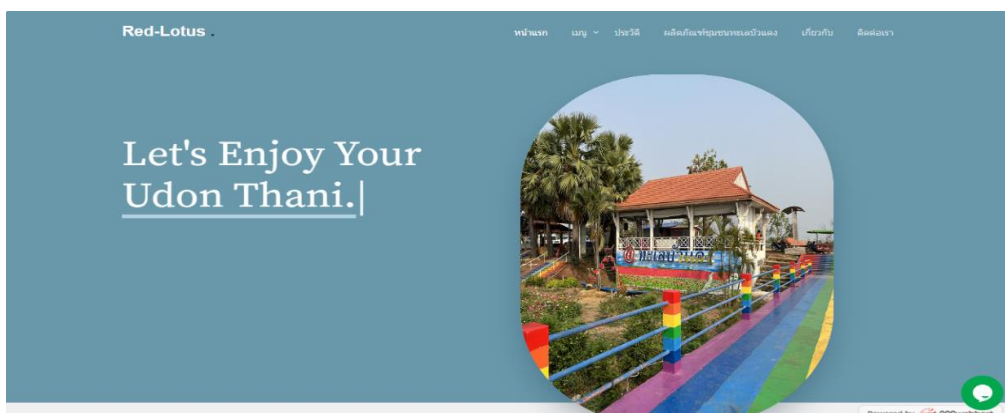
มีความสนใจด้านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) ปัจจัยย่อยมากที่สุด คือ การประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 4.08) รองลงมา การเลือกซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 4.05)

มีความสนใจด้านเว็บไซต์ โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81) ปัจจัยย่อยมากที่สุดคือ การซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์ (ค่าเฉลี่ย 3.98) รองลงมา การใช้เว็บไซต์ในการสื่อสารระหว่างลูกค้ากับผู้ประกอบการ (ค่าเฉลี่ย 3.91)

มีความสนใจด้านการครองหน้าแรก โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79) ปัจจัยย่อยมากที่สุด คือ การใช้เครื่องมือค้นหาข้อมูลสินค้า เช่น google (ค่าเฉลี่ย 4.16) รองลงมา Keyword ที่ใช้ในการค้นเป็นคำสั้น เข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.03)

มีความสนใจด้านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมอยู่ในระดับเฉย ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.37) ปัจจัยย่อยมากที่สุดคือ การแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.75) รองลงมา การได้รับสิทธิประโยชน์ผ่านทางอีเมล (ค่าเฉลี่ย 3.66)

3. รูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน คือ เว็บไซต์ สื่อการตลาดดิจิทัลนี้ ช่วยให้ลูกค้าได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ข้อมูลกิจกรรม โปรโมชั่นส่งเสริมการขายสินค้า ช่วยกระตุ้นให้เกิดความต้องการซื้อสินค้า สามารถซื้อสินค้าจากที่ไหนก็ได้ และเข้าเลือกซื้อสินค้าได้หลาย ๆ ครั้งในแต่ละวัน เป็นอีกหนึ่งช่องทางในการจำหน่ายสินค้าของชุมชน ช่วยให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นที่รู้จัก และลูกค้าหันมาสนใจสินค้ามากขึ้น ขายสินค้าได้มากขึ้น ผู้ประกอบการสินค้ามีรายได้เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 3 หน้าแรกเว็บไซต์ทะเลบัวแดง

ภาพที่ 4 หน้าผลิตภัณฑ์ชุมชนทะเลบัวแดง

4. การศึกษาความพึงพอใจการใช้รูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจการใช้สื่อดิจิทัล ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านเนื้อหาการนำเสนอ และด้านการออกแบบ ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พึงพอใจด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) ปัจจัยย่อยมากที่สุด คือ เข้าถึงได้ง่าย สามารถซื้อสินค้าจากที่ไหนก็ได้ (ค่าเฉลี่ย 3.94) รองลงมา คือ สามารถเข้าเลือกซื้อสินค้าได้หลาย ๆ ครั้ง ในแต่ละวัน (ค่าเฉลี่ย 3.84)

มีความพึงพอใจด้านการประชาสัมพันธ์ โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) ปัจจัยย่อยมากที่สุด คือ สื่อดิจิทัลให้ข้อมูลประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชนได้อย่างครบถ้วน (ค่าเฉลี่ย 3.99) รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลสินค้าชุมชนผ่านสื่อดิจิทัล ทำให้ลูกค้ารู้สึกเพลิดเพลินที่จะติดตามข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.96)

มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาการนำเสนอ โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.71) ปัจจัยย่อยมากที่สุด คือ การสื่อความหมายชัดเจนทั้งภาพ ข้อความ และเสียง (ค่าเฉลี่ย 3.94) รองลงมา คือ การเรียบเรียงข้อมูลสินค้าเข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 3.84)

มีความพึงพอใจด้านการออกแบบ โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.63) ปัจจัยย่อยมากที่สุด คือ ภาพประกอบสินค้าน่าสนใจ และ ความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลสินค้า และข่าวสารต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.73) รองลงมา คือ การจัดวางรูปแบบสื่อง่ายต่อการอ่าน (ค่าเฉลี่ย 3.67)

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาแนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชนในพื้นที่ทะเลบัวแดง จังหวัดอุดรธานี สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชนในพื้นที่ทะเลบัวแดง จังหวัดอุดรธานี พบว่า เครื่องมือการตลาดดิจิทัลเป็นช่องทางที่สร้างโอกาสสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างธุรกิจรายย่อย และรายใหญ่ทั้งด้านต้นทุนและการขยายฐานลูกค้าได้เป็นอย่างดี ช่วยให้ลูกค้าได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ข้อมูลกิจกรรม โปรโมชั่นส่งเสริมการขายสินค้า ช่วยกระตุ้นให้เกิดความต้องการซื้อสินค้า สามารถซื้อสินค้าจากที่ไหนก็ได้ และเข้าเลือกซื้อสินค้าได้หลาย ๆ ครั้งในแต่ละวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพรพรรณ ตาลประเสริฐ ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการตลาดแบบดิจิทัลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกลุ่มธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การตลาดแบบดิจิทัล ด้านเว็บไซต์ ด้านการตลาดเชิงเนื้อหา ด้านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ด้านครองแรกหน้า ด้านสื่อสังคม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกลุ่มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เพราะรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนเปลี่ยนไป โดยอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ ในปัจจุบันควรให้ความสำคัญกับการตลาดแบบดิจิทัล ด้วยเทคโนโลยีและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น พฤติกรรมของผู้บริโภคจึงมีการเปลี่ยนไปจากก่อน การใช้เครื่องมือทางการตลาดเป็นตัวกลางในการสื่อสารให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และการนำเสนอเนื้อหาที่ดี จะสามารถทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ (พรพรรณ ตาลประเสริฐ, 2559) และสอดคล้องกับบทความของกรณีย์พัฒน์ อิ่มประเสริฐ ทำการศึกษาเรื่อง การใช้เครื่องมือการตลาดดิจิทัลเพื่อให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าง่ายขึ้น พบว่า การทำการตลาดดิจิทัล ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ด้านการตลาดเชิงเนื้อหา (Content Marketing) 2) ด้านเว็บไซต์ (Website) 3) ด้านการตลาดสื่อสังคม (Social Media Marketing) 4) ด้านการตลาดผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail Marketing) และ 5) ด้านการติดอันดับการค้นหาหน้าแรก (Search Engine Optimization: SEO) เพื่อจะได้นำมาใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงตัวสินค้าและบริการให้มีคุณภาพและมีคุณค่าที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค นำไปสู่การตัดสินใจซื้อในที่สุด (กรณีย์พัฒน์ อิ่มประเสริฐ, 2565)

2. ผลการวิเคราะห์รูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน พบว่า เว็บไซต์ช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และบริการต่าง ๆ ให้เป็นที่รู้จัก ช่วยให้ลูกค้าได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ช่วยกระตุ้นให้เกิดความต้องการซื้อสินค้า ช่วยให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นที่รู้จัก ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของกนกวรรณ นาสวน และคณะ ทำการศึกษาเรื่อง ระบบร้านขายเสื้อผ้าเด็กออนไลน์ พบว่า

เว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อการเลือกซื้อสินค้าผ่านทางระบบเว็บไซต์ออนไลน์ของผู้บริโภคเป็นทางเลือกในการเพิ่มยอดขายให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของร้านค้าผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจที่เคยเป็นมาในอดีตให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น (กนกวรรณ นาสวน และคณะ, 2564) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อาภาภรณ์ วัฒนกุล ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย พบว่า ผู้บริโภคมีระดับพฤติกรรมการกลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้ง เมื่อได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการใหม่ (อาภาภรณ์ วัฒนกุล, 2555)

3. ความพึงพอใจการใช้รูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจการใช้สื่อดิจิทัล ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านเนื้อหาการนำเสนอ และด้านการออกแบบ ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุพินดา สุวรรณศรี ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้า OTOP จังหวัดสระบุรี พบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อเว็บไซต์โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านการออกแบบสูงสุด รองลงมาด้านประโยชน์ และการนำไปใช้ ด้านข้อมูลที่น่าสนใจบนเว็บไซต์ ด้านการเข้าถึงข้อมูล และการสืบค้น (สุพินดา สุวรรณศรี, 2558) และสอดคล้องกับบทความของวรพล จันทมา และคณะ ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาเว็บไซต์สำหรับสนับสนุนการซื้อขายสินค้าออนไลน์: กรณีศึกษาร้านวรพลเฟอร์นิเจอร์ พบว่า โดยภาพรวมผู้ใช้ระบบมีความพึงพอใจเว็บไซต์สำหรับการขายสินค้าโดยเฉลี่ยในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของเนื้อหา ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ ด้านความพึงพอใจโดยรวม (วรพล จันทมา และคณะ, 2565) และยังตรงกับหลักในการออกแบบเว็บไซต์ของโสรัชัย นันทวัชรวิบูลย์ ที่ว่าการออกแบบเว็บไซต์มีปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ 1. มีการออกแบบโครงสร้าง (structure) ที่ดี 2. มีการออกแบบหน้าตาเว็บไซต์ที่ดี (Website Interface Design) (โสรัชัย นันทวัชรวิบูลย์, 2545)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน ในพื้นที่ทะเลบัวแดง จังหวัดอุดรธานีสรุปได้ว่า แนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อการประชาสัมพันธ์และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของชุมชน โดยรวมลูกค้ามีความสนใจเครื่องมือการตลาดดิจิทัล ด้านการตลาดเชิงเนื้อหา

ด้านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ด้านเว็บไซต์ และด้านการครองหน้าแรกอยู่ในระดับมาก แต่ด้านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับเฉย ๆ รูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน คือ เว็บไซต์ และผู้ประกอบการมีความพึงพอใจสื่อดิจิทัลเว็บ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน จากข้อมูลดังกล่าว เว็บไซต์เป็นอีกหนึ่งช่องทางในการจำหน่ายสินค้าของชุมชน เพิ่มยอดขายให้ดีขึ้น ช่วยให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นที่รู้จัก และลูกค้าหันมาสนใจสินค้ามากขึ้น ขายสินค้าได้มากขึ้น ผู้ประกอบการสินค้ามีรายได้เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. จากการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 26-30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพรับราชการ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท มีพฤติกรรมใช้สื่อดิจิทัลเกือบทุกประเภทตลอดเวลา มีความถี่ในการใช้งาน 1-3 ชั่วโมงต่อวัน มีความถี่ในการเข้าถึงสื่อมากกว่า 1 ครั้งต่อวัน ส่วนใหญ่เข้าใช้สื่อจากที่บ้าน ใช้โทรศัพท์มือถือเป็นอุปกรณ์เข้าใช้งาน สื่อ การเลือกซื้อสินค้าเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์ที่ใช้สื่อดิจิทัล จากข้อมูลนี้ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนทะเลบัวแดงใหม่ ๆ ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าให้มากที่สุด

2. ผู้ประกอบการของชุมชนอื่น ๆ ควรนำข้อมูลและผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการใช้สื่อดิจิทัลประชาสัมพันธ์สินค้าของชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มลูกค้าและผู้ประกอบการ จะทำให้ได้ข้อมูล แนวคิด และทราบถึงมุมมองทางการตลาดดิจิทัลที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ทราบถึงความสนใจ และทราบถึงความต้องการในการใช้งานอย่างแท้จริง

2. ควรมีงานวิจัยต่อเนื่องเพื่อติดตาม รักษาการใช้รูปแบบสื่อดิจิทัลที่ได้นำเสนอไว้ให้ยั่งยืน รวมทั้งการพัฒนาเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายแบบออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ นาสวน และคณะ. (2564). ระบบร้านขายเสื้อผ้าเด็กออนไลน์. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ. ครั้งที่ 8 ประจำปี 2564 วิทยาลัยนครราชสีมา, 790-800.

- กรณ์ย์พัฒน์ อัมประเสริฐ. (2565). การใช้เครื่องมือการตลาดดิจิทัลเพื่อให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้า
ง่ายขึ้น. *วารสารบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 1(1), 1-15.
- พรพรรณ ตาลประเสริฐ. (2559). อิทธิพลของการตลาดแบบดิจิทัลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกลุ่ม
ธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ไพสิทธิ์ สุขรมย์. (28 มีนาคม 2566). แหล่งท่องเที่ยวทะเลบัวแดง. (อาภาภรณ์ โพธิ์กระจ่าง,
ผู้สัมภาษณ์)
- วรพล จันทมา และคณะ. (2565). การพัฒนาเว็บไซต์สำหรับสนับสนุนการซื้อขายสินค้าออนไลน์:
กรณีศึกษา ร้านวรพลเฟอร์นิเจอร์. *การประชุมวิชาการและแสดงนิทรรศการระดับชาติพัฒนา
วิศวกรรมและนวัตกรรมเทคโนโลยีสู่การเป็นผู้นำพอเพียงเพื่อความยั่งยืนตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง*. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 4(1), 416-422.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2549). *การวิจัยการตลาด (ฉบับปรับปรุงใหม่)*. กรุงเทพมหานคร :
บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- ศุภย์วิเคราะหข้อมูลสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและ
สังคม. (2565). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565.
เรียกใช้เมื่อ 28 ธันวาคม 2565 จาก <https://shorturl.asia/OEV8H>.
- สุพินดา สุวรรณศรี. (2558). *การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้า OTOP จังหวัด
สระบุรี*. คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- โสรัช นันทวัชรวิบูลย์. (2545). *Be Graphic สู่เส้นทางกราฟิกดีไซน์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- อาภาภรณ์ วัฒนกุล. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทาง
เว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต สาขาการตลาด*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Ajlalita santiworarak. (2564). *สถิติการใช้งาน Digital ประเทศไทย ปี 2021*. เรียกใช้เมื่อ 28
ธันวาคม 2565 จาก <https://ajlalita.com/thailanddigital2021/>.

ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาต
ให้ควบรวมกิจการในธุรกิจโทรคมนาคม*

LEGAL ISSUES REGARDING THE APPROVAL OF A MERGER
IN THE TELECOMMUNICATION BUSINESS

กรกฎ พมงาม

Korakod Pomngam

อัครพร สีหวัณนะ

Acharaporn Seehawattana

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kaen University Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: Korakod.po@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม การควบรวมกิจการหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานเกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม ทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ และวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่ใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการในธุรกิจโทรคมนาคมของประเทศไทย โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา กฎหมาย หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคมได้กำหนดในประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดหรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันในกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีที่คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) พิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคมระหว่างบริษัททรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) จะพบ

*Received: 6 March 2024; Revised: 21 April 2024; Accepted: 22 April 2024.

ปัญหาในการตีความของคำว่า การถือครองธุรกิจ ในบริการประเภทเดียวกัน เนื่องจากการรวมธุรกิจระหว่างบริษัทดังกล่าว เป็นการรวมธุรกิจตามคำนิยามในข้อ 3(1) ของประกาศ กสทช. เรื่อง มาตรการกำกับดูแลการรวมธุรกิจในกิจการโทรคมนาคมแล้ว แต่ กสทช. มีมติเสียงข้างมากรับทราบรายงานการรวมธุรกิจเท่านั้น มติดังกล่าวจึงมิใช่การอนุญาตหรือไม่อนุญาต และเมื่อศึกษาอำนาจหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคมจะพบว่า กสทช. เป็นหน่วยงานเดียวที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม จึงควรที่จะมีระบบคานอำนาจระหว่างหน่วยงานในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม

คำสำคัญ: ปัญหาทางกฎหมาย, ควบรวมกิจการ, ธุรกิจโทรคมนาคม

Abstract

This study endeavored to explore the conceptual and theoretical underpinnings pertaining to mergers within the telecommunications industry. It also examined the regulatory authority vested in relevant state agencies, as well as the criteria established by such entities to authorize mergers of telecommunications organizations, both domestically in Thailand and internationally. Employing a qualitative research methodology, this descriptive study amalgamated insights from diverse sources, including legal texts, academic literature, and pertinent research papers, to analyze the legal ramifications surrounding the sanctioning of mergers in Thailand's telecommunications sector.

The findings of the study revealed an apparent discrepancy between the criteria for authorizing mergers of telecommunications businesses, as stipulated in the announcement titled “Preventive Measures of Monopolization and Unfair Trade Practices in the Telecommunication Business B.E. 2549” issued by the Telecommunication and Broadcasting Committee (TBC), and the authorization granted for the merger between True Corporation PLC and Total Access Communication PLC. The crux of the issue lies in the interpretation of the phrase “running the business in the same category.” Despite the merger's conformity with the definition provided in clause

3(1) of the aforementioned announcement, the TBC, through a majority vote, acknowledged the merger without explicitly authorizing or rejecting it. Furthermore, upon examining the distribution of regulatory powers, it was discovered that the NTBC wields sole authority in sanctioning such mergers. Consequently, the study recommends the implementation of a system of checks and balances among the entities involved in the merger process within the telecommunication sector.

Keyword: Legal Issues, Merger, Telecommunications business

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้คลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมเป็นสมบัติของชาติ และเป็นหน้าที่ของรัฐในการรักษาและใช้ประโยชน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน ซึ่งรัฐต้องจัดให้มีองค์กรของรัฐที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับคลื่นความถี่ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 60) โดยกำหนดให้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เป็นองค์กรของรัฐตามมาตรา 60 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 274) ที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดสรรคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม กำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม รวมถึงการจัดให้มีมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม

สำหรับการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ถือเป็นการประกอบกิจการโทรคมนาคมอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยคลื่นความถี่เป็นตัวกลางในการรับส่งข้อมูล (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2566) ซึ่งในปัจจุบันสภาพตลาดโทรคมนาคมสำหรับการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายในประเทศมีผู้ให้บริการอยู่จำนวน 4 ราย ได้แก่ บริษัท แอดวานซ์ ไวร์เลส เน็ทเวอร์ค จำกัด (AWN) มีส่วนแบ่งในตลาดสูงสุด ร้อยละ 46.70 รองลงมาเป็นบริษัท ทู มูฟ เอช ยูนิเวอร์แซล คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (TUC) มีส่วนแบ่งตลาด ร้อยละ 31.17 บริษัท ดีแทค ไตรเน็ต จำกัด (DTN) ส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 19.74 และบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) (NT) ส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 2.39 (คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2565) ต่อมาได้มีการควบรวมกิจการระหว่างบริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท โทเทิล แอ็คเซส คอมมู

นิเคชั่น จำกัด (มหาชน) (DTAC) การควบรวมกิจการระหว่างบริษัทดังกล่าว ส่งผลให้เกิดบริษัทใหม่ (NewCo) ซึ่งรับไปทั้งสิทธิ หน้าที่ ทรัพย์สิน และหนี้สินของทั้งสองบริษัทดังกล่าว ตลาดการให้บริการ โทรคมนาคมสำหรับการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในปัจจุบัน จึงมีผู้ให้บริการอยู่ 3 ราย ได้แก่ AWN, NT และบริษัทที่เกิดขึ้นใหม่ (NewCo) หากพิจารณาส่วนแบ่งตลาดของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) (NT) อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ให้บริการที่มีส่วนแบ่งตลาดน้อยมาก ทำให้ผู้ให้บริการหลัก อยู่เพียง 2 ราย คือ บริษัท แอดวานซ์ ไวร์เลส เน็ทเวอร์ค จำกัด (AWN) และ NewCo ซึ่งหากพิจารณา ส่วนแบ่งตลาดของทั้งสองบริษัทนี้รวมกันแล้ว จะพบว่ามีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 97.61 การควบรวม กิจการระหว่างบริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท โทเทิล แอ็คเซส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) (DTAC) ดังกล่าว จึงส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ เช่น ทำให้ผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ใน ประเทศไทย มีจำนวนลดลง การกระจุกตัวของตลาดการให้บริการมีค่าสูงมากขึ้น เนื่องจากค่า Herfindahl-Hirschman Index (HHI) ที่เป็นดัชนีที่ใช้คำนวณการกระจุกตัวของตลาดมีค่าสูงมากขึ้น กว่าเดิมถึง 1,000 จุด อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคและการแข่งขันในกิจการโทรคมนาคม โดยเฉพาะตลาดการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยผลกระทบที่เป็นปัจจัยด้านลบที่อาจเกิดขึ้น สรุปได้ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2565)

1.1 ทางเลือกของผู้บริโภค

ทางเลือกของผู้บริโภคจะลดลง เพราะผู้ให้บริการจะมีรูปแบบการให้บริการที่มีความคล้ายคลึงกัน

1.2 อัตราค่าบริการ

อัตราค่าบริการมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น หากมองในรูปแบบของเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากการแข่งขัน ที่ลดลงและการกระจุกตัวของตลาดเพิ่มมากขึ้น

1.3 การเข้าสู่ตลาดของผู้ให้บริการรายใหม่

การเข้าสู่ตลาดของผู้ให้บริการรายใหม่จะมีการลงทุนที่สูง ผู้ให้บริการรายใหญ่ที่อยู่ในตลาด อาจมีพฤติกรรมกีดกันผู้ให้บริการรายใหม่ในการเข้าสู่ตลาดที่ยากขึ้น

1.4 การถือครองคลื่นความถี่

การถือครองคลื่นความถี่ของทั้งสองบริษัท เมื่อมีการควบรวมกิจการแล้ว จะทำให้บริษัทที่ เกิดขึ้นใหม่มีการถือครองคลื่นความถี่ที่มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม บริษัท แอดวานซ์ ไวร์เลส เน็ทเวอร์ค จำกัด ยังคงเป็นบริษัทที่ถือครองคลื่นความถี่มากที่สุด

ดังนั้น การรวบรวมกิจการโทรคมนาคมระหว่างบริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) จะส่งผลให้มีผู้ให้บริการหลัก ๆ อยู่เพียง 2 ราย และอาจส่งผลให้เกิดการผูกขาด หรือลด หรือจำกัดการแข่งขัน หรือส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ ตามที่กล่าวข้างต้น จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษากฎหมายและหลักเกณฑ์ที่ กสทช. ใช้พิจารณาอนุญาตให้รวบรวมกิจการโทรคมนาคมบริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกิจการโทรคมนาคม การรวบรวมกิจการ และวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้รวบรวมกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาตให้รวบรวมกิจการโทรคมนาคมของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย และศึกษาอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่พิจารณาอนุญาตให้รวบรวมกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยและประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย
- 3) เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางที่ใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้รวบรวมกิจการในธุรกิจโทรคมนาคมของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากการวิจัยเอกสาร (Document Research) ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา กฎหมาย หนังสือ บทความวิชาการ และข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาแล้วจึงสรุปพร้อมเสนอแนวทางแก้ไข

ผลการวิจัย

โทรคมนาคม หมายถึง การส่ง การแพร่ หรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้เข้าใจความหมายได้โดยระบบคลื่นความถี่ ระบบสาย ระบบแสง ระบบคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือระบบอื่น กิจการโทรคมนาคม จึงเป็นกิจการประเภทหนึ่งที่สามารถสื่อหรือทำให้เข้าใจความหมายได้โดยระบบคลื่นความถี่ ระบบสาย ระบบ

แสง ระบบคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือระบบอื่น ซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของ กสทช. ในเรื่องของการกำกับดูแลการประกอบกิจการ และคุ้มครองผู้บริโภคจากการใช้บริการด้วย (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2553)

การควบรวมกิจการ คือ การที่กิจการได้มาซึ่งหุ้น สินทรัพย์ หน่วยธุรกิจ หรือกิจการอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจควบคุมหรือครอบครอง โดยมีความก้าวหน้าของธุรกิจ ความสามารถในการแข่งขันเป็นเป้าหมาย (ธัญพร เปาทอง, 2559) ซึ่งการควบรวมกิจการสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือกิจการเป้าหมาย (Asset/Business acquisition) การได้มาซึ่งหุ้นของกิจการ (Share Acquisition) และการรวมสองกิจการเข้าด้วยกันเป็นกิจการใหม่ (Amalgamation) (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2566)

รูปแบบการควบรวมกิจการมีอยู่ 3 รูปแบบ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

1. การควบรวมกิจการแบบแนวนอน (Horizontal Merger and Acquisition) คือ การควบรวมกิจการระหว่างธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน
2. การควบรวมกิจการแบบแนวตั้ง (Vertical Merger and Acquisition) คือ การควบรวมกิจการระหว่างธุรกิจที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานเดียวกัน
3. การควบรวมกิจการแบบอื่น ๆ (Other Merger and Acquisition) คือ การควบรวมกิจการระหว่างธุรกิจที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน

หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยพิจารณาจากประกาศ 2 ฉบับ ได้แก่ ประกาศ กสทช. เรื่อง มาตรการกำกับดูแลการรวมธุรกิจในกิจการโทรคมนาคม (ประกาศ กสทช.๑) ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบรวมกิจการ และประกาศ กทช. เรื่อง มาตรการป้องกันมิให้มีการกระทำอันผูกขาดหรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันในกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 (ราชกิจจานุเบกษา, 2549) จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพิจารณาและอำนาจของ กสทช. ในการป้องกันมิให้มีการกระทำอันผูกขาดในธุรกิจโทรคมนาคม โดยหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม มีสาระสำคัญกำหนดไว้ในข้อ 8 ของประกาศ กทช.๑ เมื่อศึกษาประกาศ กทช.๑ และนำมาพิจารณากับกรณีศึกษาการรวมธุรกิจระหว่างบริษัท ทูริ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (TRUE) และบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) (DTAC) จะพบปัญหาในการตีความคำว่า “การถือครองธุรกิจใน

บริการประเภทเดียวกัน” ที่กำหนดไว้ในข้อ 8 ของประกาศ กทช.๑ เนื่องจากการรวมธุรกิจระหว่าง TRUE และ DTAC กสทช. มีมติว่าการรวมธุรกิจนั้นไม่เป็นการถือครองธุรกิจให้บริการเดียวกัน จึงรับทราบการรวมธุรกิจและกำหนดเงื่อนไขและมาตรการเฉพาะไว้ ซึ่งการรับทราบนี้ไม่มีผลเป็นคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตแต่อย่างใด และเมื่อพิจารณาสถานะทางใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมแล้วจะพบว่า TRUE มีใช้ผู้รับใบอนุญาต แต่มีสถานะเป็นผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัท ทู มูฟ เอช ยูนิเวอร์แซล คอมมิวนิเคชั่น จำกัด ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมแบบที่หนึ่งและแบบที่สาม และ DTAC มีสถานะเป็นผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมแบบที่หนึ่งและมีสถานะเป็นผู้มีอำนาจควบคุมบริษัท ดีแทค ไตรเน็ต จำกัด ซึ่งเป็นผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมทั้งสามแบบ อย่างไรก็ตาม คำว่า “การรวมธุรกิจ” ประกาศ กสทช.๑ ได้กำหนดไว้ให้หมายความถึงผู้รับใบอนุญาตหรือผู้มีอำนาจควบคุมของผู้รับใบอนุญาตรวมกับผู้รับใบอนุญาตรายอื่น หรือผู้มีอำนาจควบคุมของผู้รับใบอนุญาตรายอื่นด้วย การรวมธุรกิจระหว่าง TRUE และ DTAC จึงมีความหมายตรงกับการรวมธุรกิจตามประกาศ กสทช.๑ แล้ว

ดังนั้น ประกาศ กสทช.๑ และประกาศ กทช.๑ ที่ใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม ยังมีปัญหาในการตีความคำว่า “การรวมธุรกิจ” และ “การถือครองธุรกิจให้บริการประเภทเดียวกัน” ซึ่งประกาศทั้งสองฉบับเมื่อนำมาใช้พิจารณาอนุญาตแล้ว ยังมีการตีความที่ไม่สอดคล้องกัน ส่งผลให้เกิดการอาศัยช่องว่างทางกฎหมายดังกล่าว แสวงหาประโยชน์ในเชิงธุรกิจ อีกทั้งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้การแข่งขันเกิดการผูกขาด หรือกีดกันทางการค้าที่อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการประกอบธุรกิจ มีข้อยกเว้นมิให้ใช้กับธุรกิจที่มีกฎหมายเฉพาะกำกับดูแลอยู่ จึงทำให้การพิจารณาอนุญาตการควบรวมกิจการโทรคมนาคมขาดการคานอำนาจระหว่างหน่วยงานของรัฐ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวไปข้างต้น กสทช. จึงควรที่จะมีการทบทวน ปรับปรุง จัดให้มีคำนิยามความหมายของคำว่า “การถือครองธุรกิจให้บริการประเภทเดียวกัน” ที่กำหนดในข้อ 8 ของประกาศ กทช.๑ เพื่อให้เกิดความชัดเจน และให้สอดคล้องกับคำว่า “การรวมธุรกิจ” ที่ประกาศ กสทช.๑ กำหนด โดยอาจนำรูปแบบการรวมธุรกิจ มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคมในประเทศไทย รวมถึงนำแนวทางในการกำกับดูแลการควบรวมกิจการในแต่ละหน่วยงานของต่างประเทศมาพิจารณา เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมต่อไป เช่น

1. สหภาพยุโรป ได้กำหนดระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการรวมตัวกันของผู้ประกอบธุรกิจ ค.ศ. 2004 (COUNCIL REGULATION (EC), No.139/2004) มาตรา 3 ที่ได้กำหนดค่านิยามการรวมตัวกันระหว่างผู้ประกอบธุรกิจที่จะต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายไว้ เช่น การพิจารณาจากการได้มาซึ่งอำนาจในการควบคุมทั้งทางตรง ทางอ้อม ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน โดยบุคคลหนึ่งหรือหลายคน ซึ่งมีอำนาจในการควบคุมผู้ประกอบธุรกิจ ไม่ว่าด้วยวิธีการซื้อหุ้น สินทรัพย์ สัญญา หรือวิธีอื่นใด กล่าวคือ แม้จะเป็นผู้มีอำนาจควบคุมของผู้ประกอบธุรกิจก็ตาม หากประสงค์จะควบรวมกิจการจะต้องอยู่ภายใต้ของกฎหมาย

2. ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีพระราชบัญญัติโทรคมนาคม ปี ค.ศ. 1996 (The Telecommunication Act of 1996) มีสาระสำคัญ คือ การยกเลิกอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดของคณะกรรมการกำกับดูแลกิจการสื่อสารของสหรัฐอเมริกา (The Federal Communications Commission : FCC) ซึ่งเป็นหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียวที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม โดยบัญญัติให้อำนาจแก่กรมต่อต้านการผูกขาด กระทรวงยุติธรรม (The Antitrust Division of the Department of Justice : DOJ) และคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (The Federal Trade Commission : FTC) มีอำนาจหน้าที่ร่วมพิจารณาการควบรวมกิจการโทรคมนาคมด้วย ดังนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงมีหลายหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคมร่วมกัน

อภิปรายผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พุทธศักราช 2550 และพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้คลื่นความถี่มีสถานะเป็นสมบัติของชาติ โดยได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 เป็นครั้งแรก ซึ่งรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560 ได้มีการเพิ่มเติมให้ “สิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม” เป็นสมบัติของชาติด้วย นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560 มาตรา 60 วรรคสาม ยังกำหนดรายละเอียดของการคุ้มครองประชาชนมิให้ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบการ และการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2565)

คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. มีสถานะเป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 60 และพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง

วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 27 ในการกำกับดูแลการใช้คลื่นความถี่สำหรับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม รวมถึงมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเป็นการผูกขาดหรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันในกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม กสทช. จึงเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม ตามประกาศ กสทช.ฯ ข้อ 9 ประกอบประกาศ กทช.ฯ ข้อ 8 แม้ในประเทศไทยจะมีคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (กขค.) ที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจและคุ้มครองกระบวนการแข่งขันทางการค้า ให้มีการแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรม โดยการบังคับใช้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ซึ่งมุ่งกำกับดูแลการแข่งขัน 2 ด้าน คือ การกำกับดูแลการรวมธุรกิจ และการกำกับดูแลพฤติกรรมทางการค้า (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2565) อย่างไรก็ตาม กขค. ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาการควบรวมกิจการโทรคมนาคม ตามมาตรา 4(4) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560

กรณีที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมที่ประสงค์จะควบรวมกิจการระหว่างกัน จะต้องรายงานให้เลขาธิการ กสทช. ทราบ (ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการกำกับดูแลการรวมธุรกิจในกิจการโทรคมนาคม ข้อ 5) เมื่อมีการรายงานแล้ว กสทช. จะพิจารณาตามขั้นตอนและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในประกาศ กสทช.ฯ และประกาศ กทช.ฯ โดยหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ประกาศ กสทช.ฯ กำหนดให้การรายงานการรวมธุรกิจให้ถือเป็นการขออนุญาตรวมธุรกิจจาก กสทช. ตามประกาศ กทช.ฯ ดังนั้น การพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม จะพิจารณาจากประกาศ กทช.ฯ ข้อ 8 ซึ่งกำหนดให้การถือครองธุรกิจในบริการประเภทเดียวกัน โดยการเข้าซื้อหรือถือหุ้นเกินกว่าร้อยละสิบของหุ้นทั้งหมด เข้าซื้อสินทรัพย์ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อควบคุมนโยบายหรือการบริหารของผู้รับใบอนุญาตรายอื่นจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

2. กรณีที่ กสทช. พิจารณาแล้วเห็นว่าการถือครองธุรกิจในบริการประเภทเดียวกัน อาจส่งผลให้เกิดการผูกขาด หรือลด หรือจำกัดการแข่งขัน กสทช. มีอำนาจในการสั่งห้ามมิให้มีการถือครองธุรกิจได้ ทั้งนี้ การพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการผูกขาด หรือลด หรือจำกัดการแข่งขัน จะพิจารณาตาม

ประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการป้องกันมิให้มีการกระทำอันผูกขาด หรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันในกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 ข้อ 5

การมีคำสั่งเกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม จึงไม่ควรพิจารณาโดยยึดสถานะทางใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมมาเป็นเกณฑ์ ในการกำหนดว่าเป็นผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการประเภทเดียวกันตามประกาศ กทช.ฯ หรือไม่ และมีมติเพียงแค่รับทราบการรวมธุรกิจเท่านั้น ดังที่ปรากฏในกรณีศึกษาการรวมธุรกิจระหว่างบริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (TRUE) และบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) (DTAC) (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2565) เพราะประกาศ กทช.ฯ กำหนดให้การรวมธุรกิจ หมายถึง ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้มีอำนาจควบคุมของผู้รับใบอนุญาตรวมกับผู้รับใบอนุญาตรายอื่น หรือผู้มีอำนาจควบคุมของผู้รับใบอนุญาตรายอื่นด้วย ดังนั้น กทช.ฯ จึงควรที่จะพิจารณาและมีคำสั่งได้ 3 กรณี ได้แก่ มีคำสั่งอนุญาตให้รวมธุรกิจ มีคำสั่งห้ามการรวมธุรกิจ หรือมีคำสั่งอนุญาตให้มีการรวมธุรกิจ โดยกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการเฉพาะ

สำหรับการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคมของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย และสหภาพยุโรป มีข้อแตกต่างจากราชอาณาจักรไทยทั้งในเรื่องของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุญาต รวมถึงการกำหนดสถานะของผู้มีอำนาจควบคุม ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคม ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายด้วยหากประสงค์จะควบรวมกิจการระหว่างกัน ดังนี้

1. สหรัฐอเมริกา มีนโยบายในการแข่งขันในการกำกับดูแลการประกอบกิจการโทรคมนาคม ประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ คือ ต้องไม่เป็นนโยบายเดียว ต้องไม่มีหน่วยงานเดียวที่กำกับดูแลนโยบายด้านการแข่งขัน และการแข่งขันต้องมีความสมดุล (สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงมีหลายหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม เช่น คณะกรรมการกำกับดูแลกิจการสื่อสารของสหรัฐอเมริกา (The Federal Communications Commission : FCC) กรมต่อต้านการผูกขาด กระทรวงยุติธรรม (The Antitrust Division of the Department of Justice : DOJ) และคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (The Federal Trade Commission : FTC)

2. ประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย กฎหมายการแข่งขันทางการค้ามีการบัญญัติให้ครอบคลุมถึงเรื่องการควบรวมกิจการในอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมถึงอุตสาหกรรมโทรคมนาคม และการกำกับดูแลด้าน

ราคาในการเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคมด้วย ส่งผลให้คณะกรรมการด้านการแข่งขันและผู้บริโภคแห่งออสเตรเลีย (Australian Competition and Consumer Commission : ACCC) มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้า การพิจารณาอนุญาตให้ควรวรรวมกิจการโทรคมนาคม และการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งแตกต่างจากราชอาณาจักรไทยที่จะแยกหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (กชค.) ที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ในการกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้า การพิจารณาอนุญาตให้ควรวรรวมกิจการ แต่ไม่รวมถึงกิจการโทรคมนาคมที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

3. สหภาพยุโรป ได้มีระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการรวมตัวกันของผู้ประกอบธุรกิจ ค.ศ. 2004 (COUNCIL REGULATION (EC), No.139/2004) มาตรา 3 ได้ नियามการรวมตัวกันระหว่างผู้ประกอบธุรกิจที่จะต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายไว้ เช่น การพิจารณาจากการได้มาซึ่งอำนาจในการควบคุมทั้งทางตรง ทางอ้อม ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน โดยบุคคลหนึ่งหรือหลายคนซึ่งมีอำนาจในการควบคุมผู้ประกอบธุรกิจ ไม่ว่าด้วยวิธีซื้อหุ้น สินทรัพย์ สัญญา หรือวิธีอื่นใด ดังนั้น ผู้ที่ประสงค์จะควรวรรวมกิจการจะเป็นผู้มีอำนาจควบคุมของผู้รับใบอนุญาตก็ตาม การควรวรรวมกิจการโทรคมนาคมจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและผ่านการพิจารณาจากสหภาพยุโรป (พีรพงศ์ จงไพศาลสกุล, 2563) ด้วยเหตุนี้ จึงมีความแตกต่างกับกรณี กสทช. พิจารณาการควรวรรวมกิจการโทรคมนาคมระหว่างบริษัท ทูร์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (TRUE) และบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) (DTAC) ซึ่ง กสทช. มีมติเสียงข้างมาก รับทราบการรวมธุรกิจ โดยให้เหตุผลว่าการควรวรรวมกิจการระหว่างบริษัทดังกล่าวไม่เป็นการถือครองธุรกิจให้บริการประเภทเดียวกัน ตามข้อ 8 ของประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดผูกขาดหรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันในกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 เนื่องจากบริษัท ทูร์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (TRUE) ไม่ได้มีสถานะเป็นผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ประกาศหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้ควรวรรวมกิจการในธุรกิจโทรคมนาคม ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พุทธศักราช 2544 ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการกำกับดูแลการ

รวมธุรกิจในการกิจการโทรคมนาคม และประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการป้องกันมิให้มีการกระทำอันผูกขาด หรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันในการกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 ควรที่จะมีความสอดคล้องกัน เพื่อลดปัญหาในการที่ผู้ประกอบการโทรคมนาคมอาศัยช่องว่างทางกฎหมายอันก่อให้เกิดปัญหาในการตีความที่หน่วยงานที่มีอำนาจพิจารณาอาจตีความแตกต่างกันไป

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ควรพิจารณาทบทวนปรับปรุงคำว่า “การถือครองธุรกิจให้บริการประเภทเดียวกัน” ที่กำหนดในมาตรา 21(2) แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 และข้อ 8 ของประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการป้องกันมิให้มีการกระทำอันผูกขาด หรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันในการกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการที่ กสทช. จะนำไปใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม เพื่อให้สอดคล้องกับการควบรวมกิจการในปัจจุบัน และที่สำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับคำว่า “รวมธุรกิจ” ที่ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการกำกับดูแลการรวมธุรกิจในการกิจการโทรคมนาคม กำหนดไว้ในข้อ 3 เพราะ ประกาศ กสทช. เรื่อง มาตรการกำกับดูแลการรวมธุรกิจในการกิจการโทรคมนาคม เป็นประกาศที่กำหนดให้การรายงานการรวมธุรกิจถือเป็นการขออนุญาตตามข้อ 8 ของประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการป้องกันมิให้มีการกระทำอันผูกขาดหรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันในการกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 ประกาศทั้งสองฉบับจึงต้องมีความสอดคล้องกันในด้านคำนิยามที่ กสทช. จะนำมาใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม แต่จากกรณีการควบรวมกิจการระหว่างบริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่มีได้มีสถานะเป็นผู้รับใบอนุญาต แต่เป็นบริษัทที่มีอำนาจควบคุมผู้รับใบอนุญาต และบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) ที่มีสถานะเป็นผู้รับใบอนุญาต โดยทั้งสองบริษัทดังกล่าวอยู่ในตลาดการให้บริการโทรคมนาคม ซึ่ง กสทช. มีมติเสียงข้างมาก “รับทราบ” รายงานการรวมธุรกิจและกำหนดเงื่อนไขเท่านั้น มิได้มีมติว่าอนุญาต หรือไม่อนุญาต หรืออนุญาตให้รวมธุรกิจ โดยกำหนดมาตรการเฉพาะให้ผู้รวมธุรกิจดำเนินการ ทั้งที่การรวมธุรกิจระหว่างบริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด

(มหาชน) เป็นการรวมธุรกิจตามข้อ 3(1) ของประกาศ กสทช. เรื่อง มาตรการกำกับดูแลการรวมธุรกิจในกิจการโทรคมนาคมแล้ว

เพื่อให้ประกาศทั้งสองฉบับมีความเชื่อมโยงกัน และป้องกันไม่ให้เกิดช่องว่างในการพิจารณาอนุญาตการควบรวมกิจการ จึงควรที่จะมีการปรับปรุงคำว่า “การถือครองธุรกิจในบริการประเภทเดียวกัน” ที่กำหนดในมาตรา 21(2) แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 และในข้อ 8 ของประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการป้องกันมิให้มีการกระทำอันผูกขาดหรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันในกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 ต่อไป

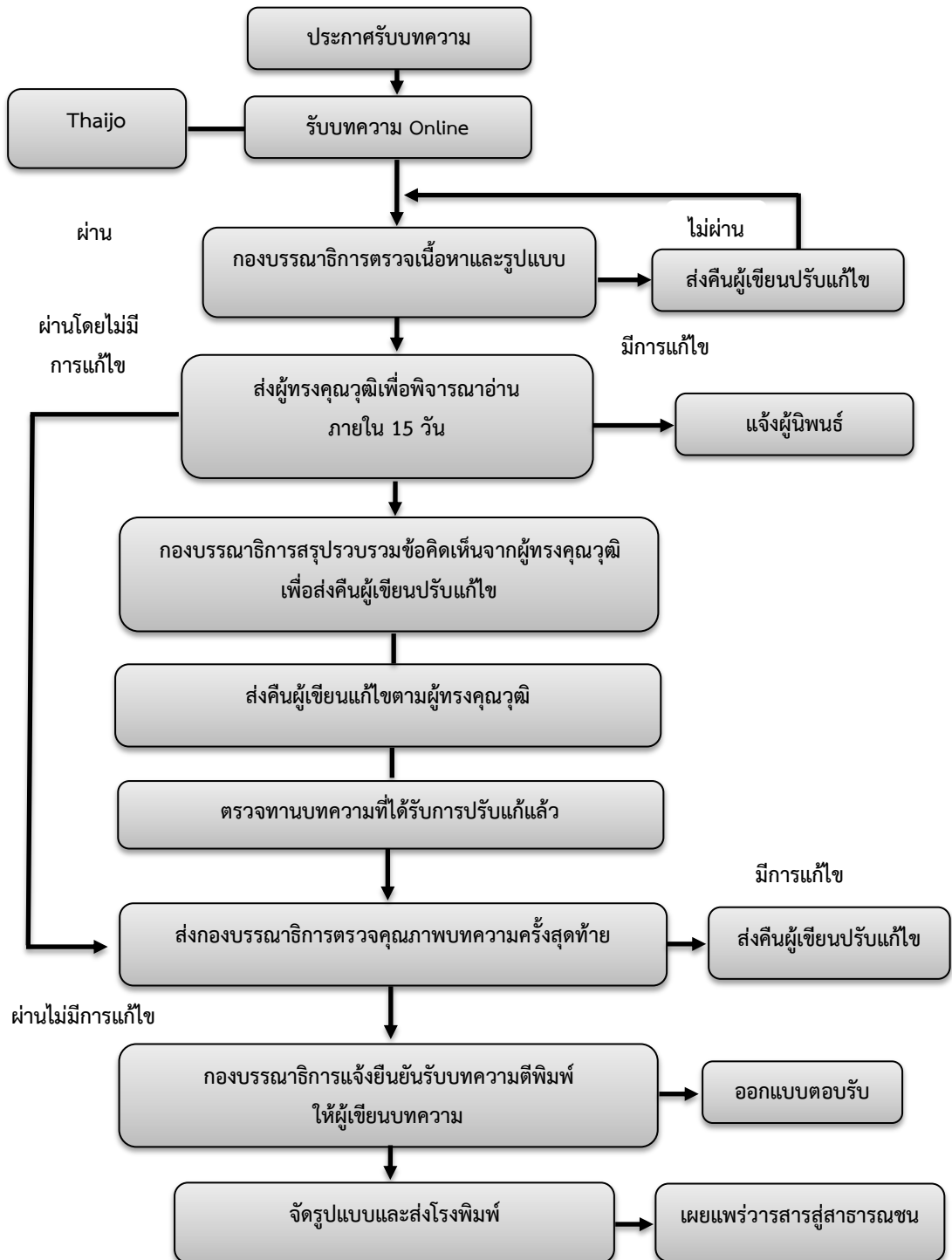
2. จะต้องมีระบบคานอำนาจระหว่างหน่วยงานของรัฐ ในการพิจารณาอนุญาตให้ควบรวมกิจการโทรคมนาคม รวมถึงมีขั้นตอนของการอุทธรณ์ไปยังศาลหากมีปัญหาในการตีความข้อกฎหมาย โดยอาจนำแนวทางของต่างประเทศมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมาย พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีกรมต่อต้านการผูกขาด กระทรวงยุติธรรม (The Antitrust Division of the Department of Justice: DOJ) และคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (The Federal Trade Commission: FTC) มีอำนาจในการพิจารณาอนุญาตการรวมธุรกิจโทรคมนาคมด้วย

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2565). รายงานผลการปฏิบัติงาน กสทช. ประจำปี 2565. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน กสทช.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2555). *M&A Mergers and Acquisitions ทางเลือกสู่ความสำเร็จธุรกิจไทย*. เรียกใช้เมื่อ 8 กันยายน 2566 จาก <https://shorturl.asia/vMb1y>.
- ฉันทพร เปาทอง. (2559). การควบรวมกิจการโทรทัศน์เข้าข่ายการโอฬาสติเฉพาะตัวของผู้รับใบอนุญาตจริงหรือ. *วารสาร กสทช. ประจำปี 2559*, 1(1), 255-280.
- พิรพงศ์ จงไพศาลสกุล. (2563). การศึกษาเปรียบเทียบระบบกำกับดูแลการรวมธุรกิจตามกฎหมายการแข่งขันทางการค้า. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ราชกิจจานุเบกษา. (2549). ประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำอันเป็นการผูกขาดหรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันในกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 ข้อ 8. เล่ม 123 ตอนพิเศษ 99 ง (25 กันยายน 2549).
- _____. (2561). ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการกำกับดูแลการรวมธุรกิจในกิจการโทรคมนาคม ข้อ 5, ข้อ 8, ข้อ 9. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 200 ง (20 สิงหาคม 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). การควบคุมและการถือหุ้นไว้ในกิจการโทรคมนาคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- _____. (2565). รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบกรณีการควบรวมกิจการโทรคมนาคม ระหว่าง True กับ DTAC และการค้าปลีก - ค้าส่ง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2557). ความหมายและประเภทธุรกิจของธุรกิจโทรคมนาคม. เรียกใช้เมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://www.sme.go.th>.
- COUNCIL REGULATION (EC). (No.139/2004). 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation).

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารศึกษิตาลัย

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

1. ประเภทของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารศึกษิตาลัย

1.1 บทความวิชาการ ได้แก่ งานเขียนทางวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่มีการรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็น ข้อยุติ ข้อเสนอแนะและประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบ โดยผู้เขียนค้นคว้าจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น แล้ววิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผล

1.2 บทความวิจัย (Research article) ได้แก่ บทความที่นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ ๆ ทั้งในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ เป็นการนำเสนอปัญหาที่ผู้เขียนได้ศึกษาหรือประเด็นที่ต้องการคำตอบ มีการกำหนดกรอบแนวคิด การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสรุปปัญหาอย่างชัดเจน อันเป็นการสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่าทางวิชาการ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

2. การจัดเตรียมบทความ

วารสารศึกษิตาลัย ได้กำหนดการเตรียมต้นฉบับไว้ ดังนี้

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 12 – 14 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษขอบบน 3.81 ซม. ขอบล่าง 2.54 ซม. ขอบซ้าย 2.54 ซม. ขอบขวา 1.5 ซม. กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัด พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้ โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสังกัดหรือหน่วยงาน และ E-mail พิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติอยู่ใต้ชื่อเรื่อง โดยเอียงมาทางด้านขวา

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)
- 8) ส่งบทความต้นฉบับที่ E-mail : Sjmckunk@gmail.com

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป มีความกะทัดรัด และสั้น
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิดและระบุวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน
- 5) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 6) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) หมายถึง ประเด็นที่ผู้วิจัย เสนอแนะขึ้นมาจากผลการวิจัย หรือข้อค้นพบจากการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้ข้อมูล คำแนะนำแนวทาง หรือวิธีการใด ๆ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำ ข้อเสนอแนะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนา การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน หรือการบริหารจัดการ เป็นต้น
- 7) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อเรื่องเท่านั้น ใช้การอ้างอิงแบบ APA

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)

- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

3. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสารเพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่ม ใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน และปีที่พิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง โดยการกรอกข้อมูลอ้างอิงในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2010 เป็นต้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย เพราะอวิชาเป็นปัจจัย สังขารทั้งหลายจึงมี เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี ฯลฯ ความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งหมดนี้ มีได้ด้วยประการ ฉะนั้น” (ส.น. 16/35/75) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (สมภาร พรหมทา, 2555)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2550)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรและคณะ, 2558)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาทวิ มหาปณฺโญ. (2557). ดุลยภาพชีวิตเชิงพุทธ เพื่อความมีอายุยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง// (เลขหน้าที่อ้าง).//
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมพร รุ่งเรืองกลกิจ. (2553). พระพุทธศาสนากับงานสุขภาพจิต. ใน พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส
(บรรณาธิการ). พระพุทธศาสนากับการฟื้นตัวจากวิกฤติการณ์โลก. (หน้า 3-20).
กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่
ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

บรรจบ บรรณรุจิ. (2557). พระวัคกลีในคัมภีร์บาลี : จุดเชื่อมโยงที่ยังไม่พบ. วารสารบัณฑิตศึกษา
ปริทรรศน์, 10(2), 25-44.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ปรีชา พิณทอง. (2532). คอล่า. ใน สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ, (หน้า 173). อุบลราชธานี :
ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

เปรียญ 10. (22 พฤษภาคม 2562). เหลียวหลังแลหน้านามหาจุฬาฯ ทางเลือกสำหรับคนชนบท. เดลินิวส์, น. 5.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา.// ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาประหยัด ปณฺญาวโร (สุนนท์). (2542). จริยธรรมในลำกลอน. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
แม่ชีกฤษณา รักษาโฉมและคณะ. (2556). รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทาง
พระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : กระบวนการเปลี่ยนแปลง “เส้นทางบุญ”
สู่ “เส้นทางธรรม”. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช).

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

โกเมทร์ อ่อนนุช. (5 พ.ย. 2560). ความเชื่อเรื่องนาคในพระพุทธศาสนา. (นางสาวเจนจิรา พุ่มแก้ว,
ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2562). สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา (4). เรียกใช้เมื่อ 18 พฤษภาคม 2562
จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_193297

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของ โครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2547). จาริกบุญ-จาริกธรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.

ประพันธ์ ศุภสร. (2554). ชัมมสันตติ: วิธีการตอบปัญหาเรื่องกรรมกับอนัตตาของพระนาคเสน. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 7(1), 54-61.

สมภาร พรหมทา. (2534). อดีตากับนัตติตาในพุทธปรัชญาเถรวาท. ใน ดุษฎีนิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรีชา พิณทอง. (2532). คอลัมน์. ใน สารนุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ, (หน้า 173). อุบลราชธานี: ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา). (2555). การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก <https://is.gd/zOr2aQ>

Boo Elizabeth. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*, 6 (5), 25-28.

4. เงื่อนไขของบรรณาธิการ

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความแล้ว มีความเห็นให้แก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ หากรายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยนั้น ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารปัญญาปณิธาน หรือไม่ผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์แล้ว ผู้นิพนธ์บทความจะได้รับลิงก์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้นิพนธ์บทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

(ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า) (16 pt)

1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างอิงนโยบาย กฎหมาย หรือ แนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....
2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....
3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....
4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

- 1.....(16 pt).....
- 2.....(16 pt).....
- 3.....(16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18pt)

(16pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความพร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง : (18 pt) อ้างอิงแบบ APA

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความ วิชาการ

ชื่อบทความ(ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ(อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ(ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้สนับสนุนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด(ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด(อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

สรุป (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) อ้างอิงแบบ APA

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

แบบฟอร์มนำส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารศึกษิตาลัย
วัดศรีสมังคล์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

1. ชื่อ-ฉายา-นามสกุลของผู้นิพนธ์บทความ

(ภาษาไทย).....

ชื่อ-ฉายา-นามสกุลของผู้นิพนธ์บทความ

(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่ง :

() อาจารย์ มหาวิทยาลัย..... () บุคคลทั่วไป

() นิสิต/นักศึกษา มหาวิทยาลัย.....

ระดับ ☐ปริญญาโท ☐ปริญญาเอก

ประเภทบทความ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ () อื่น

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

2. สถานที่ติดต่อผู้นิพนธ์บทความ

ที่อยู่ติดต่อสะดวกที่สุด.....

.....โทรศัพท์..... E-mail.....

เมื่อคณะกรรมการของวารสารพิจารณาแล้ว มีมติให้แก้ไขปรับปรุงบทความ ข้าพเจ้ามีความยินดีรับไปแก้ไขตามมติดังกล่าวนี้ และข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่ได้คัดลอกหรือดัดแปลงมาจากของผู้ใดทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความลงในวารสารศึกษิตาลัย ตามอัตราที่ได้กำหนดไว้แล้ว

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้นิพนธ์บทความ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมายเหตุ : กรุณาส่งแบบฟอร์มไปที่ สำนักงานวารสารศึกษิตาลัย วัดศรีสมังคล์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย หรือที่ E-mail: Sjmckunk@gmail.com